

SpeelGroen: samen doen!

Een weg naar burgerparticipatie

Studenten

Anne Leerlooijer & Mathilde van Oostrum

Datum

juni 2012

Hogeschool

Christelijke Hogeschool Windesheim

Opleiding

Maatschappelijk werk en Dienstverlening

Titel

SpeelGroen: Samen doen!

Een weg naar burgerparticipatie

Studenten

Anne Leerlooijer en Mathilde van Oostrum

Hogeschool

Christelijke Hogeschool Windesheim

Opleiding

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

Afstudeerbegeleider

K. Klaver

Opdrachtgever

I. Bakker

Organisatie

Zwolle Gezonde Stad

Plaats

Zwolle

Maand

juni 2012

Samenvatting

In opdracht van Zwolle Gezonde Stad is onderzocht welke stappen professionals kunnen nemen om bewoners eigenaar te laten voelen van een openbaar SpeelGroen. SpeelGroen is een natuurlijk ingericht stuk groen, met water, waar kinderen zelfstandig kunnen spelen. De aanleiding van dit onderzoek is het project 'Kinderen en ouders aan de slag voor speelgroen in de wijk Diezerpoort in Zwolle'. Dit project is gestart door gemeente Zwolle en wordt geleid door een projectgroep met als doel de bewoners mentaal eigenaar te laten voelen zodat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor het SpeelGroen en het met elkaar gaan onderhouden.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van een literatuur- en kwalitatief onderzoek. In het literatuuronderzoek is gezocht naar kennis en ervaring die al aanwezig is. Het kwalitatief onderzoek is uitgevoerd door interviews met mensen uit verschillende organisaties. Dit geeft meerdere invalshoeken en een breed scala aan kennis en ervaring.

Het onderzoek heeft aangetoond dat 'vertrouwen' en 'betrokkenheid' belangrijke termen zijn als het gaat om eigenaarschap. Vertrouwen van de gemeente in de bewoners en vertrouwen tussen de bewoners onderling. Bewoners zijn bereid om te participeren, voorwaarden zijn dat ze belang hebben bij het project en een aandeel kunnen leveren.

De conclusie die daaruit voortkomt, is dat een gevoel van eigenaarschap door bewoners niet opgelegd kan worden. Het is een proces en eigenaarschap moet groeien. Dit kan bereikt worden door bewoners te betrekken bij het project en hen verantwoordelijkheid en vertrouwen te geven. Door het volgen van de juiste stappen kan het gevoel van eigenaarschap gevoed worden.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	9
2	Theoretisch kader	12
2.1	Het project	12
2.1.1	Zwolle Gezonde Stad & Lectoraat 'de Gezonde Stad'	12
2.1.2	Aanleiding van het project	12
2.1.3	Deelnemers aan het project	13
2.1.4	De wijk Diezerpoort	13
2.1.5	Doel van het project	13
2.1.6	Welke stappen zijn er genomen	14
2.2	De Wet maatschappelijke ondersteuning en Welzijn nieuwe stijl	17
2.2.1	Wat is de Wet maatschappelijke ondersteuning	17
2.2.2	Wat is Welzijn Nieuwe Stijl?	18
2.2.3	Toepassing in het werkveld	18
2.2.4	Aanpak Travers Welzijn	19
2.3	Burgerparticipatie en eigenaarschap	19
2.3.1	Gemeente Zwolle en burgerparticipatie	20
2.3.2	Gemeente Zwolle en burgerparticipatie	21
2.3.3	Waarom burgerparticipatie?	21
2.3.4	Stappenplan voor burgerparticipatie	22
2.3.5	Waar moet op gelet worden?	23
2.3.6	Andere rol voor professionals	24
2.3.7	Eigenaarschap	24
2.4	Welke aanpak hebben andere gemeenten om bewoners eigenaar te maken?	25
2.4.1	Gemeente Amersfoort	25
2.4.2	Gemeente Utrecht	26
2.4.3	Gemeente Den Haag	27
2.4.4	Gemeente Rotterdam	28
2.4.5	Gemeente Deventer	28
3	Methode	31
3.1	Verantwoording literatuuronderzoek	31
3.1.1	Meetinstrumenten	31
3.2	Verantwoording praktijkonderzoek	31
3.2.1	Meetinstrument	32
3.2.2	Analysemethode	32
3.2.3	Onderzoeksgroep	32
3.3	Participatief onderzoek	32
3.4	Analysemethode	32
3.5	Betrouwbaarheid en validiteit	33

4	Resultaten	34
4.1	Resultaten van het literatuuronderzoek	34
4.1.1	Het project	34
4.1.2	Welke stappen zetten andere gemeenten?	35
4.1.3	Wet maatschappelijke ondersteuning, Welzijn Nieuwe Stijl	38
4.1.4	Burgerparticipatie	39
4.2	Resultaten van het praktijkonderzoek	40
4.2.1	Affiniteit met burgerparticipatie	40
4.2.2	Definitie van eigenaarschap van bewoners	41
4.2.3	Voordelen van eigenaarschap	42
4.2.4	Activering van burgers	42
4.2.5	Aandachtspunten /Voor en nadelen van eigenaarschap	43
4.3	Resultaten participatief onderzoek	44
5	Conclusies, discussie, aanbevelingen en evaluatie	45
5.1	Conclusie	45
5.1.1	Rol voor de gemeente en professionals	45
5.1.2	Eigenaarschap	46
5.1.3	Stappen om burgers eigenaar te maken	46
5.1.4	Antwoord op de onderzoeksvraag	47
5.2	Discussie	48
5.3	Aanbevelingen	48
5.4	Evaluatie	49
6	Literatuurlijst	50
7	Bijlagen	55
	Bijlage 1 Labels respondenten	56
	Bijlage 2 Labels respondenten samengevoegd	80
	Bijlage 3 Stappenplan	85

1 Inleiding

“Speelgroen: samen doen! Een weg naar burgerparticipatie”

De Kastanjestraat. Een straat in de buurt Bollebieste, midden in de wijk Diezerpoort in Zwolle. In de Kastanjestraat woont Yoeri. Hij is 9 en gaat naar de basisschool. Yoeri zit in groep zes van de Brede school ‘het Wonderwoud’ in Diezerpoort. Elke morgen gaat hij lopend naar school. Als hij thuis komt dan gaat hij het liefst achter de computer een spelletje doen. Maar helaas mag hij van zijn moeder een beperkt aantal minuten achter de computer. Als het mooi weer is dan gaat Yoeri ook graag naar buiten. Maar er is niet zoveel te beleven in de buurt. Als hij naar een leuke speelplek wil moet hij ver lopen en daar mag hij van zijn moeder niet alleen heen. Op een dag hoort Yoeri op school over een nieuw SpeelGroen wat bij hem in de straat komt. Nieuwsgierig gaat hij kijken bij de grote mensen die uitleggen wat SpeelGroen eigenlijk is en wanneer dit bij hem in de straat komt. Yoeri vindt het wel een goed plan om een speelplek te maken waar hij kan klimmen en glijden. De grote mensen vragen aan hem of hij ook naar de ontwerpsessie komt. Yoeri kijkt verbaasd, “wat is een ontwerpsessie?” vraagt hij. De grote mensen leggen hem uit dat hij op een woensdagmiddag op school mag komen om te gaan tekenen en knutselen hoe hij graag zou willen dat de speelplek eruit gaat zien. Nou, dit lijkt Yoeri wel wat. Hij komt de betreffende woensdagmiddag samen met zijn moeder naar school en krijgt daar een papier en stiften om zijn droom natuurspeelplek te gaan tekenen. Yoeri begint enthousiast te tekenen. Het liefst zou hij een grote hoge glijbaan hebben, een draaimolen die heel snel kan en een touw waarmee je over water kan slingeren. Samen met andere kinderen verzint hij de mooiste dingen. Later in de middag gaat hij samen met de andere kinderen een maquette maken, een plattegrond van de speelplek. Wanneer ze klaar zijn kijkt hij trots naar het bouwwerk. “Als het er zo uit komt te zien, dan kom ik wel vaak”, zegt hij. Als ze klaar zijn ziet hij zijn moeder weer. Die heeft net als hij vanmiddag een maquette gemaakt van de speelplek. De grote mensen vertellen dat zij aan de hand van de wensen en ideeën van de kinderen en ouders een begin gaan maken met het ontwerpen van de speelplek. Yoeri hoopt vurig dat ze zijn bedachte toestellen zullen kiezen. Na een aantal weken wachten wordt hij nogmaals uitgenodigd voor een bijeenkomst. Die middag wordt er een naam bedacht voor de speelplek en gaan ze met elkaar kiezen welke toestellen er op de speelplek komen. De moeder van Yoeri kijkt al wat verder vooruit en ziet het SpeelGroen wel zitten. Hopelijk wordt het een plek waar ze haar zoon veilig kan laten spelen, waar er een beetje toezicht op hen wordt gehouden door de mensen die om de speelplek heen wonen. Na een aantal weken wachten worden de toestellen die op de speelplek komen gepresenteerd aan de buurtbewoners. Yoeri heeft ook meegeholpen om deze bijeenkomst voor te bereiden. Hij heeft zijn moeder geholpen om koekjes te bakken voor alle buurtbewoners die komen. Op een zaterdag in april is het dan zover, er wordt een start gemaakt met het aanleggen van het SpeelGroen. Die dag worden boompjes geplant, er wordt een grote berg met houtsnippers gestort die goed verdeeld moet worden over de speelplek en er worden grote palen in de grond geslagen. Yoeri gaat samen met zijn vader en zusje helpen. Er zijn nog veel meer mensen uit de buurt gekomen. Samen met het bedrijf dat de toestellen en de bomen levert gaat een grote groep mensen aan de slag. Na een paar uur werken ziet Yoeri al een groot verschil, hij vindt het wel mooi worden! Tussendoor krijgt hij af en toe iets te eten of wat drinken dat hem aangeboden wordt door iemand uit dezelfde buurt als waar hij woont. Halverwege de middag zijn ze klaar voor vandaag. Yoeri is moe van al het harde werken en gaat samen met zijn vader en zusje weer naar huis. Yoeri is heel benieuwd hoe het er uiteindelijk uit gaat zien en wanneer hij daar echt kan gaan spelen.

Hierboven staat geschreven hoe bewoners uit de Bollebieste een buurt in de wijk Diezerpoort, betrokken worden in een ontwerp- en realiseerproces van SpeelGroen in de wijk. SpeelGroen is een natuurlijk ingericht stuk groen, met water, waar kinderen zelfstandig kunnen spelen. Het project heeft de naam: "Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle". Bewoners worden betrokken in het ontwerpen, de aanleg en het onderhoud van het SpeelGroen. Het project is gestart door gemeente Zwolle met subsidie vanuit provincie Overijssel. De uitvoering van het project is toegewezen aan het Lectoraat De Gezonde Stad van Hogeschool Windesheim. Een projectgroep bestaande uit medewerkers van het lectoraat en Travers Welzijn. Het project SpeelGroen is een project dat behoort tot het programma Zwolle Gezonde Stad, een beweging die zich met een aantal partners inzet voor het stimuleren en mogelijk maken van een gezonde leefstijl (gezonde voeding en voldoende bewegen) ter bevordering van een gezond gewicht - en daarmee van de gezondheid - bij de Zwolse jeugd van 0-19 jaar. Gezonde voeding en beweging helpen om overgewicht bij kinderen tegen te gaan. Overgewicht komt voornamelijk voor in de lage sociaal economische status wijken in Zwolle. Diezerpoort is een van deze wijken. Onder de bewoners van deze wijk is een buurtonderzoek gedaan. Veel mensen hebben aangegeven dat ze vinden dat er weinig faciliteiten zijn voor kinderen om buiten te spelen. Met deze feiten heeft Zwolle Gezonde Stad de keuze gemaakt om het SpeelGroen in deze wijk te plaatsen.

De projectgroep staat onder leiding van de associate lector De Gezonde Stad, die tevens de programmanager van Zwolle Gezonde Stad is. Zij houdt overzicht over het project en stuurt de projectleden aan. Daarnaast is er een opbouwwerker die al een langere tijd werkzaam is in de wijk Diezerpoort. Zij heeft de rol om de bewoners te horen, te helpen, te ondersteunen en bij elkaar te brengen. Onderzoeker van het lectoraat De Gezonde Stad is ook betrokken, zij heeft onder andere literatuuronderzoek uitgevoerd naar (kinder)participatie. De projectgroep heeft ervoor gekozen om het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van het speelgroen in samenwerking met de bewoners tot stand te laten komen. Bewoners betrekken bij een project heet 'burgerparticipatie'. Dit is een samenwerking tussen bewoners en uitvoerende organisaties.

Op gemeentelijk niveau wordt burgerparticipatie concreet gemaakt door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De Wmo heeft als doel om alle burgers te laten participeren in de samenleving. Dit betekent dat burgers zelf gaan aangeven aan de gemeente waar ze hulp bij nodig hebben. Deze gedachtegang wordt onderstreept door het programma 'Welzijn Nieuwe Stijl'. Een programma dat is ontwikkeld na een evaluatie van de Wmo. Diverse partijen hebben aangegeven dat het nodig is dat er bij zowel de burgers, als de gemeente een andere gedachtegang ontstaat. De burger moet meer het heft in eigen handen nemen, zelf zoeken naar oplossingen voor problemen waar hij tegenaan loopt en zich verantwoordelijk voelen voor de samenleving. De gemeente moet leren los te laten en de burger aan zet te zetten. De opbouwwerker kan dit proces ondersteunen. Hoe de gemeenten dat kunnen doen wordt in het programma Welzijn Nieuwe Stijl verteld. In het programma zijn acht bakens opgenomen die richting geven aan de uitvoering van het programma. (www.invoeringwmo.nl)

Burgerparticipatie, de burger laten meedoen in de samenleving, is op dit moment een landelijke trend. Door de Wmo en door bezuinigingen wordt er van de burgers gevraagd mee te doen in de samenleving. Dit houdt in dat ze baas zijn van hun eigen problemen en hier oplossingen voor kunnen zoeken. Die oplossingen kunnen ze zoeken in samenwerking van de gemeente. Dit betekent dat ze zelf initiatief moeten nemen om naar de gemeente toe te stappen. Daarnaast zal de gemeente open moeten staan voor de ideeën van de burgers en met hen samenwerken.

Het initiatief van het project "Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle" ligt bij de projectgroep. De projectgroep heeft zich als doel gesteld de bewoners mentaal eigenaarschap te laten voelen zodat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor het SpeelGroen en het

SpeelGroen met elkaar onderhouden. Maar hoe kan je een kanteling maken van een initiatief vanuit de gemeente naar beheer en mentaal eigenaarschap door bewoners. Deze vraag is omgevormd naar de volgende onderzoeksvraag:

“Welke stappen kunnen genomen worden door professionals om ervoor te zorgen dat bewoners van de wijk Diezerpoort te Zwolle zich eigenaar voelen van het in april 2012 aangelegde speelgroen aan de Kastanjestraat te Zwolle?”

De deelvragen die hieruit voortvloeien en bij beantwoording antwoord geven op de hoofdvraag zijn als volgt:

1. Welke stappen zijn er al genomen om de bewoners eigenaar te laten voelen?
2. Hoe kan de visie (het beleid) van Wmo/Welzijn Nieuwe Stijl Zwolle ingezet worden?/
Hoe vertaalt de gemeente Zwolle haar taken die zijn vastgesteld in Welzijn Nieuwe Stijl?
3. Welke aanpak hebben andere gemeenten om bewoners eigenaar te maken?
4. Hoe ziet ‘eigenaarschap’ en burgerparticipatie er in de praktijk uit?

Het eindresultaat van het onderzoek is een stappenplan. Dit stappenplan geeft weer welke stappen professionals kunnen nemen om bewoners eigenaar te laten voelen van een gezamenlijk SpeelGroen. Deze stappen zijn specifiek gericht op dit project maar kunnen ook door andere professionals bij soortgelijke projecten ingezet worden. Het onderzoek en het eindresultaat zullen worden opgeleverd aan de opdrachtgever: Zwolle Gezonde Stad.

Het onderzoek is verdeeld in vijf hoofdstukken en diverse bijlagen. Het eerste hoofdstuk is de inleiding van het onderzoek. Hoofdstuk twee is het theoretisch kader. Hier wordt de context van het onderzoek uitgelegd, aan de hand van vier deelvragen. In het derde hoofdstuk wordt verantwoord welke onderzoeksmethoden zijn ingezet. In hoofdstuk vier worden de resultaten van het literatuur- en praktijkonderzoek beschreven. Aan de hand van drie categorieën wordt de literatuur beschreven, waarna in de uitwerking van het praktijkonderzoek de antwoorden op de interviewvragen uiteen worden gezet. In het laatste hoofdstuk worden literatuur en praktijk met elkaar vergeleken, waarna er onderbouwde conclusies worden gemaakt per deel. Daarna volgt een discussie over het thema burgerparticipatie en worden aanbevelingen gedaan. Het resultaat, het stappenplan, is te vinden in de bijlage.

2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt er een theorieonderzoek gedaan. In paragraaf 2.1 wordt uitleg gegeven over het project **SpeelGroen** en wordt beschreven welke stappen er door professionals in dit project zijn genomen. Paragraaf 2.2 gaat over de **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)** en **Welzijn Nieuwe Stijl (WNS)**. Er wordt beschreven wat het beleid van de **Wmo** op landelijk en gemeentelijk niveau is. Daarnaast wordt uitleg gegeven over het programma **WNS** en hoe gemeente **Zwolle** hiermee bezig is. Paragraaf 2.3 gaat over **burgerparticipatie** en **eigenaarschap**. Deze termen worden uitgelegd en er wordt beschreven hoe deze er in de praktijk uit zien. In paragraaf 2.4 wordt beschreven welke aanpak andere gemeenten hebben op het gebied van **burgerparticipatie**, **eigenaarschap** en **SpeelGroen**.

2.1 Het project

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over de aanleiding van het project “**Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle**”. Er wordt verteld wie er betrokken zijn bij het project, welke doel deze heeft en welke stappen er genomen zijn om het **SpeelGroen** en het **eigenaarschap** van bewoners te realiseren.

2.1.1 Zwolle Gezonde Stad & Lectoraat ‘de Gezonde Stad’

Zwolle Gezonde Stad is een programmagroep die via de ‘Jongeren Op Gezond Gewicht’ (JOGG) aanpak de jeugd van Zwolle in beweging wil krijgen en overgewicht bij jongeren wil terugdringen. Dit wordt gedaan door bewoners, publieke en private organisaties in de stad te motiveren om zich in te zetten voor een gezonde levensstijl voor kinderen van 0 tot 19 jaar. Daarnaast wordt het voldoende bewegen en gezond eten voor kinderen en jongeren gemakkelijk en aantrekkelijk gemaakt. Overgewicht en obesitas komen steeds vaker voor onder kinderen. Veel kinderen in de wijk Diezerpoort hebben overgewicht: 17%, in de rest van Zwolle ligt het percentage lager: 12 % (OPOZ, 2008). Gevolgen voor kinderen met overgewicht en obesitas zijn een verhoogde kans op het ontstaan van ziekten, kinderen zijn een makkelijk doelwit om gepest te worden en hebben meer kans op depressieve gevoelens. Overgewicht en obesitas komen in Zwolle het meest voor in de wijken **Holtendoorn** en **Diezerpoort**. Zwolle Gezonde Stad richt zich met haar aanpak voornamelijk op deze twee wijken. De programmagroep Zwolle Gezonde Stad bestaat uit ketenpartners op het gebied van beleid, praktijk en onderzoek. Op beleidsniveau wordt samengewerkt met gemeente afdeling **Maatschappelijke Ontwikkelingen**. Vertegenwoordigers van praktijk zijn **Icare**, de **GGD IJsselland**, welzijnsorganisatie **Travers Welzijn** en **SportService Zwolle**. Onderzoek wordt gedaan door **Onderzoekscentrum Preventie Overgewicht Zwolle (OPOZ)** en het **Lectoraat De Gezonde Stad van Windesheim**. De ‘Jongeren Op Gezond Gewicht’ aanpak wordt ook in andere gemeenten van Nederland ingezet. Sinds het voorjaar van 2010 is er een landelijk JOGG bureau opgestart. Hier kunnen gemeenten zich aansluiten en tegen betaling levert het bureau een JOGG producten- en dienstenpakket waarmee gemeenten ondersteund kunnen worden.

2.1.2 Aanleiding van het project

Overgewicht en obesitas komen vaker voor bij mensen met een relatief lage sociaal economische status. In Zwolle komt dit ‘gezondheidsprobleem’ bij kinderen en jongeren het meest voor in de wijken

Holtenbroek en Diezerpoort. Zwolle Gezonde Stad is met haar programma werkzaam in deze wijken. Onder bewoners van Diezerpoort is er in 2009 een onderzoek gedaan naar de leefbaarheid in de wijk. In het verwerkingsrapport van het onderzoek (Stokman, I. 2009) is naar voren gekomen dat bewoners behoefte hebben aan meer speelfaciliteiten voor de kinderen. Daarnaast is bekend dat het percentage van kinderen met overgewicht hoog ligt. Wanneer kinderen meer bewegen kan het overgewicht dalen. Met deze gegevens heeft Gemeente Zwolle bij Provincie Overijssel een subsidieaanvraag in het kader van 'Sociaal flankerend beleid' gedaan. In 2010 en 2011 heeft de provincie in het kader van het programma 'Investeren in Overijssel' Sociaal Flankerend Beleid (SFB) ontwikkeld en uitgevoerd. Op basis van de kaders en uitgangspunten van SFB zijn een handreiking en deze digitale 'gereedschapskist' ontwikkeld en zijn projecten uitgevoerd. Deze resultaten zijn doorontwikkeld om het uitgangspunt te vormen voor de inzet van sociale kwaliteit als flankerend aan de provinciale kerntaken (www.overijssel.nl). De aanvraag is gedaan met het doel om een innovatieve methode te ontwikkelen voor burgerparticipatie. De provincie heeft de subsidie toegekend aan dit project.

2.1.3 Deelnemers aan het project

De projectleiding ligt in handen van I. Bakker, associate Lector De Gezonde Stad aan hogeschool Windesheim. Zij stuurt de projectleden aan en heeft een helicopterview over het project. Een groot deel van het werk dat de projectgroep doet ligt in handen van S. van der Velden, opbouwwerker bij Travers Welzijn. Travers Welzijn is een organisatie die bijdraagt aan het verbeteren van het welzijn van mensen in hun omgeving. De opbouwwerker is een bekend gezicht in de wijk. Om het project te realiseren heeft zij veel gesprekken gevoerd met de bewoners. Door middel van persoonlijke benadering heeft ze bij de bewoners draagvlak gecreëerd voor het SpeelGroen. Daarnaast is K. Klaver werkzaam vanuit het Lectoraat De Gezonde Stad. Zij heeft in kader van dit project onderzoek gedaan naar (kinder)participatie.

2.1.4 De wijk Diezerpoort

Gemeente Zwolle bestaat uit 17 wijken met in totaal ruim 120.000 inwoners. De wijk waar het project plaats vindt is Diezerpoort. Diezerpoort is een oude wijk van Zwolle, die opgedeeld is in 7 buurten. Een daarvan is de Bollebieste, een volksbuurt met 1.671 bewoners. Er is veel 'kijkgroen' in de buurt en er waren meerdere plekken waar het SpeelGroen gerealiseerd kon worden. Door middel van een SWOT-analyse is gebleken dat de Kastanjestraat de meeste voordelen heeft om een speelgroen te plaatsen.

Kastanjestraat: 1200 m ²	
<p>Sterk</p> <p>Ligt in een buurt: Bollebieste</p> <p>Er is draagvlak (informatie opbouwwerker)</p> <p>Dicht bij de Brede school Wonderwoud</p> <p>Afgeschermd gebied / buurt</p> <p>Sociale cohesie</p> <p>Kans</p> <p>Speelplekken creëren die prikkelen tot spelen!</p> <p>Pilot t.a.v. innovatieve kinderparticipatie en ouderparticipatie</p>	<p>Zwak</p> <p>Niet voor een wijk, maar voor een buurt</p> <p>Hondenpoepzakjes automaat</p> <p>Veel kattenpis in het zand</p> <p>Bedreiging</p> <p>Bewoners aangrenzende flat?</p> <p>Hangplek jongeren</p>

Uitslag SWOT-analyse (Bakker, I. & Klaver, K. 2011, Rapportage toepassing participatie in speelgroen, pag.5)

2.1.5 Doel van het project

Het project heeft als naam gekregen: "Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle", kortweg: SpeelGroen. Doel van dit project is, zoals de doelen van Zwolle Gezonde Stad: het overgewicht van de jongeren terugdringen en het bewegen en spelen makkelijk en aantrekkelijk te maken. Een van de einddoelen van Zwolle Gezonde Stad wordt hierdoor hopelijk bereikt:

Het verschil van het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht in Diezerpoort en Holtenbroek met het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht in Zwolle als geheel is in 2013 – ten opzichte van 2010 – kleiner geworden. (Programma Zwolle Gezonde Stad, 2010-2013) Naast het doel om voor de jeugd een omgeving te creëren waar ze kunnen spelen, zal het SpeelGroen bewoners uit de wijk uitnodigen om elkaar te ontmoeten. Het project is een initiatief van de gemeente Zwolle, maar vanaf het begin is het uitgangspunt om het SpeelGroen te realiseren in samenwerking met de buurtbewoners. Dit heet burgerparticipatie. Het is de wens om de bewoners te laten participeren in de ontwerpfase, realisatiefase en het onderhoud van het SpeelGroen. Door bewoners te betrekken hoopt de projectgroep dat de bewoners zich mentaal eigenaar gaan voelen van het project. Er is voor gekozen om zowel de kinderen als hun ouders te laten participeren in het project. De kinderen doen mee omdat zij straks gaan spelen in het speelgroen, zij kunnen het beste aangeven wat ze wel en niet leuk vinden. Daarnaast zijn de ouders nodig om mee te denken over de veiligheid van het SpeelGroen. “Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de kinderen, hun ouders en andere omwonenden is het van groot belang hen zo maximaal mogelijk te laten participeren in de totstandkoming van zo’n stuk speelnatuur. En waar mogelijk zelfs helemaal aan hen overlaten” (I. Bakker & K. Klaver, 2011, pag.4). Als het SpeelGroen is aangelegd zijn de ouders ook nodig om het te onderhouden. Naast ouders en kinderen zijn ook de andere bewoners uit de wijk benaderd met de vraag om mee te denken en te helpen. Om het project te laten slagen is er vanuit de wijk een groot draagvlak nodig.

2.1.6 Welke stappen zijn er genomen

Het project aan de Kastanjestraat is in volle gang. De professionals nemen stappen om de kanteling, van het initiatief van de gemeente naar mentaal eigenaarschap van de bewoners, te maken.

Stappen	Toelichting
Door verschillende factoren is de keuze gemaakt om het speelgroen in de buurt de Bollebieste te plaatsen. Onder andere: - Bewoners hebben aangegeven meer faciliteiten te willen hebben waar de kinderen kunnen spelen; - Uit onderzoek is gebleken dat het percentage van kinderen met overgewicht hoog is in de wijk Diezerpoort; - Er was mogelijkheid om subsidie aan te vragen bij de Provincie Overijssel.	
Er is onderzoek gedaan naar de locatie voor het speelgroen door middel van een SWOT – analyse. Met de uitkomst hiervan is er een keuze gemaakt voor de locatie aan de Kastanjestraat.	Onderzoek naar de locatie is gedaan door een 4B-SpeelNatuurScan. Een scan die SpeelGroen in een wijk in kaart brengt. De scan gaat uit van de Bruikbaarheid, Bereikbaarheid, Beschikbaarheid en Benutting van een stuk groen.
Door de opbouwwerker zijn er korte gesprekjes gevoerd met sleutelfiguren uit de buurt en leden van de buurtvereniging.	Deze twee partijen hebben een belangrijke functie in de buurt. Als zij op de hoogte zijn van het komende SpeelGroen gaat het nieuws snel de wijk door via hun eigen achterban.
Ouders en kinderen kennis laten maken met het begrip speelgroen en natuur tijdens de Family Fair op de Brede school (welke midden in de wijk is gelegen).	Op een speelse manier hebben de kinderen en hun ouders laten kennismaken met het project.

Gesprekken voeren met bewoners in de directe omgeving van de locatie.	Bewoners kunnen eventueel last ondervinden van het speelgroen. Door hierover in gesprek met hen te gaan, door voordelen te benoemen en hen te betrekken in het ontwerpen van het speelgroen kan de weerstand worden afgenomen.
Benaderen van alle gezinnen met kinderen in de buurt.	Door iedereen persoonlijk te benaderen kan het enthousiasme van de welzijnswerker aanstekelijk zijn. Deze kan toelichting geven als er vragen gesteld worden en eventuele weerstand doorbreken.
Kinderen inzetten om het project te promoten en draagvlak te creëren.	Hierdoor kunnen de kinderen enthousiast worden, het voelt steeds meer als hun eigen project. Daarnaast kunnen kinderen elkaar goed aansteken in enthousiasme.
Eerste ontwerpsessie	<p>Er is een ontwerpsessie gepland. Bewoners zijn uitgenodigd. Eerst mondeling, daarna nogmaals met een flyer.</p> <p>Tijdens de ontwerpsessie zijn de kinderen in twee verschillende leeftijdscategorieën uiteen gegaan en hebben zij individueel een tekening gemaakt van hun ideale SpeelGroen. Hierna hebben ze deze tekening omgezet naar een maquette. De ouders gingen direct aan de slag met het maken van een maquette.</p>
Expertbijeenkomst	<p>Een bijeenkomst waarin betrokken partijen met elkaar gaan overleggen over de inhoud en vormgeving van het SpeelGroen. Er zijn grenzen bepaald waarbinnen het ontwerp moet passen. Denk hierbij aan de tijd en het budget dat beschikbaar is.</p> <p>Deze bijeenkomst waren meerdere partijen aanwezig. Onder andere de private partner 'Donker-Groen', de organisatie die de speeltoestellen levert. Daarnaast waren er leden van het projectteam aanwezig, de landschapsarchitect Natuur & Milieu van de gemeente en de professionals (K. Klaver, onderzoeker 'Lectoraat de Gezonde Stad', I. Bakker, projectleider).</p> <p>Met elkaar is gekeken naar de haalbaarheid van de wensen van ouders en kinderen die ze hebben aangeleverd tijdens de eerste ontwerpsessie. Er is gekozen voor een basisontwerp waarin tien verschillende activiteiten gedaan kunnen worden. Denk hierbij aan klimmen, schommelen, glijden e.d. Per activiteit kunnen bewoners een keuze maken uit drie speeltoestellen. (Voorbeeld: activiteit is klimmen, bewoners kunnen kiezen uit een klimrek, een hangnet of een klimtouw.)</p>

Tweede ontwerpessie	Deze bijeenkomst is voorbereid door professionals, buurtbewoners en DonkerGroen. Tijdens deze bijeenkomst zijn er met elkaar regels opgesteld die gelden in het SpeelGroen. Daarnaast is er een keuze gemaakt uit de drie opties van elke activiteit die het expertteam heeft aangeboden. De naam voor het SpeelGroen is vastgesteld.
Derde ontwerpessie Presentatie van het ontwerp	Deze bijeenkomst is voorbereid door de buurtbewoners. Tijdens deze bijeenkomst wordt het definitieve ontwerp van SpeelGroen gepresenteerd op basis van ideeën van kinderen en ouders.
Gesprek met de voorzitter van de buurtvereniging 'de Bollebieste'.	De opbouwwerker gaat opzoek naar sleutelpersonen in de buurt die een rol kunnen spelen in het onderhoud van het speelgroen. Gesprek met voorzitter van buurtvereniging 'Bollebieste' door de opbouwwerker in de wijk.
Start aanleg van het speelgroen	Samen met DonkerGroen, de leverancier van het natuur en de speeltoestellen, gaan de bewoners aan de slag met het aanleggen van het SpeelGroen. Van te voren is aan de bewoners gevraagd zich op te geven voor deze activiteit.
Gesprek met de buurtvereniging	Leden van het projectteam gaan in gesprek met buurtvereniging 'de Bollebieste'. Het idee is om een onderhoudsteam onder het bestuur van de buurtvereniging te plaatsen. Het onderhoudsteam bestaat uit een vijftal mensen die aanspreekpunt zijn als het gaat om onderhoud van het SpeelGroen.
De volgende stappen zijn tijdens het schrijven van dit onderzoek nog niet genomen maar het zijn stappen die op de agenda staan.	
Gesprek met de gemeente en de buurtvereniging	In het gesprek zal er een contract worden ondertekend door het onderhoudsteam en de gemeente. Hiermee zal worden benadrukt dat de verantwoordelijkheid van het onderhoud bij de bewoners ligt.
Benaderen van doelgroepen met betrekking tot het onderhoud van het SpeelGroen	Er zijn ideeën om kinderen te betrekken in het onderhoud van het SpeelGroen. Deze kinderen doen mee met de actie: 'Maxi Axie'. Ze zullen een keer in de maand helpen om het SpeelGroen op te ruimen en schoon te maken. Er is contact met het FRION, een organisatie die mensen met een verstandelijke beperking ondersteuning biedt. Misschien is het mogelijk dat werknemers van het FRION eens per maand komen helpen om het SpeelGroen te onderhouden.
Opening van het SpeelGroen	Een feestelijke opening van het SpeelGroen

(bron: Rapportage toepassing participatie in speelgroen, pagina 9)

2.2 De Wet maatschappelijke ondersteuning en Welzijn nieuwe stijl

Het project “Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur” vindt plaats in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning en Welzijn Nieuwe Stijl. In dit hoofdstuk zal uitgelegd worden wat deze wet en aanvulling daarop inhouden, hoe het in de gemeente Zwolle wordt toegepast en wat de voordelen en valkuilen kunnen zijn.

2.2.1 Wat is de Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) wordt door de rijksoverheid omschreven als een wet die “regelt dat mensen met een beperking de voorzieningen, hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.” (Rijksoverheid, 2006) De wet is ingevoerd in 2006. Gemeenten zijn door invoering van deze wet verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Dit houdt in dat activiteiten mogelijk gemaakt moeten worden, die mensen de gelegenheid bieden om mee te doen in de samenleving. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de gemeente, omdat zij haar inwoners beter kent dan de overheid en ook beter weet wat zij nodig hebben.

Door het sturingsmodel van horizontalisering is er sprake van horizontale verantwoordingslijnen. De overheid geeft randvoorwaarden waarbinnen gemeenten haar beleid mag inrichten, in de vorm van prestatievelden. Op haar beurt moet de gemeente de burgers en instellingen die betrokken zijn bij maatschappelijke ondersteuning, betrekken bij het vormen van beleid en de uitvoering daarvan. Ook legt de gemeente verantwoording af aan haar burgers en instellingen door het inzichtelijk maken van de resultaten die bereikt zijn. (Handreiking Burgerparticipatie in de Wmo, 2006)

Aan de hand van kaders die het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport geeft, maken gemeenten beleid wat afgestemd is op de inwoners. Dit wordt gedaan aan de hand van negen prestatievelden:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

Aan de hand van deze prestatievelden, wordt lokaal beleid gemaakt in samenspraak met inwoners van gemeenten. Het eerste prestatieveld staat niet voor niks boven de andere – meer op zorg gerichte – prestatievelden, het maakt duidelijk dat collectieve activiteiten vooraf zouden moeten gaan aan individuele activiteiten.

“Participatie zoals bedoeld in de Wmo is breder dan burgerparticipatie alleen. Het gaat om deelname en samenwerking met alle betrokkenen bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. Bij burgerparticipatie gaat het niet louter om belangenbehartiging, maar om betrokkenheid van

burgers bij een bredere visie op maatschappelijke ondersteuning in de gemeente. Daarnaast is de betrokkenheid van allerhande instellingen van belang.” (Handreiking Burgerparticipatie in de Wmo, 2006)

2.2.2 Wat is Welzijn Nieuwe Stijl?

Zoals te lezen in de brochure ‘Welzijn Nieuwe Stijl’ (VWS, 2010) is Welzijn Nieuwe Stijl een stimuleringsprogramma gericht op gemeenten, met als doel het faciliteren, stimuleren en ondersteunen bij de doorontwikkeling van de Wmo. Daarbij ligt de nadruk op het verspreiden en toepassen van bestaande kennis en is het niet de bedoeling kennis opnieuw te ontwikkelen.

De hoofddoelstellingen zijn het gemeenschappelijker, professioneler en efficiënter uitvoeren van de Wmo. Het ministerie geeft de volgende uitleg van deze doelstellingen:

1. *Gemeenschappelijker*: Gemeenten hebben een visie op de doelen die ze met de Wmo willen bereiken, op de inzet van het welzijnswerk daarbij en de te bereiken maatschappelijke doelen. Deze zijn vertaald in een maatschappelijke agenda, die tot stand komt door een dialoog met maatschappelijke instellingen en burgers.

2. *Professioneler/Effectiever*: Deze doelstelling richt zich enerzijds op organisaties, maar ook op gemeenten als opdrachtgever. Aanbieders van welzijn hebben een welzijnsaanbod dat is afgestemd op de visie van de gemeente en de vraag van de burger. Gemeenten sturen maatschappelijke partners beleidsrijker aan. Resultaatgericht is dus niet sturen op producten, maar op resultaten en waar mogelijk op maatschappelijke effecten.

3. *Efficiënter (op macro niveau)*: Welzijn Nieuwe Stijl dringt de ingesleten gewoonte terug om voor elk individueel probleem een individuele oplossing te bieden; en om voor elke oplossing naar de overheid te kijken. In Welzijn Nieuwe Stijl staan collectieve arrangementen, vroegtijdig en preventief ingrijpen en de eigen kracht van burgers en gemeenschappen voorop. Daarmee ontstaan macro en over alle sectoren heen kostenbesparingen. Meer efficiëntie ontstaat ook als de aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en de aanbieders van zorg meer samenwerken. (VWS, 2010, p. 10-11)

Acht bakens

Door middel van een richtinggevend kader in de vorm van acht bakens, dient het welzijnswerk zich verder te ontwikkelen. De acht bakens van Welzijn Nieuwe Stijl worden als volgt omschreven (VWS, 2010, p.18):

1. Gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct er op af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integraal werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

2.2.3 Toepassing in het werkveld

Aan de hand van de kaders die door de Wet maatschappelijke ondersteuning en de toevoeging Welzijn Nieuwe Stijl landelijk zijn vastgesteld, maken de gemeenten hun eigen beleid. De gemeente Zwolle gaat ervan uit dat iedereen mee doet en dat het een verspilling van talenten is als inwoners niet mee doen in de samenleving, bijvoorbeeld door een lichamelijke beperking.

Eind 2009 is door de gemeenteraad van Zwolle het beleidskader Wmo vastgesteld. Daarin worden de

visie en vijf uitgangspunten voor de uitvoering van de Wmo beschreven voor de periode 2010 - 2013. De uitgangspunten zijn:

- *Uitgaan van eigen kracht van mensen en sociale netwerken*

De gemeente stimuleert mensen om de regie op hun leven behouden en gaat uit van de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van mensen en hun sociale omgeving. De gemeente dient als aanvulling.

- *Meer aandacht voor het voorkomen van problemen*

De aandacht wordt verlegd van individuele zorg en ondersteuning naar gerichte en specifieke preventie.

- *Vertrouwen stellen in particuliere initiatieven*

De gemeente vindt particuliere initiatieven belangrijk en wil deze dan ook behouden en bevorderen. Daarbij ziet de gemeente zichzelf en de subsidies als ondersteunend aan de eigen verantwoordelijkheid van mensen en wil ruimte bieden voor publiek ondernemerschap en gedeelde verantwoordelijkheid.

- *De burger staat centraal*

Burgerparticipatie wordt gezien als een belangrijk uitgangspunt, de gemeente heeft de inzet van burgers en instellingen nodig bij de uitvoering van de Wmo.

- *Recht doen aan verschillen, niet iedereen is gelijk*

De gemeente wil instellingen en zichzelf de ruimte geven om maatwerk te kunnen bieden en daarbij verschillen overbruggen en mensen verbinden.

“Zo willen we zoveel mogelijk stimuleren dat mensen de regie op hun eigen leven behouden en vergroten. En als ze die regie niet hebben, moeten ze die weer terug kunnen krijgen”

(Gemeente Zwolle, 2012)

In de gemeente is ook een Centrum voor Jeugd en Gezin, een tijdelijke voorziening voor verslaafde daklozen, een Wmo-loket, een adviesraad Wmo, een opvang voor daklozen en er is een apart beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers. Daarnaast worden er individuele voorzieningen aangeboden, hier komt men pas voor in aanmerking als de eigen omgeving van mensen onvoldoende ondersteuning kan bieden. Deze voorzieningen laten zien hoe de gemeente invulling geeft aan de prestatievelden uit de Wmo, binnen de acht kaders van Welzijn Nieuwe Stijl.

2.2.4 Aanpak Travers Welzijn

Een belangrijke ketenpartner in het project “Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur” is Travers Welzijn. Met een team van opbouwwerkers is deze organisatie actief in de wijk Diezerpoort. De werkers van Travers hebben een wijkgerichte aanpak en ondersteunen bewoners bij wat ze nodig hebben om zich verder kunnen ontplooiën. Zij werken zoveel mogelijk in de wijk, in de vertrouwde omgeving van mensen.

“Travers Welzijn levert op alle terreinen een belangrijke bijdrage om straten, buurten en wijken leefbaarder te maken. Wij richten ons hierbij op sociale wijkontwikkeling en het (door) ontwikkelen van de eigen kracht van bewoners zodat zij, in relatie tot elkaar, werken aan de verbetering van de eigen woon- en leefomgeving. We hebben bijzondere aandacht voor kwetsbare mensen. Uitgangspunt is het wegwerken van (tijdelijke) achterstanden en het verbeteren van de maatschappelijke positie. We sluiten aan bij de kracht en de potenties van mensen om van daaruit de verbindingen te maken.” (Travers, 2012)

2.3 Burgerparticipatie en eigenaarschap

In deze paragraaf wordt ingegaan op de termen ‘burgerparticipatie’ en ‘eigenaarschap’. Beide termen hebben toepassing op het project ‘Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle’.

2.3.1 Gemeente Zwolle en burgerparticipatie

Het woord burgerparticipatie bestaat uit twee woorden: 'burger' en 'participatie'. Met de burger wordt bedoeld: "een inwoner van een stad of land" (Van Dale Online). Dus elke inwoner in Nederland is ook een burger. Participatie wordt door het Van Dale Woordenboek beschreven als "het hebben van aandeel in iets". Als je dit samenvoegt ontstaat er de volgende definitie: een inwoner van een stad of land heeft een aandeel in iets. Deze definitie geeft maar heel summier weer wat burgerparticipatie is. Er zijn verschillende definities van de term burgerparticipatie.

Het betrekken van burgers bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van overheidsbeleid; in het bijzonder bij gemeentelijk (wmo-)beleid: proces waarbij gemeenten, burgers en eventueel externe deskundigen of instellingen via een open houding naar elkaar en een vooraf besproken aanpak samen vorm en inhoud geven aan (delen van) plannen of beleid, gericht op het benutten van elkaars deskundigheid en het verhogen van draagvlak voor te nemen beslissingen. (www.thesauruszorgenwelzijn.nl)

Een andere definitie wordt gegeven in het boek van Eijsermans & Hendriks (2004):

Burgerparticipatie is een proces waarbij gemeenten, betrokken burgers en eventueel externe deskundigen via een open houding naar elkaar en een vooraf afgesproken aanpak samen vorm en inhoud geven aan (delen van) plannen of beleid. Het proces is gericht op het benutten van elkaars deskundigheid en het verhogen van draagvlak voor te nemen beslissingen.

In de Participatiewijzer die is uitgegeven door de Nationale Ombudsman (2009) wordt burgerparticipatie als volgt omschreven:

Burgerparticipatie omvat alle methoden om burgers bij gemeentelijk beleid te betrekken. Het gaat daarbij zowel om de inbreng van burgers op het moment dat er nog beleidsruimte is als om de wettelijke inspraakprocedure.

Uit deze drie definities blijkt dat burgerparticipatie een samenwerking is tussen de burger en de gemeente. Het kan inhouden dat de gemeente informatie geeft aan burgers, dat ze hen om raad of advies vraagt, burgers die samen met de gemeente beslissingen nemen tot burgers die zelf beslissen. Gerritsen (2011) schrijft dat het beeld van een traditionele vorm van burgerparticipatie nog overheerst. In deze vorm heeft de burger de mogelijkheid om mee te praten waarna de gemeente een beslissing maakt. De verschuiving van een juridisch burgerschap, waar de burgers als lid van de maatschappij zijn rechten kan eisen, verschuift naar een emotioneel burgerschap. Dit is een burgerschap waar de burger verantwoordelijk is voor de samenleving en meedoet uit betrokkenheid (Spinder, 2007). Andeweg & Thomasen (2011) geven in hun boek twee vormen van burgerparticipatie: institutionele en non-institutionele vormen van burgerparticipatie. De institutionele vorm van burgerparticipatie gaat via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In de Wmo wordt de burger verplicht om betrokken te zijn. De rol van de gemeente is hierin organiserend of om te faciliteren. Non-institutionele burgerparticipatie is een vorm waar burgers zelf initiatief nemen voor activiteiten zonder dat de gemeente daar tussen komt. In andere woorden zou je kunnen stellen dat burgerparticipatie van twee kanten kan komen:

1. De gemeente kan een vraag bij de burger neerleggen, top-down,
2. De burger komt zelf met een initiatief waar ze de gemeente bij nodig hebben, bottom-up.

In het project aan de Kastanjestraat is er sprake van een top-down situatie. Het initiatief voor het SpeelGroen ligt bij de gemeente en komt niet vanuit de bewoners. Dit heeft als nadeel dat bewoners niet intrinsiek gemotiveerd zijn vanaf de start van het project. Als een groep bewoners zelf de handen ineen had geslagen om een SpeelGroen te realiseren, was dit vanuit hun intrinsieke motivatie gedaan. Nu heeft de gemeente de taak om de bewoners te motiveren om mee te helpen in dit project.

Betrokkenheid van de burgers op de samenleving zorgt voor burgerparticipatie. Door deze betrokkenheid ontstaan er initiatieven vanuit bewoners. Het zijn vaak kleine initiatieven die door bewoners zelf zijn bedacht en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid of veiligheid van de wijk. Dit wordt met een ander woord ook wel zelfredzaam genoemd. Bewoners kunnen activiteiten uitvoeren die een positieve bijdrage leveren aan de leefomgeving. Zelfredzaamheid verhoogt de sociale cohesie in de wijk. Dat zorgt ervoor dat het wonen in de wijk plezieriger wordt voor mensen en eerder zelf de handen uit de mouwen steken in om een bijdrage te leveren in de wijk (Van den Brink e.a., 2011).

2.3.2 Gemeente Zwolle en burgerparticipatie

In gemeente Zwolle is er een collegeplan opgesteld genaamd 'Samen voor Zwolle'. In dit programma staat het actief burgerschap centraal. De overheid wil in samenwerking met bewoners uit Zwolle de stad meer kleur gaan geven. Dit hebben ze de naam 'beginspraak' gegeven. Beginspraak is een grondhouding die als belangrijkste regel heeft: "dat alle betrokken doelgroepen serieus genomen worden als partner in het proces". (Gemeente Zwolle, 2010)

Gemeente Zwolle noemt haar bewoners, partners die verantwoordelijk zijn voor de stad. Ze wil met de burgers in gesprek gaan zodat de bewoners de keuzes begrijpen die gemaakt worden door de gemeente. Dit zal bijdragen aan het vertrouwen van de bewoners. Met deze aanpak hoopt gemeente Zwolle dat burgers zelf initiatieven nemen en ideeën aandragen. Gemeente Zwolle heeft diverse interactieve planvormingmethoden uitgevoerd om bewoners te betrekken in besluitvorming. Voorbeelden hiervan zijn 'sleutelfiguren raadplegen', 'stadsdebatten' en 'rondetafelgesprekken' met de gemeente en belanghebbenden. Bij deze manier van besluitvorming staat centraal dat vooraf niet wordt vastgelegd wat de uitkomst zal zijn. Alle betrokken partijen bij een voorstel of idee moeten het resultaat serieus nemen.

2.3.3 Waarom burgerparticipatie?

Het is niet zomaar dat de overheid bedacht heeft om burgers meer te laten participeren in de samenleving. Burgerparticipatie heeft een groot aantal voordelen voor zowel de gemeente als de burger. In het werkboek 'Help een burgerinitiatief' (2010) worden een aantal voordelen van burgerparticipatie benoemd:

- *De eigen verantwoordelijkheid van burgers wordt gestimuleerd;*
- *de betrokkenheid op de buurt, wijk of stad wordt hierdoor gestimuleerd;*
- *het bevordert de sociale cohesie in een buurt of wijk;*
- *de kloof tussen burgers en bestuur verkleinen;*
- *sociale uitsluiting tegengaan*
- *de gemeente kan bezuinigen door burgers in te zetten.*

Deze voordelen zijn ook ondervonden in een project met 'buurtparken' in de gemeente Utrecht.

In een onderzoek (De waarde van Groen, 2008) is aangetoond dat de buurtparken, het groen, de leefbaarheid in de wijken verbetert. Ze hebben ervaren dat alle bewoners, van jong tot oud, autochtonen en allochtonen, elkaar ontmoeten in de openbare buurtparken. Met name het groen in de buurt van de woning speelt een grote rol omdat mensen uit dezelfde buurt elkaar daar ontmoeten. Dat is ook belangrijk voor ontwikkeling van gemeenschapsbesef. "Goede toegang en frequent gebruik van de buurtparken maken dat bewoners met de plekken vertrouwd raken en samen een gemeenschappelijke band met deze 'eigen' plek ontwikkelen." (De waarde van Groen, 2008, pagina 25.) Het beheer van het groen door bewoners in samenwerking met de gemeente wordt als waardevol beschouwd. Dit vraagt samenwerking tussen bewoners onderling en tussen de bewoners en de gemeente. Door met elkaar te communiceren kan er tussen alle partijen vertrouwen ontstaan.

In het rapport 'Innovatie in (kinder)participatie' (Ingrid Bakker & Karin Klaver, 2011) worden er acht redenen genoemd om kinderen en ouderen te laten participeren bij het ontwerpen van speelgroen.

1. “Een speelplek die samen met kinderen wordt bedacht en uitgevoerd, levert een plek op die voldoet aan de wensen en behoeften van beide partijen (zowel kinderen als volwassenen).
2. Een speelplek wordt beter gebruikt als kinderen betrokken zijn geweest bij de (her)inrichting van de speelplek. Het eindresultaat sluit beter aan bij de wensen van kinderen. Dus neemt de kwaliteit van de speelplek toe.
3. Kinderen gaan zich verantwoordelijk voelen voor ‘hun’ speelplek; ze hebben meegedacht, meegekozen, eraan meegewerkt, hebben ervaren hoeveel geld en moeite het kost om een speelplek in te richten. Dat vermindert de kans op vernieling en vandalisme.
4. Door samenwerking tussen volwassenen en kinderen leren kinderen realistisch en leren volwassenen kindvriendelijk te denken.
5. Kinderen die nu serieus worden genomen, nemen later zelf ook kinderen serieus.
6. De kinderen - de deskundigen op speelgebied - kunnen zelf prima meedenken, meebeslissen en meewerken aan leuke speelvoorzieningen en speelplaatsen. In ons geval meedenken in het ontwerp, aanleg en onderhoud van speelgroen.
7. Door kinderpacticatie kunnen kinderen een bijdrage leveren aan de totstandkoming van hun eigen speel- en woonomgeving. Hierdoor ervaren ze eigen kracht en zelfregie.
8. Er wordt aandacht besteed aan veiligheid, overzichtelijkheid en schoonheid.”
(Bakker, I. & Klaver, K. 2011, pagina 9)

2.3.4 Stappenplan voor burgerparticipatie

Movisie heeft een stappenplan ontwikkeld als handreiking voor gemeenten om burgerparticipatie te ondersteunen. De methodiek heeft de naam ‘Burgers aan het stuur’ en heeft als doel de leefbaarheid en de sociale cohesie in de buurt te vergroten.

1. Wat is er aan de hand?
2. Wat moet er beter?
3. Actieplan maken
4. Meetbare resultaten bepalen
5. Actieplan uitvoeren
6. Resultaten meten
7. Verantwoorden
8. Nieuwe doelen stellen

De eerste stap is om als gemeente te onderzoeken welke klachten of problemen er in de buurt zijn. Daarna wordt er een algemeen positief doel opgesteld aan de actie om de klacht of probleem te verminderen of te verhelpen. Dan wordt er een actieplan gemaakt. Belangrijk is dat buurtbewoners betrokken worden in het maken van de plannen. Bewoners activeren om mee te doen in het maken van de plannen kan gedaan worden door hen aan te spreken op hun behoeften, economische belangen en sociale posities. Om te ontdekken of de actieplannen ook resultaten boekt is het belangrijk om resultaten te formuleren die meetbaar zijn. Het actieplan is nu klaar en het kan uitgevoerd worden. Belangrijk is om te na te gaan of alle partijen die betrokken kunnen worden ook betrokken zijn. Dit kan gedaan worden door deze acht vragen te stellen:

1. Welke groepen bewoners worden door de actie bereikt?
2. Welke groepen zou men bovendien nog willen bereiken?
3. Welke vragen en behoeften hebben deze groepen die niet worden gedekt?
4. Welke instellingen en actoren zouden meer voor hen moeten doen?
5. Wat mag het kosten - in termen van geld en menskracht?
6. Welke eigen ideeën en mogelijkheden leven er bij deze groepen?
7. Welke sociale processen in en rond de wijk moeten anders lopen?
8. Welke weerstanden en valkuilen moeten daarbij worden vermeden?

Hierna wordt gekeken welke doelen en resultaten behaald zijn en hoe deze behaald zijn. Om dit goed te kunnen omschrijven is het belangrijk om voortgangsrapportages te schrijven die bijhouden of er al

veranderingen of resultaten geboekt zijn. De een na laatste stap is de verantwoording. Verantwoording aan de buurt en aan de financiers van de actie. Verantwoording kan aan de hand van cijfers maar ook door beschrijving van het proces. Als laatste worden er nieuwe doelen opgesteld. Sommige doelen zijn bijvoorbeeld niet gehaald of omstandigheden zijn veranderd (nieuwe bewoners in de buurt, nieuw overheidsbeleid, een school die sluit) waardoor er nieuwe acties op touw gezet kunnen worden. (www.burgersaanhetsuur.nl)

2.3.5 Waar moet op gelet worden?

Burgerparticipatie levert veel op, maar er moet rekening gehouden worden met een aantal randvoorwaarden. De gemeente zal bewust moeten zijn van haar rol in samenwerking met de burgers. Gabriël van den Brink, hoogleraar Bestuurskunde en lector Gemeenschappelijke Veiligheidskunde noemt in het collegeprogramma van gemeente Zwolle een valkuil als het gaat om burgerschap.

“Een valkuil voor de overheid is dat ze ‘de burger’ neerzet als abstractie. Dé burger bestaat helemaal niet.”(van den Brink, 2009, pagina 13)

Hierbij geeft hij een voorbeeld van een laag opgeleide bewoner en een hoog opgeleide bewoner. De laag opgeleide bewoner woont in een achterstandswijk en heeft weinig scholing gehad. De hoogopgeleide bewoner is maatschappelijk actief en betrokken en kent de taal die de gemeente spreekt. Voor de laagopgeleide is de afstand tussen hem en de gemeente vaak een stuk groter dan voor de hoogopgeleide bewoner. Volgens Van den Brink is burgerparticipatie mogelijk maar wil het tot stand komen dan hebben de burgers wel hulp nodig. “Als de overheid de burger wil betrekken én betrokken wil houden, zeker in achterstandsbuurten, moet zij permanente ondersteuning bieden.” Volgens hem ligt daar dus een taak van de overheid.

Jumelet & Wassenaar(2003) hebben drie randvoorwaarden beschreven. Deze moeten meegenomen worden, wil de burgerparticipatie succesvol zijn.

- Het is van belang dat er voldoende beleidsruimte is. De inhoud van de plannen moet niet vaststaan. Participanten moeten de mogelijkheid hebben om nieuwe ideeën aan te dragen en de gemeente staat open voor aanpassingen. Van belang is dat de gemeente kaders vaststelt waarbinnen aanpassingen mogelijk zijn. Geef dus grenzen aan. Creëer realistische verwachtingen bij participanten over waar het participatieproces om gaat en waarbinnen gediscussieerd kan worden.
- Belangrijk is dat de gemeente het belang inziet van interactief beleid. Zij moet hier open voor staan en hiertoe bereid zijn. De gemeente dient geen participatie in te zetten alleen omdat het moet.
- De problematiek moet zich lenen voor participatie. Dit is wanneer inwoners geïnteresseerd zijn in de problematiek en de inhoud begrijpen.
(Jumelet & Wassenaar, 2008, pagina 205)

In het onderzoek ‘Meedoen met speelnatuur in Noord-Holland’ wordt benoemd dat burgers bij het maken van plannen betrokken moeten worden door ze te laten meedenken over en zoeken naar ideeën en oplossingen. Het gaat er om dat er samen met burgers meer bereikt wordt. Door meer mensen, meer effect of impact op de kwaliteit van de samenleving maken. Daarbij moet er rekening mee gehouden worden dat er bij participatie verschillende motivaties en belangen spelen. Er worden verwachtingen gewekt bij het creëren van draagvlak en deze zouden genuanceerd kunnen worden door vooraf een realistisch beeld te schetsen. De onderzoekers stellen tot slot: “Het lijkt vooral de kwaliteit van het proces te zijn, die bepaalt of het grotere betrokkenheid en beter gebruik oplevert.” (Meedoen met speelnatuur, 2011, p.15)

Om burgers te activeren moet de gemeente weten wat de behoeften zijn van haar burgers en wat het

voorzieningenaanbod van maatschappelijke instellingen is (Manou E. van Eerten, 2007). Ook moet gezorgd worden dat bewoners in staat zijn en bereid zijn om actief mee te werken en hun leefomgeving te beïnvloeden (Meedoen met speelnatuur, 2011, p. 15).

Bovenstaande punten vraagt van de gemeente een overdenking of, en hoe ze de burgers willen inzetten. Ook in de participatiewijzer van De Nationale Ombudsman wordt hier de nadruk op gelegd. Er moet van te voren goed bekeken worden welke rol de burgers in de participatie krijgen. Rollen die genoemd worden zijn: “meebeslissen, coproduceren, adviseren, raadplegen en informeren”. (Nationale Ombudsman, 2009) Daarnaast moet er ruimte zijn voor eigen inbreng van de burgers. Van Steden (2011) stelt dat burgers wel willen participeren maar alleen als het probleem dichtbij ervaren wordt en er het gevoel is dat er actie nodig is en dat de burger invloed kan hebben. Wat ook als belangrijk punt wordt genoemd is het uitzetten van kaders. Dit is een taak van de gemeente waarmee ze duidelijkheid scheppen voor de participanten. Binnen de kaders is er de mogelijkheid om te bewegen. Die kaders kunnen te maken hebben met geld, tijd en praktische mogelijkheden.

2.3.6 Andere rol voor professionals

De burgers laten participeren in de lokale gemeente vraagt een andere houding van zowel de burgers als de professionals. Burgers zullen meer zelf initiatief moeten nemen en de handen ineen slaan als buurt of wijk om iets tot stand te brengen waar onvrede over heerst. De opbouwwerker heeft in dit proces ook een belangrijke taak. In Burgerkracht. De toekomst van het sociaal werk in Nederland (De Boer & Van der Lans, 2011) wordt het werk van de opbouwwerker als volgt weergegeven: “Opbouwwerk is er expliciet op gericht burgerinitiatief, zelfwerkzaamheid en participatie te stimuleren en te bevorderen.” De opbouwwerker is in de buurt aanwezig en is het aanspreekpunt voor de bewoners. Ook het maatschappelijk werk zal een andere taak krijgen meent Margot Scholte in haar manuscript Oude waarden in nieuwe tijden (2010). Volgens haar komt de nadruk meer te liggen op het netwerk dat om de cliënt heen staan. Het is de taak van het maatschappelijk werk om cliënten aan te moedigen om mensen uit de buurt om hulp te vragen. Movisie, een landelijk kennisinstituut, heeft door middel van gesprekken met professionals en het bestuderen van verschillende bronnen een profielschets gemaakt met eigenschappen van deze professional: “de nieuwe professional is vooral vragend, actief, bevlogen, ondernemend, autonoom, effectief en reflecterend”.

De rol voor de overheid bij eigenaarschap noemt de Gemeente Zwolle in het boekje Beginspraak dat “de overheid niet meer als enige bepaalt wat er gebeurt, de regie wordt gedeeld met de burger. Die geeft samen met de overheid invulling aan beleid en is niet meer alleen gebruiker van de overheidsdiensten, maar ook partner.” (gemeente Zwolle, 2009)

Deze nieuwe rol geldt niet als een vanzelfsprekendheid voor burgers, wordt in het onderzoek ‘Burgerkracht bij krimp’ gesteld door onderzoekers van Wageningen University. “Ook de gemeente moet wennen aan het loslaten.” (Burgerkracht bij krimp, 2012, p.7) Door bezuinigingen, ook op het openbare groen, kan er meer ruimte ontstaan voor initiatieven van burgers.

In datzelfde onderzoek wordt gesteld dat burgers de keuze hebben tussen verschillende rollen: “participeren in projecten van de gemeente, zelf projecten initiëren, provoceren (bijvoorbeeld in de vorm van ‘Green Guerrilla’), protesteren (tegen plannen van anderen), meedenken, financieren.” (Burgerkracht bij krimp, 2012, p.3)

2.3.7 Eigenaarschap

In dit onderzoek wordt onderzocht welke stappen er genomen kunnen worden om bewoners ‘eigenaar te laten voelen’. Het woord eigenaar betekent letterlijk: “degene aan wie iets toebehoort” (Van Dale Online). In praktijk zou het betekenen dat het SpeelGroen toebehoort aan de bewoners van de buurt ‘de Bollebieste’. Maar dit is niet geheel waar, de gemeente blijft in het bezit van de grond. De term eigenaar, eigenaarschap en mentaal eigenaar wordt door meer organisaties en instanties gebruikt.

Hieronder worden een aantal voorbeelden gegeven van organisaties die deze term gebruiken.

Handreiking Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling

Een online handreiking die gebruikt kan worden door een ieder die betrokken is bij ruimtelijke ontwikkelingen of ruimtelijk beleid (www.handreikingdro.nl). Een van de kernwaarden waar zij vanuit werken is 'mentaal eigenaarschap'. *Wij richten het proces zo in dat mensen zich "eigenaar" van het gebied voelen en daardoor medeverantwoordelijkheid nemen voor gebruik en beheer van het gebied.*

Inhoudelijk: Open planproces met actieve inbreng van belanghebbenden, transparant wat betreft beschikbare informatie en hoe daarmee in besluitvorming wordt omgegaan. Tevens gedelegeerde bevoegdheden in het beheer van het gebied. (www.handreikingdro.nl)

Nirov

Het Nirov staat voor Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening. Het is een netwerkorganisatie voor professionals in de ruimtelijke ontwikkeling van stad, land en regio. (www.nirov.nl) Ook zij gebruiken de term 'eigenaar'. Hiermee wordt bedoeld dat mensen zich betrokken voelen bij hun gebied. Dit kan leiden tot 'mentaal eigenaarschap': "Wat er voor zorgt dat mensen vrijwillig in hun hoofd en in hun gedrag eigenaar worden van een gemeenschappelijk iets, bijvoorbeeld een gebied." (Ab van Luin). Deze vorm van eigenaarschap kan alleen bereikt worden als betrokken partijen een stap naar achter doen en de besluiten die genomen worden te ondersteunen in plaats van dit over te nemen.

Mooi in Nederland

Mooi in Nederland is een programma dat door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is in 2009 gestart. Het doel van dit programma is om "zuinig ruimtegebruik te stimuleren, verrommeling tegen te gaan en ruimtelijke kwaliteit te bevorderen". Er zijn meer dan 90 projecten gerealiseerd waarbij het doel van het programma is behaald. De realisatie hiervan komt door een samenwerking tussen de overheid en regionale en gemeentelijke partijen. Om deze samenwerking te bereiken is het nodig om mentaal eigenaarschap te ontwikkelen bij burgers. Om dit te bereiken wordt van de overheid gevraagd om te vertrouwen in de kracht van burgers. De overheid moet duidelijke kaders aangeven en loslaten wat niet echt belangrijk is.

Samenvatting

In deze drie voorbeelden waar de term eigenaarschap gebruikt wordt, zijn overeenkomsten te vinden. Samengevat is eigenaar zijn een gevoel van verantwoordelijkheid en betrokkenheid hebben op een gebied. Deze betrokkenheid en verantwoordelijkheid is terug te zien in hun handelen. Eigenaarschap en mentaal eigenaarschap kunnen gestimuleerd worden door burgers inbreng te laten hebben in besluitvorming of zelfs de besluitvorming over te laten aan de burgers. Het vraagt ook vanuit de overheid of gemeente vertrouwen in het kunnen van de burger en de touwtjes loslaten.

2.4 Welke aanpak hebben andere gemeenten om bewoners eigenaar te maken?

Ook in andere gemeenten worden bewoners betrokken bij hun leefomgeving. In dit hoofdstuk wordt de aanpak van een aantal andere gemeenten om bewoners eigenaar te maken, uitlegd. Deze keuze voor deze gemeenten is gemaakt op basis van informatie die gevonden is bij het zoeken naar andere speelnatuurprojecten.

2.4.1 Gemeente Amersfoort

De wijk Vathorst in de gemeente Amersfoort is een nieuwbouwwijk, waar sinds 2008 wijkbeheer geïntroduceerd is. De wijk wordt beheerd door Ontwikkelingsbedrijf Vathorst in opdracht van de gemeente

Amersfoort, omdat de wijk nog volop in ontwikkeling is. Omdat het onderhoud en beheer niet paste binnen de werkzaamheden van Ontwikkelingsbedrijf Vathorst, is dat onderdeel aanbesteed aan Heijmans. Dat is de partij die het beheer en onderhoud van de openbare ruimte verzorgt en heet Beheer Vathorst.

Naast het melding maken over de woonomgeving, zoals kapotte straatverlichting, onderhoud van groen en speelplekken is er voor bewoners ook de mogelijkheid om stukken openbare ruimte in zelfbeheer te nemen. Dit kan worden aangemeld bij Beheer Vathorst, waarna draagvlak moet worden aangetoond door bewoners in de betreffende straat. Dit gebeurt meestal door een handtekeninglijst die alle bewoners, voor of tegen het voorstel, kunnen tekenen. Er zal dan een zelfbeheerovereenkomst getekend worden door minimaal drie bewoners en de wijkbeheerder. In deze overeenkomst wordt vastgelegd om welk stuk grond en welke werkzaamheden het gaat. Er wordt gekozen voor minimaal drie bewoners, om het draagvlak voor de langere termijn te verzekeren. Mocht er iemand verhuizen of niet meer mee willen doen dan zijn er nog andere personen die kunnen worden aangesproken. Het tekenen van de zelfbeheerovereenkomst brengt een verantwoordelijkheid van onderhoud met zich mee. Als de overeengekomen werkzaamheden niet meer worden uitgevoerd en het stuk grond verwaarloost, kan Beheer Vathorst de overeenkomst opheffen en het beheer weer overnemen.

De openbare ruimte in Vathorst moet voldoen aan een bepaalde beeldkwaliteit. Dit wordt maandelijks gecontroleerd door middel van een kwaliteitsschouw. Verder wordt er regelmatig in de wijk gewerkt door het wijkteam, bestaande uit werknemers die het groen onderhouden vanuit de gemeente en de wijkbeheerder. Zij kunnen dus de stukken die in zelfbeheer zijn, controleren en mensen erop aanspreken. (Beheer Vathorst, z.j.)

Naast het zelfbeheer wordt er ook een natuurspeelplaats in de wijk Vathorst gerealiseerd. Dit project is een initiatief van een groep buurtbewoners, in samenwerking met de plaatselijke moestuinvereniging, buitenschoolse opvang, scholen en kinderdagverblijven. Het doel is een natuurlijke speelplaats aan te leggen voor natuureducatie en recreatie voor basisscholen, kinderopvang en bewoners. De kinderen mogen meedenken over hoe het er uit gaat zien en helpen met de aanleg. Het project is ingeschreven bij 'Kern met pit', een wedstrijd ten behoeve van verbetering van leefomgeving. Dit wordt jaarlijks in alle provincies georganiseerd door de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. Deze deelname houdt in dat het speelnatuur project kans maakt op een predikaat en een geldprijs. Voorwaarde is wel dat de bewonersgroep het zelfstandig uitvoert en overlegt met de gemeente. (Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij, 2011)

Voor bewonersinitiatieven zoals deze heeft de gemeente Amersfoort 'buurtbudgetten' beschikbaar. Het totale budget voor alle Amersfoortse wijken is vastgesteld op €300.000,-, waarvan er een basisbedrag van €5000,- per wijk beschikbaar is. Bewonersinitiatieven die bijdragen aan de sociale cohesie en leefbaarheid in de wijk, kunnen aanspraak maken op zo'n budget. Elke wijk heeft een werkgroep, bestaande uit bewoners, die initiatieven werft en de ingediende initiatieven selecteert. De gehele subsidie van een wijk gaat naar een rechtspersoon in de wijk, zoals een stichting of vereniging. De betaling van de toegekende buurtbudgetten wordt door de werkgroep geregeld. Ook de verantwoording in de wijk van het toekennen van buurtbudgetten wordt door deze werkgroepen gedaan.

2.4.2 Gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht is opgedeeld in vijf gebieden, met elk hun eigen gebiedsmanager en opzichters. De bewoners zijn actief met zelfbeheer van de openbare ruimte, dat houdt in "het vrijwillig onderhouden van delen van de openbare ruimte door derden, waarbij het openbare karakter van het object blijft gehandhaafd."

Dit levert volgens de gemeente een meerwaarde op, voor zowel bewoners als de gemeente. De gemeente gunt haar bewoners een prettige en mooiere leefomgeving die ze voor een deel zelf kunnen inrichten. Daarbij is de gemeente gebaat bij de grotere sociale controle die gevolg kan zijn van zelfbe-

heer door bewoners. Op hun beurt komen de bewoners meer met elkaar in contact en ontstaan er initiatieven tot zelfbeheer van de openbare ruimte.

Het zelfbeheer door bewoners is begonnen als bezuinigingsmaatregel en gegroeid tot een veelvoorkomende activiteit. (Meedoen met beheer, 2007)

Bewoners kunnen informatie over zelfbeheer vinden op de website van de gemeente Utrecht. Ook het Klantcontactcentrum en de Wijkbureaus – gemeenteloketten die als eerste aanspreekpunt voor bewoners in de wijken dienen - informeren de bewoners over de mogelijkheden van beheer van delen van de openbare ruimte. In het verleden hebben informatiecampagnes plaatsgevonden om mensen bekend te maken met het begrip 'zelfbeheer'.

Bewoners kunnen een nieuw initiatief voor zelfbeheer starten en het plan daarvoor bij het wijkbureau indienen. De gemeente gaat dan kijken of het uitvoerbaar is en maakt onderscheid tussen een aantal vormen van zelfbeheer. Zo is er het beheer van geveltuinen, boomspiegels en plantenbakken. Om deze te onderhouden is geen toestemming van de gemeente nodig, men moet wel aan een aantal voorwaarden voldoen. Voor het beheren van grotere stukken groen zoals buurttuinen, stoeptuinen en spetterbadjes moet wel toestemming van de gemeente verkregen worden. De gemeente vraagt om een goed doordacht plan en overleg met omwonenden. Alle afspraken over het beheer worden dan vastgelegd in een contract tussen gemeente en bewoners.

Tenslotte bestaat er ook medebeheer. Dit houdt in dat de gemeente taken en verantwoordelijkheden deelt met bewoners voor een deel van de openbare ruimte. Te denken valt aan boomgaarden, parken of speelterreinen. Vaak zijn bij deze vorm zeer deskundige bewoners betrokken, die ecologische of cultuurhistorische kennis hebben. (gemeente Utrecht, z.j.)

In bredere zin worden initiatieven van bewoners om hun straat, buurt of wijk leefbaarder te maken gesteund door 'leefbaarheidsbudgetten'. Bewoners kunnen hun ideeën en voorstellen bij het wijkbureau of wijkservicecentrum in hun wijk indienen. Het kan gaan om een straatfeest, nieuwe plantenbakken of een nieuw plein. Een belangrijke voorwaarde is het draagvlak wat moet worden aangetoond, bijvoorbeeld door een handtekeningenlijst. Dit wordt beoordeeld door het wijkbureau of servicecentrum. De wijkmanager beslist uiteindelijk of de gemeente het initiatief van de bewoners ondersteunt. (gemeente Utrecht, z.j.)

2.4.3 Gemeente Den Haag

In de gemeente Den Haag is 1,6 miljoen euro vrijgemaakt voor de uitvoering van speelprojecten. Dat maakt deel uit van het collegeprogramma 'Aan de slag!'. (De Scheveningse Courant, 2012) In 2012 worden achttien speelplekken opgeknapt. Er wordt daarbij een actieve houding van ouders en kinderen verwacht. Dat kan zich uiten in het organiseren van activiteiten en het meehelpen opknappen en onderhouden van de speeltuin. Een voorbeeld van een dergelijk speelproject is te vinden in Duindorp, een wijk vlakbij de kust van Scheveningen. Er is begonnen met een bijeenkomst waar kinderen, ouders en andere bewoners hun wensen konden delen voor een nieuwe speeltuin in de buurt. De kinderen hebben op een creatieve manier, door middel van tekenen en kleien, ideeën gemaakt. Daar is een ontwerp van gemaakt en in april 2012 is de speeltuin geopend. De bewoners zijn door de stadsdeeldirecteur geïnformeerd over de gang van zaken rond de aanleg van de speeltuin.

Wat de gemeente ook doet om haar bewoners te laten participeren, is het mogelijk maken van zogenoemde 'burgerinitiatieven'. Iedere inwoner van 14 jaar en ouder kan een plan indienen bij de gemeenteraad. "Een burgerinitiatief moet altijd gaan over een onderwerp waarover de gemeente een besluit mag nemen." Dat houdt in dat het niet over landelijke beslissingen zoals huurtoeslag of gemeentelijke procedures mag gaan. De bedoeling van een burgerinitiatief is het overbrengen van wensen en ideeën van de bewoners aan de gemeente. Deze initiatieven moeten voldoende steun hebben, de gemeente heeft daarvoor het aantal benodigde handtekeningen vastgesteld per soort initiatief. Ook moet een ini-

tatief minimaal één en maximaal drie vertegenwoordigers hebben, waarmee de gemeente contact kan onderhouden. Het initiatief wordt beoordeeld door de burgemeester van Den Haag. Als het voorstel voldoet aan alle gestelde eisen wordt het door de gemeenteraad behandeld. De goedkeuring van de gemeenteraad kan binnen drie tot vier maanden worden verwacht, er wordt dan aangekondigd of de uitvoering gestart mag worden of niet. (gemeente Den Haag, z.j.)

2.4.4 Gemeente Rotterdam

In de Rotterdamse wijk Pendrecht, in de deelgemeente Charlois, is in 2005 het idee ontstaan om een braakliggend terrein, waar eerst een speeltuin stond, om te vormen tot een nieuwe plek waar kinderen kunnen spelen en bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Samen met betrokken bewoners is de organisatie Thuis op Straat (TOS) begonnen het idee vorm te geven. Door allerlei regels en procedures heeft het project veel tijd gekost. Daarom zijn bewoners door TOS en medewerkers van Buitenruimte voor Contact (BRVC) steeds betrokken door bijeenkomsten en activiteiten. Vanaf het begin zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd, zoals een kennismaking en een excursie naar een andere avonturentuin in Rotterdam: De Speeldernis. Ook is er geflyerd en zijn kinderen betrokken door middel van knutselmiddagen. In 2008 is de tuin geopend, waarna de aanleg moest worden afgemaakt en het beheer door kinderen en volwassenen wordt opgestart. De gemeentelijke beheerorganisatie van de deelgemeente Charlois voert het basisbeheer uit. Andere beheerwerkzaamheden worden door kinderen en bewoners uitgevoerd, met begeleiding van de zogeheten tuinvrouw van de organisatie BRVC. Zij is tevens sociaal beheerder van de tuin, met als doel om het gebruik van de avonturentuin te verankeren in de buurt en het onderdeel te maken activiteiten. (Buitenruimte voor contact, 2009)

Een andere manier van bewoners betrekken wordt gedaan vanuit de afdeling Jeugd, Onderwijs en Samenleving door een digitaal loket te openen: 'Rotterdam Idee'. Iedere inwoner van Rotterdam kan daar zijn idee insturen over verbeteringen en de aanpak daarvan. Het doel is om initiatieven die de eigen woonomgeving of stad vriendelijker en leefbaarder te maken, mogelijk te maken. "Het programma wil het vertrouwen van burgers vergroten dat zij zelf daadwerkelijk veranderingen teweeg kunnen brengen en dat hun initiatieven onderdeel zijn van de oplossing." (Beleidsregel bewonersinitiatieven, 2009) Deze ideeën worden door het loket doorgestuurd naar de betreffende deelgemeente, die na goedkeuring van het idee verantwoordelijk is voor de uitvoering. Een jury van burgers bepaalt welke initiatieven worden genomineerd voor een startbedrag van maximaal €5000,-. (gemeente Rotterdam, z.j.)

2.4.5 Gemeente Deventer

In de gemeente Deventer zijn Wijkaanpakken ontwikkeld. Elke wijk bepaalt zelf wat er gedaan wordt om de leefbaarheid te vergroten. Iedere wijk heeft zijn eigen aanpak en een wijkmanager en opbouwwerker die samenwerken met bewoners aan initiatieven. Door middel van Wijkbudgetten die per wijk beschikbaar worden gesteld, kunnen deze initiatieven (voor een deel) bekostigd worden. De wijkmanager heeft een intermediaire rol, daaronder wordt verstaan dat deze de bewoners op weg kan helpen als zij een initiatief hebben maar niet weten bij wie ze precies moeten zijn van de gemeente. De wijkopbouwwerker is fysiek aanwezig in de wijk en ontvangt op die manier signalen van bewoners over wat zij willen verbeteren. Ook ondersteunt zij bewoners bij hun activiteiten en kan men met vragen bij deze persoon terecht. Dan zijn er ook nog een wijkbeheerder en wijkwethouder per wijk. De beheerder is aanspreekpunt als het gaat om onderhoud en beheer van openbare ruimte en de wethouder is bestuurlijk verantwoordelijk voor de voortgang van het wijkprogramma. Tevens woont deze wijkbijeenkomsten bij, om te volgen wat er in de wijk speelt.

Daarnaast bestaat er een wijkteam in elke wijk. Dit team bestaat uit 12 bewoners, een contactpersoon van de politie en woonbedrijf. Ook nemen de wijkmanager, wijkopbouwwerker en de coördinator Stadstoezicht zitting in het team. Het team heeft de kenmerken:

- het wijkteam is een discussie- en gespreksplatform,
- de samenstelling is zo veel mogelijk een reële afspiegeling van de wijk, met deelnemers uit alle buurten,

- bespreekt en stelt het wijkprogramma vast,
  - beslist over verdeling van het wijkbudget,
  - geeft signalen uit de buurt door;
  - ondersteunt en enthousiasmeert waar nodig de taakgroepen
  - deelnemers hebben maximaal 6 jaar zitting,
  - organiseert campagnes en acties om bewoners bij hun woonomgeving te betrekken.”
- (gemeente Deventer, z.j.)

De gemeente Deventer heeft in haar programmabegroting 2012 -2015 de doelstelling voor 2012 met betrekking tot Wijkaanpakken als volgt geformuleerd:

“Per wijk faciliteren van wijkaanpak initiatieven. Erop af, signaleren en interveniëren volgens Welzijn Nieuwe Stijl. Versterken van informele netwerken tussen bewoners en in buurten ten behoeve van zelfredzaamheid.” (Gemeente Deventer, 2011)

Een voorbeeld van een dergelijke wijkaanpak is het project Natuurlijk Avontuur. Sinds 2009 zijn er een aantal stappen ondernomen om een natuurlijke speeltuin te realiseren. Ten eerste zijn er een aantal actieve bewoners geweest die het initiatief genomen hebben om een natuurlijke speeltuin te realiseren. Er is een Taakgroep gevormd, waarna vastgesteld is wat ‘natuurlijk spelen’ kan inhouden, welke stappen zij gaan ondernemen om het doel te behalen en welke randvoorwaarden er zijn vanuit het gemeentelijk (speel-)beleid en het MeerJarenOnderhoudsPlan. Daarmee heeft de taakgroep een participatietraject opgezet samen met omwonenden en toekomstige gebruikers van de natuurspeelplek. De kinderen hebben op een creatieve manier (door middel maquettes maken) meegedacht over de inrichting en samen met hun ouders aandachtspunten meegegeven voor het ontwerp. Aan de hand daarvan is een concept-ontwerp gemaakt, die definitief is gemaakt nadat de gemeente het plan heeft nagekeken en gewijzigd in verband met veiligheidsvoorschriften. Het plan is goedgekeurd door het college van Burgemeester en Wethouders. In 2012 is de financiering rondgemaakt door subsidie van Jantje Beton voor de realisatie.

3 Methode

In dit hoofdstuk wordt de methode beschreven waarmee de opzet en uitvoering van dit onderzoek is gedaan. Er is gebruik gemaakt van een literatuur- en kwalitatief onderzoek. In paragraaf 3.1 wordt verantwoording gegeven over het literatuuronderzoek. In paragraaf 3.2 wordt verantwoording gegeven over het praktijkonderzoek. In paragraaf 3.3 wordt de methode van onderzoek uitgelegd. In paragraaf 3.4 wordt verteld welke methode van analyse we hebben gebruikt. En in paragraaf 3.5 wordt de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek beschreven.

3.1 Verantwoording literatuuronderzoek

Er is gekozen voor een literatuuronderzoek zodat de onderzoekers en de lezer van het onderzoek de context van de onderzoeksvraag helder krijgen. Het literatuuronderzoek is opgedeeld in kernbegrippen en thema's die voortkomen uit de onderzoeksvraag. Deze begrippen en thema's zijn uitgelegd en er zijn verschillende bronnen met elkaar vergeleken. De uitkomsten van het literatuuronderzoek worden vergeleken worden met de uitkomsten van het praktijkonderzoek.

3.1.1 Meetinstrumenten

Zoektermen die gebruikt zijn bij het literatuuronderzoek zijn:

- Burgerparticipatie
- Wmo
- Welzijn Nieuwe Stijl
- Burgerkracht
- Groen in de wijk
- Wmo Zwolle
- Transitie
- (mentaal) Eigenaarschap

Er is gezocht via de zoekmachine 'Google' en er zijn titels van boeken opgezocht. Via 'Sharenet' van Hogeschool Windesheim zijn er artikelen en onderzoeken gezocht. Er is gebruik gemaakt van HBO- kennisbank en 'Google Scholar'. Tijdens het onderzoek is er gebruik gemaakt van de 'sneeuwbalmethode'. Dit betekent dat de bronnen en verwijzingen in bruikbare documenten ook zijn opgezocht.

3.2 Verantwoording praktijkonderzoek

Om informatie te verkrijgen over de onderzoeksvraag zijn er interviews gehouden. Een interview geeft de mogelijkheid om verschillende werkwijzen, begrippen en ervaringen te beschrijven en definiëren. Er is gekozen voor een half-gestandariseerd interview, de gespreksonderwerpen zijn van tevoren vastgelegd en de respondenten hebben in eigen woorden antwoorden kunnen formuleren.

3.2.1 Meetinstrument

De interviews zijn afgestemd op de onderzoeksvraag. Gespreksonderwerpen voor interviews waren: eigenaarschap van bewoners, voordelen en nadelen, rolverdeling overheid – burgers, activering (welke stappen). De vragen helpen om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

Elk interview heeft dezelfde opbouw. Eerst werd er een inleiding gegeven zodat de respondent de context van de onderzoeksvraag begrijpt. Daarop zijn er vijf open vragen gesteld met de mogelijkheid voor de onderzoekers om door te vragen.

3.2.2 Analysemethode

De interviews zijn verbatim uitgewerkt en hierna gecodeerd en gelabeld. De codering is gedaan door onder elke vraag de belangrijkste antwoorden van de respondenten weer te geven. Deze coderingen hebben een label gekregen. Al deze labels zijn in een document geplaatst. Hierdoor ontstond een overzicht van alle belangrijke begrippen die de respondenten hebben genoemd.

3.2.3 Onderzoeksgroep

De personen die zijn geïnterviewd, zijn uitgekozen op representativiteit. Er zijn personen gezocht waarvan door de onderzoekers werd gedacht dat zij door hun affiniteit met het onderzoeksonderwerp geschikt waren voor een interview.

Eén van de geïnterviewden is een onderzoeker op het gebied van Sociale innovatie en adviseur effectiviteit en vakmanschap bij Movisie. Daarnaast zijn drie medewerkers geïnterviewd van de gemeente Zwolle, Amersfoort en Utrecht. Evenals de opbouwerwerker van Travers Welzijn die werkzaam is in de wijk Diezerpoort. Ook is een onafhankelijke persoon geïnterviewd, die zich maatschappelijk ondernemer noemt. Daarnaast is er een initiatiefneemster van een natuurlijke speeltuin geïnterviewd. Tevens is een werknemer van een onafhankelijke landelijke bewonersorganisatie geïnterviewd. Tenslotte hebben de onderzoekers met een aantal bewoners van de wijk Diezerpoort gesproken over hun deelname aan het project.

3.3 Participatief onderzoek

We hebben met bewoners over hun deelname aan het project. Op de startdag van de aanleg van het speelgroen hebben we samen met bewoners deelgenomen aan activiteiten als houtsnippers verdelen en struiken aanplanten. Tijdens de werkzaamheden hebben we bewoners kunnen spreken. We hebben gezien hoe bewoners uit de wijk enthousiast waren om het SpeelGroen aan te leggen. De opkomst was een goede afspiegeling van de bewoners van de wijk. Er waren ouders, kinderen en oudere mensen. Samen met de leden van het projectteam zijn er boompjes geplant, palen in de grond geslagen en spaanders op de goede plek gebracht. Er waren buurtbewoners die lichamelijk het werk niet aan konden maar op een andere manier een bijdrage hebben gegeven die dag. Ze hebben broodjes gesmeerd en koffie uitgedeeld. Doordat de buurtbewoners met elkaar bezig waren ontstonden er gesprekken tussen bewoners. We hebben bewust voor deze benaderingswijze gekozen, omdat de bewoners in de wijk al vele malen benaderd zijn voor enquêtes en aangesproken worden door professionals.

3.4 Analysemethode

De interviews zijn gecodeerd en gelabeld. De uitkomsten van de interviews worden vergeleken met de uitkomsten van het literatuuronderzoek. Er is gekeken naar de verschillen en de overeenkomsten. Hieruit zijn conclusies getrokken en met deze informatie kan de onderzoeksvraag beantwoord worden.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens het selecteren van personen voor het interview hebben wij getwijfeld om de programmamanager van Zwolle Gezonde Stad te vragen. Omdat zij als onderzoeker aan het Lectoraat De Gezonde Stad van Windesheim onze opdrachtgever is, hebben we getwijfeld of deze dubbele rol invloed kon hebben op de betrouwbaarheid en validiteit van ons onderzoek. In overleg met onze begeleider zijn we tot de conclusie gekomen dat dit de betrouwbaarheid van het onderzoek niet in de weg staat.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews en het literatuuronderzoek besproken. Het hoofdstuk is verdeeld in twee paragrafen. In paragraaf 4.1 zijn de resultaten van het literatuur-onderzoek weergegeven. In paragraaf 4.2 zijn de resultaten van het praktijkonderzoek beschreven.

4.1 Resultaten van het literatuuronderzoek

4.1.1 Het project

Welke stappen zijn al genomen in het project ‘Kinderen en ouders aan de slag voor speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle’

Om de bewoners van de wijk Diezerpoort te betrekken bij de ontwerpfase, aanlegfase en het onderhoud zijn er meerdere stappen genomen door de projectgroep. Er is onderzoek gedaan naar de locatie voor het SpeelGroen. De methode die hiervoor gebruikt werd, is de SWOT methode. Hieruit kwam naar voren dat de buurt ‘de Bollebieste’ de beste locatie bood voor het SpeelGroen. De opbouwwerker die werkzaam is in de wijk heeft gesprekken gevoerd met leden van de buurtvereniging en met sleutelfiguren die in de wijk wonen. Op de school in de wijk is er een actie gehouden waarmee kinderen en ouders kennis konden maken met het begrip ‘speelnatuur’. Hierna heeft de opbouwwerker gesprekken gevoerd met bewoners die in de directe buurt van de gekozen locatie wonen. Ze hebben dit gedaan om hen te informeren en om draagvlak te creëren. Nadat er met deze mensen gesprekken zijn gevoerd zijn alle gezinnen met kinderen, die in de buurt wonen, persoonlijk benaderd. De volgende stap is de ontwerpessie. Door Karin Klaver (onderzoeker lectoraat De Gezonde Stad) en Ingrid Bakker (programmamanager Zwolle Gezonde Stad) is er onderzoek gedaan naar participatiemethoden. Deze methodieken zijn terug te vinden in de rapportage ‘Innovatie (kinder)participatie’ (2011). Een aantal methoden zijn ingezet tijdens de sessies om het draagvlak bij kinderen en volwassenen te vergroten. Tijdens de ontwerpessie kregen kinderen en ouders de mogelijkheid om hun ideale SpeelGroen te ontwerpen. De ontwerpen die kinderen en ouders gemaakt hebben, zijn meegenomen in een expertbijeenkomst. Een bijeenkomst van diverse betrokken professionals die met elkaar een keuze hebben gemaakt voor een basisontwerp, waarin tien verschillende activiteiten gedaan kunnen worden met keuze uit drie opties. Hierna volgde een tweede ontwerpessie. Deze is voorbereid door de bewoners en de leverancier van het speelgroen en het speelmateriaal. In deze sessie zijn er regels opgesteld die gelden in het SpeelGroen, bewoners hebben kunnen kiezen uit speeltoestellen en er is een naam gekozen voor het SpeelGroen. De derde ontwerpessie is voorbereid door de buurtbewoners. De gekozen speelobjecten voor het SpeelGroen zijn gepresenteerd. Het definitieve ontwerp van het SpeelGroen is nu klaar en de naam is onthuld. De aanleg kan beginnen. Dit wordt gedaan door de buurtbewoners, de leverancier van het groen en de speeltoestellen en ook de professionals/het projectteam werkt mee. Wanneer het SpeelGroen eenmaal is aangelegd, moet dit ook onderhouden worden. De opbouwwerker is in gesprek gegaan met de voorzitter van de buurtvereniging. Samen met hem wordt gekeken naar personen in de buurt die een rol kunnen spelen in het onderhoud van het speelgroen. Het idee

is ontstaan om een onderhoudsteam te vormen die onder het bestuur van de buurtvereniging 'vallen'. Dit zijn de stappen die tot nu toe gemaakt zijn. Kort samengevat zijn het de volgende stappen:

Stap	Actie	Kort samengevat
1	Onderzoek naar een locatie door middel van een na-tuurscan en een SWOT analyse	Onderzoek naar een locatie
2	Opbouwwerk voert gesprekken met sleutelfiguren in de wijk	Sleutelfiguren activeren
3	Promotieactie over SpeelGroen op de plaatselijke school	Promoten van het SpeelGroen
4	Informereren en draagvlak creëren bij directe buurtbewoners	Draagvlak creëren bij directe buurtbewoners
5	Alle ouders met kinderen in de buurt (die vallen binnen de doelgroep) persoonlijk verteld over het project en uitgenodigd voor ontwerpessie	'Eropaf' benadering voor de doelgroep
6	Kinderen en ouders laten participeren in het ontwerp van het SpeelGroen	Participatie in het ontwerpen
7	Expertteam zet kaders uit met betrekking tot de speeltoestellen	Kaders uitzetten door de professionals
8	Kinderen en ouders bereiden de bijeenkomst voor Kinderen en ouders kiezen uit de aangeboden speeltoestellen en kiezen een naam voor het SpeelGroen	Bewoners participatie in het SpeelGroen ontwerp en in de voorbereiding van bijeenkomsten
9	Het ontwerp van het SpeelGroen wordt gepresenteerd, deze bijeenkomst is ook voorbereid door buurtbewoners	Presentatie van het SpeelGroen
10	Opbouwwerk heeft gesprek met de voorzitter van de buurtvereniging over het onderhoud van het SpeelGroen	Gesprek met een sleutelpersoon
11	Aanleg van het SpeelGroen wordt in samenwerking tussen buurtbewoners en de leverancier van het groen en de toestellen gedaan.	Bewoners participeren in de aanleg
12	Professionals (leden van het projectteam) gaan in gesprek met het bestuur van de buurtvereniging. Samen nadenken over een constructie met betrekking tot een onderhoudsteam	In samenwerking met de buurtvereniging opzoek naar sleutelfiguren voor het onderhoud

4.1.2 Welke stappen zetten andere gemeenten?

Gemeente Amersfoort

De gemeente Amersfoort heeft twee manieren om burgers te betrekken. Het is mogelijk om openbaar groen in zelfbeheer te nemen en om via buurtbudgetten een eigen initiatief te financieren, zoals een speelnatuurplaats.

De stappen die voor zelfbeheer worden genomen:

- Aanmelding bij de wijkbeheerder Beheer Vathorst.

- De bewoners tonen draagvlak aan door middel van handtekeningenlijst.
- De wijkbeheerder kent zelfbeheer toe of wijst het af bij onvoldoende draagvlak.
- Het vastleggen van werkzaamheden door het tekenen van de zelfbeheerovereenkomst door minimaal drie bewoners en de wijkbeheerder.
- De zelfbeheerwerkzaamheden worden uitgevoerd door de bewoners.
- De bewoners kunnen advies vragen aan wijkbeheerder over bijvoorbeeld onderhoud.
- Bij verwaarlozing worden de bewoners aangesproken en kan de overeenkomst opgeheven worden door de wijkbeheerder.

De stappen die voor buurtbudgetten worden genomen:

- Een voorstel indienen bij de werkgroep Buurtbudget van de eigen wijk.
- De selectie van voorstellen door de werkgroep.
- De bekendmaking van de toekenning of afwijzing van voorstellen door de werkgroep.
- De uitbetaling van toegekend buurtbudget door de werkgroep.
- Verantwoording van de verdeling van het buurtbudget door de werkgroep.

Gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht biedt haar inwoners de mogelijkheid om delen van de openbare ruimte in zelfbeheer te nemen (nota Meedoen met beheer, 2007). Ook kunnen initiatieven van bewoners worden ondersteund door leefbaarheidsbudgetten.

De stappen die voor zelfbeheer worden genomen:

- Nieuw initiatief door bewoners aanmelden bij wijkcentrum.
- Initiatief wordt beoordeeld op uitvoerbaarheid door de gemeente.
- Onderscheid tussen vormen van zelfbeheer bepaalt of er een contract wordt opgesteld.
  - o Bij beheer van geveltuinen, boomspiegels en plantenbakken: geen contract
  - o Bij beheer van buurttuinen, stoeptuinen en spetterbakjes: wel contract
  - o Bij medebeheer: wel contract
- Bij beheer met contract worden afspraken over werkzaamheden gemaakt tussen bewoners en gemeente.

De stappen die voor leefbaarheidsbudgetten worden genomen:

- Bewoners dienen een voorstel in bij wijkcentrum of wijkservicecentrum
- Het draagvlak wordt aangetoond door bewoners door middel van een handtekeningenlijst.
- Het voorstel wordt beoordeeld door het wijkbureau.
- De wijkmanager beslist of het voorstel wordt ondersteund door de gemeente middels een leefbaarheidsbudget.

Gemeente Den Haag

De gemeente Den Haag heeft een budget vrijgemaakt om de uitvoering van speelprojecten te financieren. Daarnaast biedt zij haar inwoners ook de mogelijkheid inspraak te hebben door middel van zogenoemde 'burgerinitiatieven'.

De stappen die voor speelprojecten worden genomen:

- In het collegeprogramma is budget voor realisatie van speelplekken vastgesteld.
- Achttien speelplekken worden in 2012 vernieuwd.
- Er wordt een actieve inzet van ouders verwacht.
- Ouders en kinderen zijn verantwoordelijk voor het opknappen en beheren van de speelplek, met ondersteuning van de gemeente.

De stappen die voor burgerinitiatieven worden genomen:

- Bewoners dienen een plan in bij de gemeenteraad.
- Het plan moet voldoende steun hebben, dit wordt aangetoond door een handtekeningenlijst.

- Het initiatief moet minimaal één en maximaal drie vertegenwoordigers hebben vanuit de bewoners.
- Het plan wordt beoordeeld door de burgemeester van Den Haag.
- Het plan wordt na goedkeuring behandeld door de gemeenteraad.
- De gemeenteraad keurt het plan goed of af, waarna er akkoord wordt gegeven voor de uitvoering.

Gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam is betrokken bij initiatieven van haar inwoners door initiatieven vanuit welzijnsorganisaties te steunen en het bewoners mogelijk te maken hun ideeën voor verbetering in te sturen.

De stappen die voor speelprojecten worden genomen:

- Gemeente wordt betrokken bij initiatief door bewoners.
- Bewoners organiseren in samenwerking met bewonersorganisaties het proces van ontwikkeling en uitvoering van het initiatief.
- Er worden afspraken gemaakt tussen bewoners en gemeente over het onderhoud en beheer.

De stappen die voor bewonersinitiatieven worden genomen:

- Mogelijk maken van input door bewoners door middel van één digitaal loket.
- Het loket verstuurt ideeën naar de bijpassende deelgemeenten.
- De deelgemeente keurt het idee goed of af.
- Een jury van burgers bepaalt welke initiatieven worden genomineerd voor een startbedrag.
- Na goedkeuring van het initiatief is de deelgemeente verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

Gemeente Deventer

De gemeente Deventer heeft Wijkaanpakken. Elke wijk bepaalt zelf wat er gedaan wordt om de leefbaarheid te vergroten, iedere wijk heeft zijn eigen aanpak en een wijkmanager en opbouwwerker die samenwerken met bewoners aan initiatieven. Bewoners zijn vertegenwoordigd in een wijkteam en werken ook samen met politie en woningbouwvereniging. Deze wijkteams bepalen onder andere de verdeling van wijkbudgetten die per wijk door de gemeente zijn vastgesteld.

Een voorbeeld van een dergelijke wijkaanpak is het project Natuurlijk Avontuur. Sinds 2009 zijn er een aantal stappen ondernomen om een natuurlijke speeltuin te realiseren:

- Actieve bewoners nemen initiatief voor het realiseren van een natuurlijke speeltuin.
- Definitie binnen de Taakgroep vaststellen wat natuurlijk spelen kan inhouden.
- Een stappenplan bepaald om het beoogde doel te kunnen behalen.
- De randvoorwaarden onderzocht vanuit gemeentelijk (speel-)beleid en het MeerJarenOnderhoudsPlan.
- Een participatietraject opgezet met toekomstige gebruikers en omwonenden van de nieuwe natuurspeelplek.
- Kinderen denken op een creatieve manier (door middel van maquettes) mee over de inrichting van de natuurspeelplaats.
- Ouders en kinderen kunnen zeggen wat ze ervan vinden en aandachtspunten meegeven.
- Conceptontwerp gemaakt aan de hand van input van kinderen en ouders.
- Het definitieve ontwerp is nagekeken door de gemeente en op een aantal punten gewijzigd in verband met veiligheidsvoorschriften.
- Het plan is door het college van Burgemeester en Wethouders goed gekeurd.
- Geen geld vanuit gemeente beschikbaar.
- Subsidie van Jantje Beton voor de realisatie.

4.1.3 Wet maatschappelijke ondersteuning, Welzijn Nieuwe Stijl en de rolverdeling

Landelijke richtlijnen voor gemeenten vanuit Wmo en WNS

Door invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Dit houdt in dat activiteiten mogelijk gemaakt moeten worden, die mensen de gelegenheid bieden om mee te doen in de samenleving. Deze activiteiten worden in gemeentelijk beleid vastgesteld, aan de hand van randvoorwaarden in de vorm van negen prestatievelen die door de overheid zijn voorgeschreven. De gemeente heeft dan de verantwoordelijkheid de burgers en instellingen te betrekken bij het vormen van dit beleid en de uitvoering ervan. De resultaten die bereikt zijn moeten door de gemeente inzichtelijk gemaakt worden, op die manier kan de gemeente zich richting de burgers en instellingen verantwoorden.

Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid staat op de eerste plaats, de collectieve activiteiten zouden vooraf moeten gaan aan individuele activiteiten. Hiermee wordt aanspraak gemaakt op de eigen kracht van burgers, iets wat in het stimuleringsprogramma Welzijn Nieuwe stijl als baken genoemd wordt voor doorontwikkeling van de Wmo.

Het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport heeft het stimuleringsprogramma Welzijn Nieuwe Stijl ontworpen, om gemeenten aanwijzingen te geven bij het doorontwikkelen van de Wmo. In de vorm van acht bakens wordt er een richtinggevend kader geboden, waarmee het Wmo beleid door gemeenten kan worden doorontwikkeld.

De richtlijnen die in de vorm van de Wmo en Welzijn Nieuwe Stijl door de overheid aan gemeenten worden opgedragen, uiten zich in gemeentelijk beleid. In de gemeente Zwolle worden uitgangspunten gehanteerd, die voor de uitvoering van de Wmo belangrijk zijn. Deze worden per drie jaar vastgelegd in een beleidskader. Vanaf 2010 zijn de uitgangspunten:

- Uitgaan van eigen kracht van mensen en sociale netwerken
- Meer aandacht voor het voorkomen van problemen
- Vertrouwen stellen in particuliere initiatieven
- De burger staat centraal
- Recht doen aan verschillen, niet iedereen is gelijk (gemeente Zwolle, 2009)

De titel van het beleidskader is “mensen maken het verschil”, de gemeente benoemt dat zij haar burgers nodig heeft om de Wmo uit te voeren en noemt het een verspilling van talenten als mensen niet mee kunnen doen in de samenleving. De visie van de gemeente is dat mensen de regie op hun leven behouden en vergroten. Waar ze de regie niet hebben, moeten ze die terug krijgen. Daarmee wordt door de gemeente duidelijk gemaakt dat er participatie van burgers wordt verwacht.

Rolverdeling

Voor eigenaarschap is een specifieke rolverdeling te noemen. De gemeente Zwolle heeft in het boekje Beginspraak (gemeente Zwolle, 2009) benoemd dat de regie wordt gedeeld met de burger. De gemeentelijke overheid is niet meer de enige die bepaalt wat er gebeurt, er wordt samen met de burger invulling gegeven aan beleid. Daarbij wordt de burger nu partner genoemd, in plaats van alleen maar gebruiker van overheidsdiensten. Deze nieuwe rol is niet vanzelfsprekend voor burgers, zij zijn immers gebruikers geweest van overheidsdiensten. Ook voor de gemeente is het niet vanzelfsprekend, deze moet wennen aan het loslaten van regie.

In een onderzoek van Wageningen University naar wat bewoners kunnen en willen doen in het beheren van openbare ruimte, wordt genoemd dat burgers een keuze hebben in welke rol zij aannemen ten opzichte van de gemeente: “participeren in projecten van de gemeente, zelf projecten initiëren, provoceren, protesteren (tegen plannen van anderen), meedenken, financieren.” Daarbij komt het feit dat gemeenten nu te maken hebben met bezuinigingen, bijvoorbeeld op het openbare groen. Op die manier ontstaat er volgens de onderzoekers van Wageningen University meer ruimte voor burgers om

initiatief te nemen.

4.1.4 Burgerparticipatie

Eigenaarschap

Eigenaar zijn is een gevoel van verantwoordelijkheid en betrokkenheid op een (openbaar) gebied. Dit gevoel wordt vertaald naar het handelen. Aan het handelen is te zien dat mensen zich eigenaar voelen, omdat zij de taken die passen bij die verantwoordelijkheid uitvoeren. Volgens Ab van Luin, is eigenaarschap datgene: "Wat er voor zorgt dat mensen vrijwillig in hun hoofd en in hun gedrag eigenaar worden van een gemeenschappelijk iets, bijvoorbeeld een gebied." De burger 'eigenaar' laten voelen kan bereikt worden door als gemeente of professionals een stapje terug te doen en beslissingen aan burgers over laten. Hierdoor laten ze zien dat ze vertrouwen hebben in de burger en dit stimuleert hun gevoel van eigenaarschap.

Voor- en nadelen van eigenaarschap

De keuze om burgers te laten participeren om hen eigenaar te maken heeft veel voordelen. Maar er zijn ook aandachtspunten die de gemeente en andere professionals in de gaten moeten houden.

- Mensen hebben ondersteuning nodig om betrokken te worden en te blijven.
- De gemeente moet bepalen welke rol zij aan de burgers geeft en welke taken zij zelf behouden.
- De gemeente moet kaders uitzetten waarbinnen participanten ruimte krijgen om eigen invulling te geven.

Voorbeelden van die taken zijn "meebeslissen, coproduceren, adviseren, raadplegen en informeren" (Nationale Ombudsman, 2009). Om burgers te laten participeren hebben professionals, maatschappelijk werkers en opbouwwerkers, een andere taak. Het is belangrijk dat ze de zelfredzaamheid van burgers stimuleren. Dit kan gedaan worden door het netwerk wat om de burger heen staat aan te spreken. De professional kan mensen aanmoedigen om hun netwerk aan te spreken en om hulp te vragen. "Een valkuil voor de gemeente en overheid is dat ze 'de burger' neerzet als abstractie, zegt Van den Brink. "Dé burger bestaat helemaal niet. Je hebt, om maar eens twee uitersten te noemen, de hoogopgeleide, maatschappelijk actieve burger en de burger in een achterstandssituatie met weinig scholing." (Beginspraak, 2009, p. 13) Het is nodig om de burgers te blijven ondersteunen en dat ze weten waar ze terecht kunnen met hun vragen. Voordelen die genoemd worden om bewoners te betrekken zijn: de verantwoordelijkheid van bewoners wordt gestimuleerd, de betrokkenheid op de buurt wordt gestimuleerd, de sociale cohesie kan versterkt worden in de buurt en een samenwerking tussen bewoners en gemeente kan de afstand die er tussen hen is verkleinen.

Activering van burgers

Om burgers te activeren moet de gemeente weten wat de behoeften zijn van haar burgers en wat het voorzieningenaanbod van maatschappelijke instellingen is (Manou E. van Eerten, 2007). Ook moet gezorgd worden dat bewoners in staat zijn en bereid zijn om actief mee te werken en hun leefomgeving te beïnvloeden (Meedoen met speelnatuur, 2011, p. 15).

In het onderzoek 'Meedoen met speelnatuur in Noord-Holland' wordt benoemd dat burgers bij het maken van plannen betrokken moeten worden, door ze te laten meedenken over en zoeken naar ideeën en oplossingen. Het gaat er om dat er samen met burgers meer bereikt wordt. Door meer mensen, meer effect of impact op de kwaliteit van de samenleving maken. Daarbij moet er rekening mee gehouden worden dat er bij participatie verschillende motivaties en belangen spelen. Er worden verwachtingen gewekt bij het creëren van draagvlak en deze zouden genuanceerd kunnen worden door vooraf een realistisch beeld te schetsen. De onderzoekers stellen tot slot: "Het lijkt vooral de kwaliteit van het proces te zijn, die bepaalt of het grotere betrokkenheid en beter gebruik oplevert." (Meedoen met speelnatuur, 2011, p.15).

Movisie heeft een stappenplan ontwikkeld als handreiking voor gemeenten om burgerparticipatie te ondersteunen. De methodiek heeft de naam 'Burgers aan het stuur' en heeft als doel de leefbaarheid en de sociale cohesie in de buurt te vergroten.

1. Wat is er aan de hand?

De gemeente onderzoekt welke klachten of problemen er in de buurt zijn.

2. Wat moet er beter?

Er wordt een algemeen positief doel opgesteld aan de actie om de klacht of het probleem te verhelpen of verminderen.

3. Actieplan maken

Er wordt een actieplan gemaakt, waarbij het belangrijk is dat buurtbewoners betrokken worden. Bewoners activeren om mee te doen in het maken van de plannen kan gedaan worden door hen aan te spreken op hun behoeften, economische belangen en sociale posities.

4. Meetbare resultaten bepalen

Om te ontdekken of de actieplannen ook resultaten boekt is het belangrijk om resultaten te formuleren die meetbaar zijn.

5. Actieplan uitvoeren

Belangrijk is om te na te gaan of alle partijen die betrokken kunnen worden ook betrokken zijn. Hiervoor is een checklist met vragen ontwikkeld.

6. Resultaten meten

Er wordt gekeken welke doelen en resultaten behaald zijn en hoe deze behaald zijn. Om dit goed te kunnen omschrijven is het belangrijk om voortgangsrapportages te schrijven die bijhouden of er al veranderingen of resultaten geboekt zijn.

7. Verantwoorden

Verantwoording aan de buurt en aan de financiers van de actie. Verantwoording kan aan de hand van cijfers maar ook door beschrijving van het proces.

8. Nieuwe doelen stellen

Als laatste worden er nieuwe doelen opgesteld. Sommige doelen zijn bijvoorbeeld niet gehaald of omstandigheden zijn veranderd (nieuwe bewoners in de buurt, nieuw overheidsbeleid, een school die sluit) waardoor er nieuwe acties op touw gezet kunnen worden. (Movisie, Burgers aan het stuur, z.j.)

4.2 Resultaten van het praktijkonderzoek

4.2.1 Affiniteit met burgerparticipatie

Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers/burgerparticipatie?

De affiniteit die de respondenten hebben met burgerparticipatie is verschillend/divers. Respondenten 2 en 4 werken vanuit een gemeente met het zelfbeheer van openbare ruimte door bewoners. Zij coördineren het zelfbeheer. Respondent 2 doet dat vanuit de afdeling Beleid en Advies, respondent 4 werkt als wijkbeheerder en is ook regelmatig in de wijk aan het rondkijken en spreekt met bewoners. Respondenten 1 en 3 hebben ervaring met het beschrijven van een methode en de ontwikkeling daarvan. Respondent 1 heeft als adviseur sociale innovatie bij Movisie ervaring met participatie van ouderen. Zij heeft in een boek beschreven hoe het proces van het ontstaan van een idee tot

de realisatie ervan kan verlopen, met betrekking tot eigen kracht van ouderen. Respondent 3 heeft ervaring met community vorming. Zij is in de stad Amsterdam bezig geweest met het uitvoeren van community vorming. Nadat ze zich afvroeg hoe mensen aangezet kunnen worden tot het beheren van 'maatschappelijk vastgoed en buitenruimte', hun eigen leefomgeving, is zij een methodiek gaan ontwikkelen. Dit heeft geleid tot een stappenplan waarmee een community kan worden opgezet en begeleid. Nu traint ze andere professionals om deze methodiek in te zetten.

Respondent 6 heeft ervaring met methodisch werken in een welzijnsorganisatie, met als doel het aansluiten bij de bewoners. Ze omschrijft dit als "Wij vangen geluiden op, we kijken wat is de agenda van bewoners en daar gaan we mee aan de slag." Deze geluiden worden opgevangen, doordat zij zoveel mogelijk in de wijk zijn en met mensen praten. Ook via andere kanalen zoals de scholen en het samenwerken met andere professionals, worden signalen opgevangen over welke thema's er leven in de wijk. Zij heeft een eigen manier ontwikkeld om mensen te betrekken bij projecten in hun omgeving en merkt dat dit werkt. Ze noemt dit "mensen verleiden om mee te doen of soms een beetje bewerken. Ik vind dat zelf erg leuk, ik vind het ook wel een beetje sport, vooral als iemand zegt 'ik wil niet' om hem dan toch mee te krijgen."

Respondent 5 heeft ervaring met het verbinden van mensen, voornamelijk het verbinden van verschillende niveaus: overheid, gemeente en bewoners. Zij werkt als vertegenwoordiger van bewoners in een platform. Ongeveer 80 actieve bewoners hebben zich aangesloten en bepalen wat er besproken en uitgevoerd wordt.

Respondent 7 heeft ervaring met het deelnemen aan de projectgroep rondom het ontwikkelen van een speelnatuurplek en noemt burgerparticipatie "de enige echte manier om het te laten slagen zo'n project."

Tot slot heeft respondent 8 als afgestudeerd ontwerper ervaring met het ontwikkelen van een speelnatuurplek in Rotterdam, waar de gemeente niet direct enthousiast was over het plan. Ze heeft een plan van aanpak geschreven, samenwerking gezocht met een welzijnorganisatie die al actief was in de wijk en draagvlak gecreëerd in de wijk. Zo is de gemeente overtuigd en is de speelnatuurplek gerealiseerd.

Kernwoorden: Projecten met co-creatie | Zelfbeheer | Community vorming | methodiek ontwikkeling | Zelfbeheer | Bewonersvereniging | verbinden | werkwijze welzijnsorganisatie: aansluiten, samenwerken met professionals, participatie van bewoners | Essentiële voorwaarde | Ontwikkeling avonturenspeeltuin

4.2.2 Definitie van eigenaarschap van bewoners

Wat verstaat u onder 'eigenaarschap van bewoners'?

Het woord 'verantwoordelijkheid' werd regelmatig genoemd bij beantwoording van deze vraag door de respondenten. Het gaat dan om verantwoordelijkheid van zowel bewoners als van gemeente. Dat wordt door twee van de acht respondenten 'gedeelde verantwoordelijkheid' genoemd. Een andere respondent noemt bewoners 'de experts'. En daarbij spreekt zij over mentaal eigenaarschap, wat volgens haar inhoudt dat bewoners zich zodanig verbonden voelen met een ruimte dat ze er trots op zijn en zich er verantwoordelijk voor voelen. Ook al zijn bewoners niet altijd feitelijk eigenaar, omdat de grond nog van de gemeente is. Het gaat ook om samenwerken, volgens respondent 1. De samenwerking tussen burgers en de overheid is volgens haar een belangrijk onderdeel van eigenaarschap. Een andere omschrijving die gegeven wordt door een respondent is het 'gezamenlijk eigenaar voelen'. Zij stelt dat men zich niet individueel maar gezamenlijk eigenaar moet voelen, om projecten met eigenaarschap te laten slagen. "En dat betekent gewoon dat ze het gevoel hebben dat het van hun zelf is", legt ze uit.

Ook wordt eigenaarschap omschreven als het zelf beheren van groen of openbare ruimten. Daarbij kan het de verantwoordelijkheid van de bewoners zijn om te zorgen dat het stuk wat zij zelf beheren er netjes uitziet, bijvoorbeeld een plantenvak. Maar dat kan ook gaan over een grotere openbare ruimte, zoals een speeltuin. Tevens noemt een respondent het situatieafhankelijk. Eigenaarschap kan

verschillen van het onderhouden van een stuk openbaar groen tot het overnemen van een publieke dienst zoals de afvalverwerking in de vorm van zogenoemde 'bewonersbedrijven'. Tenslotte wordt de betrokkenheid van bewoners als belangrijk onderdeel van eigenaarschap genoemd.

Kernwoorden: Samenwerken | verantwoordelijkheid delen | Gedeelde verantwoordelijkheid | Gezamenlijk eigenaar voelen | beheer van ruimte | Zelf onderhouden van groen | Ambivalent / situatieafhankelijk | Bewoners zijn expert | verbondenheid | verantwoordelijkheid nemen | Betrokkenheid | meepraten | samenwerken

4.2.3 Voordelen van eigenaarschap

Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?

Welke rol zou de professional (gemeente) moeten hebben?

De voordelen van eigenaarschap door bewoners zijn te verdelen in twee uitgangspunten: voordelen voor bewoners en voordelen voor de gemeente. Als voordeel voor burgers wordt zelfregie genoemd, wat inhoudt dat ze minder afhankelijk zijn van andere partijen zoals de gemeente en zelf kunnen bepalen hoe ze bijvoorbeeld een stuk openbare ruimte willen indelen. Dit wordt door respondent 3 macht genoemd, de burger kan zijn eigen kracht inzetten en medestanders om zich heen verzamelen, bijvoorbeeld in de vorm van een community. Zo wordt door eigenaarschap deze community een gelijkwaardige partner van ambtenaren.

Ook het in contact komen met andere mensen wordt als voordeel genoemd. Men leert elkaar kennen en is bereid dingen voor elkaar te doen: "dat mensen bereid zijn om niet alleen hun eigen tuin te schoffelen maar ook die van het parkje in het midden." Een ander voordeel wordt door respondent 6 genoemd: dat bewoners zich nuttig gaan voelen, bijvoorbeeld als ze normaliter werkloos thuis zitten. "Iedereen vindt het leuk om iets te doen waar 'ie goed in is en zich nuttig te maken.", volgens respondent 6. Tevens kan eigenaarschap bijdragen aan de ontwikkeling van bewoners, doordat ze nieuwe vaardigheden aan kunnen leren. Het kan daardoor ook emancipatie van de samenleving betekenen. Eigenaarschap doet daarmee recht aan de kwaliteiten van mensen, volgens respondent 5. Voordelen voor de gemeente zijn dat door eigenaarschap bewoners zich meer betrokken voelen bij elkaar en hun leefomgeving. De sociale cohesie kan vergroot worden, zoals in de nieuwe wijk Vathorst, zo zegt respondent 4. Ze bedoelt daarmee de cohesie tussen nieuwe bewoners. Volgens respondent 2 is het voor de gemeente ook een voordeel dat mensen die zich betrokken voelen bij de openbare ruimte zich ook verantwoordelijk gaan voelen en daardoor buurtgenoten gaan aanspreken op hun gedrag. Tevens wordt het sneeuwbaaleffect als voordeel genoemd door respondent 7, omdat bewoners elkaar betrekken en motiveren. Respondent 3 ziet ook een voordeel voor de overheid die leefbaarheid, sociale cohesie en bezuinigingen ineen wil. Vaak is dit uit evenwicht volgens haar, dan wegen de bezuinigingen zwaarder dan leefbaarheid en sociale cohesie. Maar eigenaarschap zou voor evenwicht tussen de drie kunnen zorgen. Op die manier worden volgens haar de belangen van de overheid behartigd.

Kernwoorden: Zelfregie | Betrokkenheid | Macht | gelijkwaardigheid | sociale cohesie | Betrokkenheid | cohesie | Sociale samenhang | emancipatie | Nuttig voelen | Eigen kracht | sneeuwbaaleffect (bewoners motiveren elkaar) | zelfontwikkeling | Contactpersoon in de wijk

4.2.4 Activering van burgers

Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?

In de bovenstaande vraag staan twee vragen. Ten eerste: hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden? En ten tweede: hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te blijven? Op de eerste vraag wordt door diverse respondenten benoemd dat het belangrijk is om bewoners vanaf de start van het project te betrekken. Respondent 1, adviseur bij MOVISIE, zegt hierover: "meedenken over het plan zelf omdat dat ook eigenaarschap creëert". Dus vanaf het eerste plan dat de gemeente heeft, bewoners uitnodigen om mee te denken over de inhoud van het plan. Het is belangrijk, benoemen twee respondenten, dat de gemeente de 'verwachtingen duidelijk' maakt voor

bewoners en dat ze open zijn. De gemeente moet aansluiten bij de belevingswereld van de bewoners. Waar hebben zij belang bij en waar hebben ze profijt van? Deze vragen kan de gemeente zichzelf stellen om goed aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de bewoners. De bewoners moeten zich 'gehoord voelen'. Het gaat er dus om dat je het project 'aantrekkelijk maakt' voor bewoners. Respondent 3, sociaal maatschappelijk en cultureel ondernemer, geeft de tip om te gaan zoeken naar onvrede onder bewoners in de wijk. Waar onvrede is, waar geklaagd wordt, is er een eigenbelang. En dit eigenbelang moet omgezet worden naar een gezamenlijk belang van bijvoorbeeld de buurtbewoners. Het gezamenlijke eigenbelang moet een gezamenlijk doel worden. En dat doel moet worden omgezet naar een droom: "want je moet iets hebben waar ze blij van worden, waar ze energie van krijgen, dat krijg je niet van een concreet doel". Het is belangrijk om dit met elkaar als bewonersgroep te doen. Opzoek gaan naar samenwerking tussen bewoners, wordt benoemd door een respondent. Om deze samenwerking aan te kunnen gaan moet er wijkbreed mensen benaderd en gemotiveerd worden om te gaan samenwerken. Een belangrijk persoon om bewoners te bereiken is volgens respondent 1 de zogenoemde 'best person'. "Het zijn eigenlijk van die mensen die de systeemwereld met de leefwereld verbinden. Dus die dat ook in zo'n wijk levend houden". De 'best person' heeft veel contacten in de wijk en kan daardoor veel mensen bereiken. Wil je mensen echt bereiken dan kan dat het best door een persoonlijke benadering, volgens de opbouwwerker van Travers Welzijn. Om bewoners te motiveren om aan het project mee te doen en eigenaar te laten worden van het speelgroen, is het belangrijk om de kwaliteiten van de bewoners te in te zetten. "Dus je moet echt zorgen dat je mensen alleen maar dingen vraagt wat ze zelf ook leuk vinden om te doen en wat ze ook goed kunnen. En dat vinden ze ook leuk om te doen." Respondent 2, Medewerker Beleid en Advies gemeente Utrecht, geeft aan dat je als gemeente: "niet teveel moet pushen om bewoners over de streep te trekken". Het is belangrijk dat mensen intrinsiek gemotiveerd zijn om te helpen in onderhoud van de openbare ruimte.

Kernwoorden: Vanaf het idee betrekken | Best persons | Niet pushen | Via stappen | Ondersteunen | (ontwikkelings-)proces | Samenwerking | Gericht benaderen | Open vizier | Aansluiten | Betrekken | Openheid | Persoonlijke benadering | Aantrekkelijk maken | Belang voor bewoners | Kwaliteiten benutten | Nieuwe vaardigheden leren | Gehoord voelen | Serieus nemen | Betrekken

4.2.5 Aandachtspunten / Voor en nadelen van eigenaarschap

Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?

Deze vraag heeft betrekking op zowel nadelen en gevaren voor de burgers als voor de gemeente. Twee respondenten noemen de 'bureaucratische muur' als nadeel van eigenaarschap door burgers. Deze muur kan ervaren worden doordat de bewoners de gemeente niet kunnen bereiken. Als voorbeeld wordt gegeven wanneer een speeltoestel stuk is, dit moet makkelijk te melden zijn en het moet niet lang duren voordat er een nieuw toestel komt. Het enthousiasme van bewoners kan ook verminderen wanneer de ideeën die ze hebben niet uitgevoerd mogen worden, omdat het idee niet past in het beleid of budget van de gemeente. Tussen de systeemwereld van de gemeente en de belevingswereld van bewoners zit af en toe ruis, benoemt respondent 5, medewerker LSA. "Dus ook daar zou zo'n makelaar of buurtcoach handig zijn." Hiermee wordt iemand bedoeld die "aan de ene kant heel goed weet wat er op de straat leeft (...) En anderzijds ook heel goed snap hoe de lijntjes bij de gemeente lopen en de woningcorporaties". Continuïteit wordt ook genoemd als een aandachtspunt voor eigenaarschap door bewoners. Respondent 2, medewerker Beleid en Advies gemeente Utrecht zegt hierover: "Je ziet toch wel vaak dat na verloop van tijd de mensen toch wel of; ouder worden en het niet meer kunnen, of de mensen, een deel van de mensen verhuisd. Dat dan toch zo'n stuk grond in verval raakt." Het is dan ook nodig om mensen te blijven enthousiasmeren en activeren, benoemt respondent 8, ontwerpster avonturentuin Stellenbos (Rotterdam). Bewoners betrekken en eigenaar laten voelen is een langdurig proces. Bewoners moeten wennen aan het feit dat ze zelf dingen moeten doen. Vanuit de professionals en de gemeente vraagt het een andere manier van denken, de 'mindset' moet veranderen. Respondent 4, beheer Vathorst, benoemt als een aandachtspunt 'de veiligheid'. Zij

vindt dat de bewoners tot op een zekere hoogte de verantwoordelijkheid kunnen dragen. Maar als het gaat om aspecten van technisch beheer of veiligheid waarborgen, dat moet de gemeente blijven doen. Een ander gevaar is dat bewoners zich geen eigenaar meer voelen. Het eigenaarschap moet gevoed worden en dat kan gedaan worden door af en toe aandacht te geven. Deze aandacht kan gegeven worden door de welzijnsorganisatie of de gemeente. Mensen kunnen zich anders 'niet gezien' voelen. "Als je kijkt naar vrijwillige inzet, waardering daarin is ook heel belangrijk" benoemt respondent 1, adviseur bij Movisie.

Kernwoorden: Niet meer gezien voelen | Bureaucratische muur | Continuïteit | Angst voor verandering | Veiligheid | Bureaucratische muur | Verantwoordingsplicht | Systeemwereld vs. Belevingswereld | Wennen aan verantwoordelijkheid | Duidelijke voorwaarden | Zekerheid gemeente | Mindset | Kunnen overdragen / loslaten | Langdurig proces

4.3 Resultaten participatief onderzoek

Op 21 april 2012 werd gestart met de aanleg van het SpeelGroen. Samen met bewoners hebben de onderzoekers deelgenomen aan activiteiten als het verdelen van houtsnippers, struiken aanplanten en takken verdelen. Tijdens deze werkzaamheden is er met bewoners gesproken over het SpeelGroen. Er is bewust voor gekozen geen officieel interview te houden, omdat bewoners al vaak zijn benaderd voor gesprekken. Met de interviewvragen in gedachten, is gesproken met bewoners over hun beleving rondom het SpeelGroen. Zo was er een vrouw van vermoedelijk Irakese afkomst die vertelde het belangrijk te vinden om wat voor de buurt te doen en met plezier meehielp met het aanharken van de houtsnippers. Samen met haar kinderen en buurvrouw was ze komen helpen. Ook is er geobserveerd dat zij tijdens de werkzaamheden contact heeft gelegd met een opbouwwerker en een afspraak heeft gemaakt om Nederlandse lessen te volgen.

Daarnaast is gesproken met een aantal kinderen. Een meisje van ongeveer 10 jaar was druk bezig met harken en vertelde dat ze het heel leuk vond om mee te helpen aan de speeltuin waar ze straks in kan spelen. Hard werken was volgens haar belangrijk en zij sprak dan ook andere kinderen aan om mee te helpen harken. Aan de andere kant van de speeltuin was een jongen van ongeveer 12 jaar de werkzaamheden goed in de gaten aan het houden. Hij sprak andere kinderen aan en was taken aan het delegeren. Hij wist veel te vertellen over hoe de speeltuin er straks uit gaat zien en noemde zich 'de buurtburgemeester'.

Het was merkbaar dat op deze dag de bewoners met elkaar wilden en konden samenwerken. Er was een duidelijk doel: samen het SpeelGroen aanleggen. Door een gezellige sfeer en een vrijblijvendheid kwamen de buurtbewoners er op af en hebben ze meegeholpen in de aanleg van het SpeelGroen.

5 Conclusies, discussie, aanbevelingen en evaluatie

De aanleiding van dit onderzoek is het project 'Kinderen en ouders aan de slag voor speelgroen in de wijk Diezerpoort in Zwolle'. Het project is gestart door de gemeente Zwolle met subsidie vanuit de provincie Overijssel. De projectgroep heeft als doel de bewoners mentaal eigenaar te laten voelen, zodat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor het SpeelGroen en het met elkaar gaan onderhouden. De vraag is hoe een kanteling gemaakt kan worden van een initiatief vanuit de gemeente naar beheer en mentaal eigenaarschap door bewoners.

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen welke stappen professionals kunnen nemen om bewoners eigenaar te maken van het speelgroen. Het resultaat is een stappenplan wat door professionals gebruikt kan worden.

De onderzoeksvraag luidt:

'Welke stappen kunnen genomen worden door professionals om ervoor te zorgen dat bewoners van de wijk Diezerpoort te Zwolle zich eigenaar voelen van het in april 2012 aangelegde speelgroen aan de Kastanjestraat te Zwolle?'

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen gesteld:

- Welke stappen zijn er al genomen om de bewoners eigenaar te laten voelen?
- Hoe kan de visie (het beleid) van Wmo en Welzijn Nieuwe Stijl Zwolle ingezet worden? Hoe vertaalt de gemeente Zwolle haar taken die zijn vastgesteld in Welzijn Nieuwe Stijl?
- Welke aanpak hebben andere gemeenten om bewoners eigenaar te maken?
- Hoe ziet 'eigenaarschap' er in de praktijk uit?

Het onderzoek is gestart met een literatuuronderzoek om de context van de onderzoeksvraag te verkennen. Met de kennis uit het literatuuronderzoek en de deelvragen die zijn opgesteld zijn er interviewvragen opgesteld voor het praktijkonderzoek. Uit beide onderzoeken zijn de resultaten beschreven. De resultaten worden met elkaar vergeleken en daaruit worden conclusies getrokken die worden meegenomen in de aanbeveling.

5.1 Conclusie

5.1.1 Rol voor de gemeente (landelijk voorgeschreven door Wmo/WNS) en professionals

Er is landelijk bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor maatschappelijke ondersteuning, door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De gemeente Zwolle heeft aan de hand van negen prestatievelden die door de overheid zijn voorgeschreven, beleid gemaakt waarmee ze het haar burgers mogelijk maakt mee te doen in de samenleving. Daarmee is de taak die door de overheid wordt voorgeschreven voor een deel uitgevoerd. Het andere deel betreft het uitvoeren van dat beleid aan de hand van een visie. Vanuit een visie zijn uitgangspunten bepaald voor de uitvoering van de Wmo. Daarin wordt onder andere de burger centraal gesteld en burgerparticipatie als belangrijk uitgangspunt gezien, concreet wordt de inzet van burgers en instellingen genoemd. De gemeente dient als aanvulling en gaat

uit van de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van mensen. De rol van de gemeente is het stimulerend en ondersteunend. Verantwoordelijkheid van zowel bewoners als van gemeente wordt door respondenten als definitie van eigenaarschap gegeven. De rol van de gemeente hierin is volgens respondenten het voeden van eigenaarschap, door af en toe aandacht te schenken aan waar zij mee bezig zijn. Ook zou volgens respondenten de verantwoordelijkheid voor veiligheid en het technisch beheer bij de gemeente moeten blijven. Doordat er volgens respondent 5 tussen de systeemwereld van de gemeente en de belevingswereld van de bewoners af en toe ruis zit, is daar een rol voor professionals. Een professional die aan de ene kant weet wat er in de wijk speelt en aan de andere kant snapt hoe de gemeente werkt. De taak is vertalen hoe processen lopen binnen de gemeente naar bewoners die een initiatief, vraag of probleem hebben. Daarbij kunnen de burgers door professionals gestimuleerd worden om zelf initiatieven te nemen. De gemeente heeft dan de taak om burgers uit te nodigen initiatief te nemen.

5.1.2 Eigenaarschap

In de onderzoeksvraag komt het woord 'eigenaarschap' voor. De stappen die genomen worden door de professionals moeten er voor zorgen dat de bewoners zich eigenaar voelen. Om mensen eigenaar te laten voelen van een SpeelGroen is burgerparticipatie nodig. In hoofdstuk 4 paragraaf 4.1 wordt weergegeven welke stappen professionals kunnen nemen om burgers te laten participeren. Het gevoel van eigenaarschap wordt in de theorie omschreven als een gevoel van verantwoordelijkheid en betrokkenheid op de openbare grond. Een gevoel dat zichtbaar is in het handelen omdat deze mensen ook de verantwoordelijkheid nemen om taken uit te voeren om het SpeelGroen te onderhouden. Eigenaarschap is vrijwillig, mensen kiezen er zelf voor om zich eigenaar van iets te voelen. Tijdens het praktijkonderzoek worden de termen 'verantwoordelijkheid' en 'betrokkenheid' regelmatig genoemd. Het is een gevoel van verbondenheid met, en trots zijn op de gemeenschappelijke ruimte en deze zelf onderhouden. Bij eigenaarschap is het belangrijk dat mensen het gevoel hebben dat het van henzelf is. Eigenaarschap moet wel gevoed blijven worden. Dit kan gedaan worden door professionals, bijvoorbeeld opbouwwerkers, zij kunnen een aanspreekpunt blijven voor de bewoners en helpen bij waar ze tegenaan lopen of motiveren wanneer het niet zo goed lukt.

5.1.3 Stappen om burgers eigenaar te maken

In het project 'Kinderen en ouders aan de slag voor speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle' heeft de projectgroep diverse stappen genomen. Er is gebruikt gemaakt van een 'eropaf' benadering, buurtbewoners zijn persoonlijk benaderd met informatie over het project. Bewoners zijn betrokken in het ontwerp en realisatiefase van het SpeelGroen. In de theorie wordt benoemd dat het belangrijk is om mensen vanaf de start, bij het maken van de plannen, te betrekken. Om aan te sluiten bij de wensen van de burger is het goed om eerst te kijken wat het probleem is en daarna opzoek gaan naar een oplossing voor dit probleem. Een aandachtspunt is dat bewoners voornamelijk te motiveren zijn om mee te doen als ze het probleem zelf, van dichtbij ervaren. De oplossing omzetten naar een actieplan met meetbare resultaten. Dit plan wordt uitgevoerd en hierna wordt gekeken of de resultaten behaald zijn. De uitkomsten verantwoorden aan bijvoorbeeld de gemeente of de buurtbewoners en hierna kunnen er opnieuw doelen opgesteld worden. Ook in het praktijkonderzoek komt naar voren dat het belangrijk is dat bewoners mee kunnen denken over het plan zelf. Ook wordt benoemd dat er opzoek moet worden gegaan naar de wensen en behoeften van bewoners, waar ligt het probleem, wat kan beter? Opzoek gaan naar de onvrede die er is in de buurt en het gezamenlijke belang en een gezamenlijke droom die bewoners hebben voor hun wijk. Om mensen in te schakelen kan gebruik gemaakt worden van een 'best person'. Een sleutelpersoon in de wijk. Om bewoners betrokken te maken is het belangrijk dat ze taken krijgen waar ze goed in zijn en waar ze enthousiast van worden. Laat hen zelf met ideeën komen voor de rol die zij kunnen spelen in het onderhoud van het SpeelGroen.

Om te leren van anderen is informatie gezocht over de aanpak van andere gemeenten met betrekking tot het eigenaar maken van bewoners. In verschillende gemeenten, groot en klein, worden initiatie-

ven door burgers gesteund. Projecten die te maken hebben met speelnatuur, zijn daar een voorbeeld van. Op een aantal punten is het project SpeelGroen te vergelijken met andere projecten. Zoals het project Stellenbos in Rotterdam, waar een oud speelterrein vernieuwd werd. Bewoners en een welzijnsorganisatie hebben de handen ineen geslagen en door verschillende bijeenkomsten te organiseren is samen met bewoners – zowel volwassenen als kinderen – een idee gevormd en een ontwerp gemaakt. Het verschil is wel dat dit project te maken heeft gehad met een periode van drie jaar tussen het idee en de aanleg, in Zwolle verloopt het project binnen een jaar. Van het project in Rotterdam kan geleerd worden hoe de onderhoudsfase vorm wordt gegeven. Daar zijn afspraken gemaakt over welke werkzaamheden door gemeente en door bewoners zelf worden uitgevoerd. Ook is er in de wijk structureel ondersteuning vanuit een welzijnsorganisatie, in de vorm van wat zij noemen een tuinvrouw. Dit zou in Zwolle toepasbaar kunnen zijn, door de inzet van Travers Welzijn en duidelijke afspraken met de gemeente over het onderhoud.

Ook het project in Den Haag is te vergelijken met Zwolle, de verwachting vanuit de gemeente richting de bewoners luidt ook daar dat zij actief meehelpen in het onderhoud. Het verschil met Zwolle is dat daar deze verwachting is vertaald in handelingen om bewoners te betrekken, in Den Haag komt dit niet duidelijk naar voren. Daarnaast is het project Natuurlijk Avontuur in Deventer in een aantal opzichten vergelijkbaar met Zwolle. Door een aantal voorbereidingen te treffen alvorens aan de slag te gaan, namelijk het vaststellen van definities, het maken van een stappenplan, randvoorwaarden vaststellen en bewoners betrekken bij het project.

5.1.4 Antwoord op de onderzoeksvraag

‘Welke stappen kunnen genomen worden door professionals om ervoor te zorgen dat bewoners van de wijk Diezerpoort te Zwolle zich eigenaar voelen van het in april 2012 aangelegde speelgroen aan de Kastanjestraat te Zwolle?’

Eigenaarschap kan gevoeld worden wanneer bewoners zich betrokken voelen en verantwoordelijkheid krijgen voor het SpeelGroen. Het gevoel van eigenaarschap is niet op te leggen aan bewoners. Maar door het nemen van een aantal stappen kan eigenaarschap wel gevoed worden.

Deze punten zijn samengevat in het volgende stappenplan:

- Stap 1 Een locatie zoeken
- Stap 2 Buurtbewoners in de directe omgeving benaderen
- Stap 3 Uitzetten van kaders
- Stap 4 Buurtbewoners laten kennismaken met het project
- Stap 5 Samen ontwerpen
- Stap 6 Aanleggen van het SpeelGroen
- Stap 7 Taakverdeling met betrekking tot het onderhoud
- Stap 8 Continuïteit

Het uitgebreide stappenplan is terug te vinden in bijlage 3.

Door bewoners vanaf de start te betrekken in een project en hen inspraak te laten hebben, kan betrokkenheid gecreëerd worden. Belangrijk is daarbij om de inbreng van bewoners serieus te nemen. Participatie van bewoners kan op gang worden gebracht door een gezamenlijk probleem te benoemen en daarvoor een gezamenlijk doel te bepalen. Persoonlijke benadering helpt bij het activeren van bewoners. Voor de betrokken professionals ligt er de taak om bewoners te ondersteunen en aan te moedigen in participatie. De gemeente heeft verschillende mogelijkheden om initiatieven van bewoners vorm te geven, belangrijk is dat zij bewoners de ruimte biedt om initiatief te nemen. De rol voor professionals is verbinding leggen tussen de gemeente en bewoners. Daar waar ze elkaar niet begrijpen, vertaalt de professional naar beide partijen. Ook wordt er een beroep gedaan op de eigen kracht en verantwoordelijkheid van bewoners. De vraag is in hoeverre bewoners in de praktijk werkelijk de ruimte krijgen. Dit zal aan bod komen in de discussie.

5.2 Discussie

Onze visie op het onderwerp burgerparticipatie en eigenaarschap door burgers is enerzijds dat het een goed voornemen is om burgers meer zelf te laten doen, de regie terug te geven en hen te ondersteunen in plaats van alleen faciliteren door overheidsdiensten zoals subsidies. Anderzijds denken wij dat burgers niet massaal gaan participeren. Door wantrouwen ten opzichte van de gemeente en het gewend zijn om aanspraak te kunnen maken op overheidsdiensten, gaat burgerparticipatie niet vanzelf. Door dit onderzoek, het lezen van artikelen over sociale vraagstukken en het volgen van actualiteiten, is bij ons de visie gevormd dat het denken vanuit eigen kracht van mensen voor alle partijen een verandering vraagt. Een verandering van denken en handelen binnen de gemeente, bij burgers maar ook bij professionals in welzijnsorganisaties. De gemeente heeft de opdracht om onder andere de sociale samenhang te bevorderen, bij de opgelegde kaders is ze zelf verantwoordelijk voor het betrekken van burgers en welzijnsorganisaties in de uitvoering. Om de eigen kracht van burgers écht te bevorderen is het volgens ons nodig dat gemeenten durven loslaten en professionals dienstbaar durven zijn. Daarbij zullen bewoners werkelijk de ruimte moeten krijgen, ook om fouten te maken. Als een initiatief niet gelijk goed verloopt, zal de gemeente het vertrouwen moeten hebben dat het wat langer de tijd nodig heeft om zich te bewijzen. Meteen de regie terugnemen is desastreus. Kritiek op de nieuwe stijl is dat het helemaal niet zo nieuw is, er zijn professionals die al lang volgens de visie van eigen kracht werken. Voor deze professionals zien wij dan ook een kans om te laten zien wat de effecten zijn van werken vanuit eigen kracht. In plaats van klagen dat het al lang niet nieuw meer is, kan men er ook positief naar kijken en bijvoorbeeld samenwerken met professionals die werken volgens de visie van eigen kracht. Van elkaar kunnen we leren, dat vergt wel openheid in werkwijze. Ook is er de kanttekening dat niet alle burgers volledig kunnen participeren, denk aan gehandicapten, verslaafden maar ook kinderen. De nadruk op eigen kracht en verantwoordelijkheid moet volgens ons niet doorslaan in het volledig los laten van bewoners.

In ons onderzoek zijn we verschillende begrippen tegen gekomen: eigenaarschap, burgerparticipatie. Door beide begrippen uit te zoeken en te definiëren, hebben we een eenduidig beeld proberen te schetsen van wat de begrippen inhouden. Deze begrippen zijn zowel in het literatuur- als in het praktijkonderzoek behandeld, waardoor een valide vergelijking kon worden gemaakt tussen resultaten uit de literatuur en praktijk.

Het interviewen van bewoners leek ons een zeer goede manier om te onderzoeken wat er nodig is om mensen eigenaar te laten voelen van het speelgroen. Ons enthousiasme hierover is ingedamd, door het feit dat er al veel van bewoners gevraagd was door middel van enquêtes en gesprekken. We wilden de bewoners niet overvragen, maar ook niet achterwege laten. Daarom hebben gekozen voor een actieve participatie, door aanwezig te zijn bij de eerste aanleg waar bewoners samen met de aannemer en leden van de projectgroep de eerste werkzaamheden hebben verricht. We hebben sfeer kunnen proeven en bewoners op een ongedwongen manier, zonder microfoon maar met de onderzoeksvraag in ons achterhoofd, kunnen spreken over hun ideeën. Dit is niet op een valide manier vast te leggen, doordat wij geen gebruik hebben gemaakt van een methode. Het heeft wel bijgedragen aan ons inzicht in het project, we hebben met eigen ogen kunnen zien dat mensen enthousiast worden als je ze betreft en hun ideeën serieus neemt.

5.3 Aanbevelingen

De professionals die betrokken zijn bij het project “Kinderen en ouders aan de slag voor Speelnatuur in de wijk Diezerpoort, Zwolle” raden wij aan om bewoners te blijven activeren. De continuïteit kan

gewaarborgd worden als professionals betrokken blijven en waardering uitspreken naar bewoners. Daarbij is het raadzaam duidelijke afspraken tussen bewoners, betrokken professionals en de gemeente vast te leggen, waarin de rolverdeling staat. We raden dan ook aan om het stappenplan dat is opgenomen in bijlage 3 te gebruiken om bewoners eigenaar te laten voelen voor een gemeenschappelijk SpeelGroen.

5.4 Evaluatie

Het lectoraat De gezonde stad aan Hogeschool Windesheim heeft een aanzet gegeven voor dit onderzoek, waarna wij het verder uitgewerkt hebben tot een onderzoeksvoorstel met behulp van onze opdrachtgever en begeleider. Na goedkeuring door de coördinator Major 6 van Windesheim, zijn we van start gegaan. We hebben bronnen verzameld waarin we verdiepende informatie hebben gezocht over het project, de Wmo en Welzijn Nieuwe Stijl, burgerparticipatie, eigenaarschap en de aanpak van andere gemeenten. Bij het verzamelen van bronnen kwamen we veel interessante informatie tegen dat het schrijfproces achter dreigde te raken. Na het starten met schrijven van het theoretisch kader zijn we opzoek gegaan naar mensen die volgens ons geschikt waren voor interviews. We hebben interviewvragen opgesteld aan de hand van de onderzoeksvraag en deelvragen. De interviewvragen hebben vooraf aan de respondenten bekend gemaakt, zodat zij zich konden voorbereiden. Met veel plezier zijn we het hele land doorgereisd om mensen te spreken over burgerparticipatie en eigenaarschap. Alle respondenten hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in het eindresultaat. Dit gaf ons een nog grotere motivatie om een goed eindverslag en bovendien een duidelijk stappenplan te maken. Het verwerken van de resultaten uit het praktijkonderzoek hebben we met veel plezier gedaan. De resultaten uit het literatuuronderzoek waren lastiger om te verwerken, omdat we nog niet duidelijk hadden op welke manier we het wilden uitwerken en hoe de link met de conclusie gelegd moest worden. We zijn dan ook dankbaar dat onze begeleider ons heeft geholpen door feedback en aandachtspunten mee te geven.

De samenwerking tussen beide onderzoekers is prettig verlopen. We hebben gebruik gemaakt van elkaars kwaliteiten. Zo bleek Anne goed te zijn in interviewen en is Mathilde nauwkeurig in het schrijven van verslagen. Het overleggen is voor een deel digitaal gegaan, door de grote afstand tussen onze woonplaatsen. Dit hebben we afgewisseld met persoonlijk overleg, om de werkwijze af te stemmen en taken te verdelen. Ook het regelmatige contact met onze begeleider is prettig verlopen, zij heeft ons doen nadenken zonder direct een oplossing aan te bieden, waardoor wij hebben kunnen groeien in het onderzoeken.

6 Literatuurlijst

Boeken

Andeweg, R. & Thomassen, J. (2011) Democratie Doorgelicht: Het functioneren van de Nederlandse Democratie. Leiden: University Press

Blom, R. & Bosdriesz, G. & Heijen, J. van der. & Zuylen, J. van. & Schamp, K. (2010) Help een burgerinitiatief!. Den Haag: ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Boer, N. de & Lans, J. van der (2011) Burgerkracht: de toekomst van het sociaal werk in Nederland. Raad voor maatschappelijke ontwikkeling

Boutellier, H. & Krommendijk, M. & Marissing, E. van & Steden, R. van & Stokkom, B. van & Terpstra, J. (2011) Strategieën van lokale veiligheid: een achtergrondstudie en drie reflecties. Amsterdam: Amsterdam University Press

College van burgemeester en wethouders. (maart 2009). Beginspraak, samen kleur geven aan de stad. Zwolle: afdeling Communicatie

Eekeren, L. van & Augustijn, P. (december 2009). Wmo beleidskader 2010 – 2013. Zwolle: afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Eerten, Manou E. van. (2007). Vele gezichten van de Wmo. Amsterdam: Reed Business

Eijssermans, R. & Hendrikx, R. (2004) Burgerparticipatie, een praktische handleiding voor gemeenten. Culemborg: Sdu uitgevers

Gemeente Deventer. (2011). Programmabegroting 2012-2015. Deventer

Gemeente Rotterdam. (2009). Beleidsregel Bewonersinitiatieven. Rotterdam.

Gerritsen, E. (2011). De slimme gemeente nader beschouwd: hoe de lokale overheid kan bijdragen aan het oplossen van ongetemde problemen. Amsterdam University Press

Jumelet, L. & Wassenaar, I. (2008) Overheidscommunicatie,

Koning, A. Leoni & Lobst, S. & Cirk, I. (april 2011). Meedoen met speelnatuur in Noord-Holland. Rotterdam.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2011) Mooi Nederland: 2,5 jaar innovatie en waardecreatie. Den Haag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (januari 2010). Welzijn Nieuwe Stijl. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Oudsten, H. Tsjalma den & Bleijenberg, C. & Kaspers, F. & Boom, N. (juni 2006). Handreiking Burgerparticipatie in de Wmo. Den Haag: Onderzoeks- en Adviesbureau van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Spinder, S. (2007) Krachten en Kansen: initiatieven voor vernieuwing in zorg en welzijn. Bohn Stafleu van Loghum

Vate, K. van der. (2007). Meedoen met beheer. Utrecht.

Westerink, J. & Salverda, I. & van der Jagt, P & Breman, B. (maart 2012). Burgerkracht bij krimp! Wageningen: Wageningen UR, Alterra

Online documenten

Buitenruimte voor Contact. (z.j.) Avonturentuin Stellenbos in Pendrecht, Rotterdam.
<http://www.buitenruimtevoorcontact.nl/projecten/avonturentuin-stellenbos-in-pendrecht-rotterdam/>
Geraadpleegd op 18 mei 2012

Calsteren, J. van. (19 april 2012). Klein: "De wijk moet zich eigenaar voelen van de speelplek". De Scheveningse Courant
<http://krant1.haagsekustmedia.nl/19/04/2012/klein-de-wijk-moet-zich-eigenaar-voelen-van-de-speelplek/>
Geraadpleegd op 16 mei 2012

Gemeente Amersfoort. (z.j.) Nieuwe werkwijze voor verdeling Buurtbudget. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=236590>
Geraadpleegd op 8 mei 2012

Gemeente Den Haag. (z.j.) Den Haag investeert in speelplekken voor jong en oud. <http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Den-Haag-investeert-in-speelplekken-voor-jong-en-oud-1.htm>
Geraadpleegd op 14 mei 2012

Gemeente Den Haag. (z.j.) Stadsdelen en wijken - Scheveningen.
<http://www.denhaag.nl/home/bewoners/stadsdelen-en-wijken/Scheveningen.htm>
Geraadpleegd op 17 mei 2012

Gemeente Den Haag. (z.j.) Voorwaarden voor een burgerinitiatief.
<http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Voorwaarden-voor-een-burgerinitiatief.htm>
Geraadpleegd op 17 mei 2012

Gemeente Den Haag. (z.j.) Aanleg speeltuin Wieringsestraat.
<http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Aanleg-speeltuyn-Wieringsestraat.htm>
Geraadpleegd op 16 mei 2012

Gemeente Deventer. (z.j.) Wijkteam. <http://www.deventer.nl/bewoners/wonen-wijken/wijkaanpak/wijk-4/wijkteam>.
Geraadpleegd op 18 mei 2012

Gemeente Rotterdam. (z.j.) Burgerinitiatieven in Rotterdam: één loket voor alle goede ideeën.
<http://www.jos.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=1406>
 Geraadpleegd op 19 mei 2012

Gemeente Utrecht. (z.j.) Beginnen met zelfbeheer. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=255895>
 Geraadpleegd op 9 mei 2012

Gemeente Utrecht. (z.j.) Vormen van zelfbeheer. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=247180>
 Geraadpleegd op 9 mei 2012

Gemeente Utrecht. (z.j.) Leefbaarheidsbudget. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=233831>
 Geraadpleegd op 14 mei 2012

Gemeente Vathorst. (z.j.) Ontwikkelingsbedrijf Vathorst - de organisatie. <http://vathorst.nl/-/242/De+organisatie>
 Geraadpleegd op 16 april 2012

Gemeente Vathorst. (z.j.) Beheer openbare ruimte. <http://vathorst.nl/-/216/Beheer+openbare+ruimte>
 Geraadpleegd op 16 april 2012

Gemeente Vathorst. (z.j.) Kwaliteit openbare ruimte. <http://vathorst.nl/-/310/Kwaliteit+openbare+ruimte>
 Geraadpleegd op 16 april 2012

Gemeente Zwolle. (z.j.) Beleid Wmo. <http://www.zwolle.nl/loket/wmo/beleid-wmo-1.htm>
 Geraadpleegd op 11 april 2012

Gemeente Zwolle. (3 mei 2012). Cijfers over Zwolle. http://zwolle.buurtmonitor.nl/?cat_show=Bevolking&cat_open=Samenstelling&var=bstotinw,bstotman,bstotvrw,bs0_3,bs4_11,bs12_17,bs18_24,bs25_39,bs40_54,bs55_64,bs65_74,bs75_84,bs85_eo,etnauto,etntot&geolevel=wijk&geoitem=11&period=2009,2010,2011,2012&view=table.
 Geraadpleegd op 14 mei 2012

Green Guerillas. (z.j.) Our people. http://www.greenguerillas.org/GG_ourpeople.php .
 Geraadpleegd op 20 mei 2012

Handreiking Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling (z.j.). Kernwaarden. <http://www.handreikingdro.nl/uploads/Kernwaarden.pdf>.
 Geraadpleegd op 16 mei 2012

Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. (7 september 2011). Natuurspeelplaats Vathorst-Noord. <http://www.kernmetpit.nl/Projecten/132084.aspx?t=Natuurspeelplaats%20Vathorst-Noord>
 Geraadpleegd op 3 mei 2012

Movisie. (z.j.) Burgers aan het stuur. <http://www.burgersaanhethstuur.nl>.
 Geraadpleegd op 18 mei 2012

Movisie. (z.j.) Praktijkvoorbeelden – natuurspeeltuin Stellenbos. <http://www.movisie.nl/smartsite.dws?ch=def&id=136332>
 Geraadpleegd op 18 mei 2012

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.j.) Over de Wmo. <http://www invoeringwmo.nl/content/wmo-algemeen>
Geraadpleegd op 29 maart 2012

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.j.) Welzijn Nieuwe Stijl. <http://www invoeringwmo.nl/content/programma-welzijn-nieuwe-stijl#stimuleringsprogramma>. Geraadpleegd op 11 april 2012.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.j.) Wmo in het kort. <http://www invoeringwmo.nl/content/wmo-het-kort>.
Geraadpleegd op 4 mei 2012

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.j.) Prestatievelden. <http://www invoeringwmo.nl/content/prestatievelden>
Geraadpleegd op 29 maart 2012

Nirov. (2012). State of the art Duurzame gebiedsontwikkeling: van niche naar common ground. http://www.nirov.nl/Home/Publicaties/Outputs/Publicatie_items/State_of_the_Art_Duurzame_Gebiedsontwikkeling.aspx?mId=10443&rId=220.
Geraadpleegd op 17 mei 2012

Provincie Overijssel. (24 januari 2012) Wat kun je ermee?. <http://www.overijssel.nl/thema%27s/welzijn/sociale-kwaliteit/kun-ermee>.
Geraadpleegd op 4 april 2012

Scholte, M. (2010). Oude waarden in nieuwe tijden: over de kracht van maatschappelijk werk in de 21e eeuw. <http://www.inholland.nl/NR/rdonlyres/039A3F9E-801E-4DA5-80C4-D36D0893EFE1/0/redeboekje-MargotScholte47891.pdf>.
Geraadpleegd op 15 mei 2012

Thesaurus Zorg en Welzijn. (z.j.) <http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/burgerparticipatie.htm>. Geraadpleegd op 15 mei 2012

Travers Welzijn. (z.j.) Werkwijze Travers Welzijn. <http://www.traverswelzijn.nl/13-Werkwijze.html>
Geraadpleegd op 26 april 2012

Van Dale Online. (z.j.) <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=participatie&lang=nn>. Geraadpleegd op 15 mei 2012-05-15

Van Dale Online. (z.j.) <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=burger&lang=nn>. Geraadpleegd op 15 mei 2012-05-15

Onderzoek

Bakker, I. & Klaver, K. (2011) Innovatie in (kinder)participatie: Innovatie methoden voor participatie van kinderen, jongeren en ouders bij de ontwikkeling van speelnatuur in de wijk tijdens de ontwerp-fase, de aanlegfase en de onderhoudsfase. Zwolle Gezonde Stad

Brink, G.J.M. van den. & Schulz, J.M. & Krieken, K. van der. & Lemm, J. (2011) Het bewegen van bewoners en bouwers: eigen hard en zelfredzaamheid in Amsterdamse wijken. Tilburg University

OPOZ. (2008). Resultaten CheckKid: (on)gezond gedrag en overgewicht bij kinderen in Zwolle in vergelijking met Diezerpoort. Zwolle: GGD IJssel-Vecht / OPOZ

Stokman, I. (2009) Verwerking vragenlijsten de Gezonde Buurt

Zwolle Gezonde Stad (z.d.) Kinderen en ouders aan de slag voor speelnatuur in Diezerpoort, Zwolle

Zwolle Gezonde Stad. (2010). Programma Zwolle Gezonde Stad 2010-2013.

Gemeente Zwolle. (2009) Beginspraak: samen kleur geven aan de stad. College van burgemeester en wethouders van de gemeente Zwolle

.....

7 Bijlagen

.....

Bijlage 1 Labels respondentent

Respondent 1 Adviseur sociale innovatie, welzijn nieuwe stijl & anders organiseren Movisie, Utrecht

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nou ik heb voor Zilveren Kracht, ik denk niet dat jullie dat project kennen, heb ik een boekje geschreven over Van droom naar initiatief, over hoe je als actieve oudere – Zilveren Kracht richt zich op het mobiliseren van ouderen met levenservaringen om vrijwillige inzet te doen en burgerinitiatief was daar een onderdeel in. Daar heb ik toen een boekje voor geschreven van hoe je, als je een idee hebt hoe je dat realiseert”</p> <p>“En daarnaast hou ik me veel bezig met Welzijn Nieuwe Stijl...”</p> <p>“(…)dus ik kijk ook heel erg vanuit de participatieladder, hoe kun je nu zo hoog mogelijk op die ladder komen en hoe kun je mensen in hun eigen kracht zetten (...)”</p> <p>“Ja nouja wat ik daar zelf verder in doe is in mijn projecten kijken ik heel erg naar wat zijn nu andere manieren van organiseren, hoe kan je nu naar een meer naar een horizontale structuur komen. Hoe kan je nou mensen, hoe kan je nou omgaan met betrokkenheid. Hoe creëer je betrokkenheid, hoe kun je co-creatie inzetten als model om die betrokkenheid bij burgers ook te genereren.”</p>	<p>Boek schrijven</p> <p>Werken vanuit WNS Participatieladder</p> <p>(Projecten met) Co-creatie enBetrokkenheid</p>
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Eh, gedeelde verantwoordelijkheid. Dat je je samen verantwoordelijk voelt dus.. en ik vind dat je dat nooit bij de burger alleen moet leggen voor de veiligheid of de leefbaarheid in een wijk(...)”</p> <p>“(…)En burgers te betrekken van ‘jongens, waar loop je tegenaan en hoe gaan we dat oplossen’(…)”</p>	<p>Gedeelde verantwoordelijkheid (burger en gemeente)</p> <p>Betrekken / samenwerken</p>
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Het belangrijkste voordeel voor bewoners is zelfregie over de eigen omgeving. Minder afhankelijkheid van gemeentelijk beleid en meer directe zeggenschap.Voor gemeente betekent dit dat zij bepaalde taken kan loslaten en daardoor haar visie van zelfredzame burger verwezenlijkt, wellicht ook minder kosten in uitvoering en daarnaast kan de gemeente veel meer vraag gericht kan werken (vanuit faciliterende rol).”</p>	<p>Zelfregie</p> <p>Minder afhankelijkheid</p> <p>Directe zeggenschap</p> <p>Zelfredzame burger</p> <p>Kostenvermindering</p> <p>Vraaggericht werken</p>

Vraag: Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Volgens mij moet je mensen echt bij het idee zelf betrekken. Voor dat je met het idee komt, hier komt een speeltuin, hoe willen jullie dat inrichten? Dat je al voorlegt wij spelen met dit idee, daar en daar om..., hoe zien jullie dat? Dat je ze een stap daarvoor betreft.”</p> <p>“Ja meedenken over het plan zelf omdat dat ook eigenaarschap creëert. En het is denk ik heel goed dat mensen zelf een invulling mogen geven aan de speeldingen die daar komen.”</p> <p>“Ik denk dat je altijd moet kijken wat zijn de ‘best persons’ in de wijk die dat idee ook dragen (...) het zijn eigenlijk van die mensen die de systeemwereld met de leefwereld verbinden. Dus die dat ook in zo’n wijk levend houden (...) Die moet je er altijd bij hebben. Maar ook misschien ja, dat je dat meer wijk breed doet. Dat je niet alleen ouders met kinderen betreft maar dat je ook misschien gepensioneerden die het misschien leuk vinden om daar een beetje te klussen, weet je wel? Dat het echt iets van de wijk wordt en niet van ouders en kinderen. Dat je ook kunt kijken wat willen mensen daar nog meer.”</p>	<p>Vanaf het idee betrekken</p> <p>Eigen invulling geven Meedenken</p> <p>Best persons inzetten Gehele wijk betrekken (wijkbreed)</p>
Vraag: Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Dat ze het eigenaarschap niet meer voelen, het eigenaarschap moet ook gevoed worden. Dat de gemeente moet loslaten en de welzijnsorganisatie ook. Dat je ook, dat is ook best ingewikkeld. Dat zijn eigenlijk de belangrijkste nadelen denk ik.”</p> <p>“Volgens mij kun je niet zeggen, hier heb je het, doe! Maar moet je er af en toe aandacht aan geven. Vragen: ‘joh, hoe gaat het’ gewoon die vraag af en toe. Die belangstelling vanaf de welzijnsorganisatie of de gemeente. (...) Omdat anders mensen zich ook los gaan voelen en zich ook niet gezien voelen voor wat zij doen. Als je kijkt naar vrijwillige inzet, waardering daarin is ook heel belangrijk.”</p> <p>“Dat wanneer ze iets melden ze niet tegen een bureaucratische muur oplopen, maar dat ze ook gewoon snel in geholpen worden.” “Maar het contact blijven houden met.. is wel heel belangrijk. Dat je met elkaar eigenlijk gemeenschap bent en daar onderdeel van uitmaakt. En als je daar elkaar niet op ziet, dan vervreemd je van elkaar.”</p>	<p>Niet meer eigenaar voelen</p> <p>Niet meer gezien voelen Ontbreken van waardering</p> <p>Bureaucratische muur Contact verliezen tussen gemeente en burger</p>

<p>“ Ehm nou dat kan verschillen, want dat hangt van de eigen kracht van de burgers af hè die moet je altijd maximaal inzetten. Maar het kan ook best zijn dat je de ene keer ehm... ik zie dat wel situationeel, de ene keer kun je veel meer op dat faciliterende zitten en bij dat andere is het misschien meer “teach them how to fish” en moet je daar wat meer in steken om hun wel daar te krijgen. Dus ik vind niet dat je dat zomaar overal kunt zeggen, oh we gaan alleen nog maar faciliteren. (...)Je moet altijd aansluiten bij wat er is en dan proberen mensen dat ook te leren om het zelf te doen.”</p>	<p>Alleen faciliteren</p>
--	---------------------------

Respondent 2 Medewerker Beleid en Advies gemeente Utrecht

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Wij noemen het dan geen eigenaarschap, want bij ons is het zo dat openbare ruimte in beheer is bij de gemeente. En wij doen wel aan bruikleen, zelfbeheer van de openbare ruimte, maar de gemeente blijft altijd eigenaar. (...)En zoals wij het hier in Utrecht benaderen, is dat een burger pas eigenaar wordt als ‘ie daadwerkelijk ook een stuk grond van de gemeente koopt.”</p> <p>“Dus bewoners die initiatieven hebben om zelf zwerfvuil op te rapen, of zelf stukken groen te onderhouden die hebben contacten met onze opzichters in de wijk.”</p>	<p>Zelfbeheer</p> <p>Persoonlijk contact (afdeling W&S en bewoners)</p>
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“En wat wij daar onder verstaan is dat bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor een deel van de openbare ruimte. Al dan niet in groepsverband. Als gemeente ondersteunen wij die bewoners, dat doen we door middel van advies of door de helpende hand te bieden of door gereedschap of plantmateriaal beschikbaar te stellen. En uiteindelijk blijft bij ons de gemeente verantwoordelijk, dus als onze opzichters merken dat het er niet uit ziet of dat de bewoners er te weinig aan doen.”</p>	<p>Zelf onderhouden</p> <p>Gedeelde verantwoordelijkheid (gemeente – bewoners)</p> <p>Individueel en groepsverband</p>
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Het grootste voordeel is dat je burgers betrokken zijn bij de openbare ruimten en dat ze zich ook verantwoordelijk voelen. . Dus dat ze, behalve dan dat ze dat stukje groen onderhouden, heb je meestal dat effect dat ze zich ook wat breder met de openbare ruimte bezighouden. Dat ze ook buurtbewoners aanspreken op hun gedrag in de openbare ruimte.”</p> <p>“Plus dat het, als je het in zelfbeheer doet, dat je dan vaak kwalitatief een betere openbare ruimte hebt, dan wanneer je het standaard hebt van de gemeente. (...)Je krijgt meer diversiteit en kwalitatief is het soms beter.”</p>	<p>Betrokkenheid</p> <p>Verantwoordelijkheid</p> <p>Neveneffect (elkaar aanspreken)</p> <p>Kwaliteit van openbare ruimte (creativiteit door bewoners)</p>
Vraag: Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?	

Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“We hebben wel eens dat we een campagne gehouden.”</p> <p>“En dat je er als gemeente dus ook niet teveel moet pushen om bewoners over de streep te trekken.”</p>	<p>Werven (campagne)</p> <p>Niet pushen</p>
Vraag: <i>Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</i>	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nou zolang alles goed gaat zijn er geen bezwaren. (...)Je moet als gemeente er wel zicht op blijven houden: onderhouden ze het ook, of laten ze de boel verslonzen. Iets anders is dat je toch in de straten wel overeenstemming moet hebben tussen de bewoners”</p> <p>“Een ander punt is nog de continuïteit. Je ziet toch wel vaak dat na verloop van tijd de mensen toch wel of; ouder worden en het niet meer kunnen, of de mensen, een deel van de mensen verhuisd. Dat dan toch zo'n stuk grond in verval raak.”</p>	<p>Overeenstemming tussen bewoners</p> <p>Continuïteit</p>

Respondent 3 Sociaal maatschappelijk en cultureel ondernemer

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“begon eerst met community vorming (...) En daarna ben ik bezig gegaan, hoe krijg je dan dat die community ook maatschappelijk vastgoed en buitenruimte in eigen beheer gaat nemen en daar verantwoordelijk mee omgaat, met elkaar. (...) ik ben eerst een aantal bezig geweest met puur die community vorming . (...) Maar daarna kwam ik van ‘ja maar hoe kun je er nou voor zorgen dat ze echt met beheer bezig gaan’.. en daar heb ik dus 4 jaar in de uitvoering gezeten en nu daaruit een methodiek ontwikkeld en die train ik nu aan professionals.”</p>	<p>Community vorming Eigenbeheer Uitvoering Methodiek ontwikkeling</p>
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“ik ben altijd heel simpel met die dingen, eigenaarschap is gewoon dat je dat kopje nu vast heb, dat is van mij maar in eigenaarschap is dat van jou. En eigenaarschap, daar heeft nu iedereen het over maar dat is eigenlijk helemaal niet genoeg. Het is niet genoeg dat iemand zich eigenaar voelt over iets, je moet mede-eigenaarschap hebben. Dat is een héle stap verder, je moet zorgen dat mensen gezamenlijk zich eigenaar over iets voelen.”</p> <p>“En daarnaast is gewoon niet genoeg om te beheren, dus je hebt een groep nodig. En die groep moet zich dus mede-eigenaar met z’n allen voelen over een ruimte, een afgebakende ruimte. En dat betekent gewoon dat ze het gevoel hebben dat het van hun zelf is.”</p>	<p>Eigenaar voelen Mede-eigenaarschap / gezamenlijk eigenaar voelen</p> <p>Beheren van ruimte</p>
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nou ja het voordeel voor de burgers is dat ze eigen eh.. ook weer macht krijgen over eigen leefomgeving. Ik bedoel, ze kunnen hun eigen kracht inzetten waardoor ze ook weer hun eigen kracht gaan voelen waardoor ze denken: ‘hé, ik heb het zelf in de hand, ik kan wat’, maar het geeft ook macht. Want als jij met dertig man, een goed georganiseerde community een stuk buitenruimte beheert dan ben je een gelijkwaardige partner met ambtenaren en dat is voor ambtenaren ook heel anders werken, want dan moet je opeens gelijkwaardig met bewoners om de tafel en niet als zijnde subsidiegever.”</p>	<p>Macht over eigen leefomgeving Eigen kracht voelen Gelijkwaardige partner met ambtenaren (gelijkwaardigheid) Mondigheid</p>

<p>“Je maakt je burgers weer mondig. Moet je wel willen, moet je ook als ambtenaren ook weten: oeh, dat is anders werken. Maar eh..de burgers zet je in hun eigen kracht, krijgen ook macht terug om dingen te veranderen. Dat geeft automatisch veel meer sociale cohesie want mensen gaan elkaar leren kennen , mensen voelen zich mede-eigenaar over de ruimtes, gaan elkaar aanspreken op zaken. Eigenlijk het oude dorpsgevoel maar dan binnen stadskernen komt terug. En het leuke is, die zijn net iets flexibeler want een dorp daar woon je gewoon en meestal blijf je daarin wonen en dan blijf je bij de dorpskern horen.”</p> <p>“En dat is wel aantrekkelijk. Voor sociale cohesie, voor de leefbaarheid, verbeterd gewoon enorm voor bezuinigingen, kost een stuk minder uiteindelijk.”</p> <p>“Nou ja je dan kijkt naar woningbouw, als je dan kijkt naar overheid, dan zie je toch direct dan hun belangen ook behartigd worden. Zij willen toch leefbaarheid, zij willen toch sociale cohesie en ze willen bezuinigen. Ze willen die drie opgeteld, dat is een hele moeilijke. Want de bezuinigingen zitten aan de ene kant op die weegschaal, sociale cohesie en leefbaarheid op die andere kant. En meestal gaat de een omhoog en de ander naar beneden, maar als je nou kunt zorgen dat het in evenwicht blijft? Dat zou prachtig zijn en een ontzettend groot voordeel voor die twee partijen. Ja en voor welzijn is het een kans. Want welzijn en de sociale partners die kunnen als zij zich goed omvormen de ondersteuners worden van de community's. Kunnen ook ambtenaren zijn , kunnen ook medewerkers van de woningbouw zijn, maar ik zie daar voor de sociale partijen een kans. Dat zij anders te werk gaan. Dat zij gaan helpen ondersteunen om al die communitys op te zetten.”</p>	<p>Sociale cohesie Elkaar aanspreken 'dorpsgevoel'</p> <p>leefbaarheid</p> <p>Belangenbehartiging van overheid Kans voor welzijn: ondersteunen</p>
<p>Vraag: Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?</p>	
<p>Antwoord:</p>	
<p>Tekstfragment</p> <p>““van je hebt de eerste fase; dat is community-vorming, de tweede fase; is richting community-beheer. Wat ik ook altijd zeg is 'overall waar klachten zijn kun je community's vormen'. Als je tegen mij in stappen zegt, zeg ik 1) onvrede bepalen, klagen, kijken waar de onvrede ligt. Zeg ik altijd stap 2) ga je onvrede vertalen naar eigenbelang, iedereen die klaagt heeft ergens belang bij. Dat eigenbelang, maak daar gezamenlijk belang van. Gezamenlijk belang is eigenlijk een optelsom van het eigenbelang. Als je weet wat het eigenbelang is, gezamenlijk eigenbelang kun je het vertalen naar een gezamenlijk doel. Kom je al bij een volgende stap. Nou dan heb je mensen al bijna in de staat van paraatheid met elkaar.</p>	<p><u>Labels</u></p> <p>Via vastgelegde stappen Onvrede bepalen Onvrede vertalen naar eigenbelang Eigenbelang -> gezamenlijk belang Gezamenlijk belang -> gezamenlijk doel</p>

<p>Maar dat is niet genoeg. Dan moet je zorgen dat ze een gezamenlijke droom hebben, want je moet iets hebben waar ze blij van worden, waar ze energie van krijgen, dat krijg je niet van een concreet doel.”</p> <p>“Kom je bij een gezamenlijke droom. En dan heb je de basis voor community-vorming gelegd. Je hebt namelijk een groep elkaar , die daar zit uit eigenbelang, maar ze weten dat er ook een gezamenlijk belang is en dat hun eigenbelang te behalen valt door het gezamenlijk belang. En dat gezamenlijk belang dat kan behaald worden doordat je een proces met elkaar ingaat, dat ga je alleen maar in omdat je weet wat het doel is. (...)En daar ga je komen, omdat je een gezamenlijke droom hebt.”</p> <p>“Weetje, begin met klagers. Want bij de klagers, daar leeft onvrede”</p> <p>“Maar het is wel een switch bij mensen, om ze daar te krijgen. Daar moet je niet te licht over denken. Want we zijn allemaal geconditioneerd, (...)Dus we zijn gewend, we gaan.. we hebben een probleem dat weten we daar gaan we over klagen en dan leggen we het net zo lang bij de juiste ambtenaar, of bij de medewerker van de woningbouw neer totdat het wordt opgelost.”</p> <p>“als je wilt dat de burgers weer eigenaar worden, mede-eigenaar worden van de openbare ruimte, dat je daar je moet realiseren als overheid en als woningbouw en ook als welzijn, dat die bewoners daar ondersteuning bij nodig hebben.”</p> <p>“En in ieder geval op die stappen, dan hebben ze die droom, heb je die community vorming en dat is de basis en daarna heb je nog stappen dat je met de mensen werkerterreinen gaat benoemen, dat je functies gaat benoemen, dat je taken gaat indelen en dan ga je echt met de mensen aan de slag. En binnen het aan de slag gaan, daar ligt een heel deel beroepshouding wat mensen moeten leren, hoe je die mensen – als ze aan de slag gaan lopen ze namelijk tegen problemen op.”</p> <p>“ja stap 9 zeg ik altijd, is gewoon aan de slag gaan dat duurt een hele tijd met de juiste ondersteuning en dan als dat uiteindelijk goed gaat, dan kom je bij stap 10 uit en dat is dat je die community los gaat laten. Helemaal verzelfstandigt en je terugtrekt.“</p>	<p>Gezamenlijk doel -> gezamenlijke droom = basis</p> <p>Proces</p> <p>Paradigma / mindset verandering</p> <p>Ondersteuning door gemeente, welzijnorganisatie Basis leggen Verdere stappen: Werkterreinen benoemen Functies benoemen Taken indelen Aan de slag</p> <p>Ondersteunen Terugtrekken</p>
<p>Vraag: Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</p>	
<p>Antwoord:</p>	
<p>Tekstfragment</p>	<p><u>Labels</u></p>

<p>“Maar voor burgers doet het pijn omdat ze een andere manier van denken moeten inzetten. Voor ambtenaren en politici is het soms pijn omdat ze bang zijn dat ze geen resultaat kunnen meten. En hoe moeten we dan... Het kan dus wel, maar het is een angst. Ik heb het echt alleen maar over de pijn en de angst. Het zijn emoties en gevoelens waar ze mee zitten. Het is niet altijd reëel. Maar elke verandering brengt dat soort emoties teweeg. Nou zo zie ik dat bij alle partners. En daar moet je wel echt bij stil staan, daar kun je niet overheen walsen. Het zijn wel serieuze emoties.”</p>	<p>Andere manier van denken voor burgers, ambtenaren en politici</p> <p>Angst voor verandering</p>
---	--

Respondent 4 Beheer Vathorst (gemeente Amersfoort)

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nou het is zo dat wij daar tot op zekere hoogte vanuit wijkbeheer in mee kunnen gaan. We vinden het leuk als mensen op die, ja op dusdanige wijze betrokken zijn bij de wijk dat ze eigenlijk dus een stukje eigenaarschap willen. Het is alleen zo dat hier niks echt weggegeven wordt, maar wij noemen het dan zelfbeheer. En het meeste wat gebeurt is plantvakken.. de stukjes groen, openbaar groen, die dan in zelfbeheer gegeven kunnen worden.”</p> <p>“tot op zekere hoogte het is niet zo dat wij hier alles in zelfbeheer geven maar met name stukken groen lenen zich daar wel goed voor in onze opinie.”</p>	Zelfbeheer
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“als je het hebt over onderhouden van groen, het watergeven in droge periodes misschien wel een stukje bemesting in het eerste jaar dat de planten erin staan. Ja gewoon zorgen dat het er netjes en fatsoenlijk uit blijft zien, zoals ook de rest.”</p> <p>“wij noemen het dan zelfbeheer. En het meeste wat gebeurt is plantvakken.. de stukjes groen, openbaar groen, die dan in zelfbeheer gegeven kunnen worden.”</p>	Zelfbeheer Onderhouden van groen
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“ik denk de betrokkenheid, het verantwoordelijkheidsgevoel. Als iets voor je gevoel van je jezelf is, dan denk ik dat je daar alerter op bent dat het ook heel blijft. Dat het ook veilig blijft. Dat het op een goede manier gebruikt wordt. Dan heb je speeltoestellen, die hebben ook een sociale functie. Maar ook je plantvak, je stukje groen, dat voelt anders als je dat zelf doet en je hebt daar zelf plantjes in gezet dan wanneer het voor je gevoel een schoffelperkje is van de gemeente om het maar te chargeren. Dus ik denk dat dat goed is en als het goed gaat, dat dat mensen zijn die ook soort positieve zender functie kunnen hebben in hun straat en in hun buurt. Ook op kleiner wijkniveau. Ik denk dat er vaak mensen achter zitten die het leuk vinden om initiatief te nemen. En ik denk dat dat belangrijke mensen zijn in de wijk.”</p>	Betrokkenheid Verantwoordelijkheid Gevoel van eigenaarschap Positieve boodschap naar medebewoners

“Dus in die zin denk ik dat het als je het dan hebt over een nieuwbouwwijk, ook nog een toegevoegd waarde heeft dat je die cohesie krijgt tussen de nieuwe bewoners onderling.”	Cohesie
Vraag: <i>Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?</i>	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Dan zou je op een bepaalde manier moeten gaan promoten. Ja in die zin doet de gemeente doet dat door te zeggen; ‘de stad van de kracht’. Daarmee geven ze aan: als je wat wil, trek zelf die kar.”</p> <p>“Ja, maar ik denk dat je ook wel een groep mensen hebt die het juist leuk vindt. Je krijgt een soort andere woongemeenschap. Een gemeenschapsgevoel van begin af aan. Je krijgt een stuk grond. Niet alleen je achtertuin maar je krijgt meer. En dan moet je meteen elkaar opzoeken in die fase van: ik ben bezig met een nieuwe huis, ik moet daar nieuwe spullen voor uitzoeken en mijn inrichting regelen. En ondertussen moet ik ook met de nieuwe burens meteen een stukje samenwerking zoeken voor de rest van dat groen. En dat vraagt denk ik wel een speciale instelling. Dus daarom zijn er niet zoveel van die projecten. Dat is denk ik het belangrijkste. Dat mensen bereid zijn om die samenwerking meteen op te zoeken. En ja, wat je in Nederland gewoon vaak ziet: je hebt ene tuin er gaat snel een grote schutting omheen, en dat is van mij! Privacy.”</p>	Promotie door gemeente Samenwerking zoeken bewoners onderling
Vraag: <i>Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</i>	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nee in eerste instantie niet. Als ik het heb over groen zie ik niet heel veel nadelen. Behalve dat je dan even moet kijken: welke soorten groen lenen zich voor zelfbeheer. Ik denk dat als je het hebt over snoeien van bomen of onderhoud van houtwallen, dat is wat lastiger. Daar heb je echt wel wat meer specifieke vakkennis voor nodig. En er zijn misschien hier en daar best bewoners die dat ook hebben. Maar wil je dat aan een hele grote groep in zelfbeheer geven, dat vind ik nog wat spannender persoonlijk.”</p> <p>“En dat is wat ik bedoel; een stuk verantwoordelijkheid dragen kan prima. Tot op zekere hoogte. Een aantal aspecten van technisch beheer of veiligheid waarborgen en dat moeten wij blijven doen en daar blijven wij verantwoordelijk voor. (...) Ik denk dat de verantwoordelijkheid van de veiligheid, ik weet niet of je dat bij de bewoners moet leggen.”</p> <p>“En als je het hebt over wat zijn de nadelen: Ik denk, je moet goed nadenken over veiligheid. Je moet zeker weten dat het draagvlak bij alle bewoners leeft, dat je geen burenruzies krijgt.”</p>	Specifieke vakkennis Technisch beheer Veiligheid waarborgen Overeenstemming tussen bewoners

Respondent 5 Medewerker Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“We zitten natuurlijk bij het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken, we zijn een vereniging van bewoners dus het secretariaat we zitten hier met acht mensen 4 fte en we werken eigenlijk alleen maar in opdracht van.. dus het bewonersbestuur en de leden, dat zijn ongeveer 80 actieve bewoners die bepalen wat wij doen.”</p> <p>“enerzijds zijn we een vereniging van bewoners, maar we zijn ook één van de weinige platformen eigenlijk die echt bewoners vertegenwoordigt dus dat betekent dat we regelmatig met het ministerie om tafel zitten. Dus op die manier proberen we ook eigenlijk het hele spectrum van buurt tot stad tot provincie tot rijk met elkaar te verbinden.”</p>	<p>Bewonersvereniging Platform bewonersvertegenwoordiging</p> <p>Samenwerking ministerie Verbinden van buurt – stad – provincie – overheid</p>
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nou dat kan verschillend zijn. We hebben bijvoorbeeld ook een ‘Kan wel’ project waarbij we een soort van buurtcoaches hebben en die lopen in zo’n buurt rond en die proberen mensen te vinden die iets willen. (36:02) Het motto is eigenlijk een beetje “elke idee wat je hebt dat kan wel”. “Maar aan de andere kant is het, als je het hebt over eigendom dan is het bij de Bewonersbedrijven komt dat natuurlijk heel erg naar voren, omdat je ziet dat.. nouja bijvoorbeeld ze nemen de afvalverwerking echt in eigendom, dat wordt echt hun eigen verantwoordelijkheid, maar het kan ook om wijkcentra gaan bijvoorbeeld dat ze zeggen van nou we proberen dat over te kopen van een gemeente of.. het heeft heel vaak heeft het iets te maken met vastgoed, maar dat kunnen publieke diensten zijn. En dat betekent echt dat zij dus ook de financiële verantwoordelijkheid dragen voor zo’n onderneming. (...) En het idee is wel wij ondersteunen alleen maar. Dus alle ideeën die moeten uit mensen zelf komen, maar het is natuurlijk nogal best wel een verandering dus als je van als bijvoorbeeld actief bent bij bewonersorganisatie en daarna moet je een bedrijf opstarten, dat is natuurlijk nogal een hele cultuurwisseling. Dus daar proberen wij te helpen met dingen als ondernemingsplan opzetten en dergelijke. En dat doen we voor 2 à 3 jaar die ondersteuning, maar daarna moeten ze in staat zijn om het helemaal zelf te kunnen reguleren.”</p>	<p>Verskillend / ambivalent Wijkgericht: bewonersideeën Bewonersbedrijven</p>
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	

Tekstfragment	Labels
<p>“zeker als je kijkt naar groot stedelijk problematiek dat je door eigendom soort van sociale samenhang weet te creëren waarin mensen bereid zijn om hun eigen tijd te investeren dus het is niet alleen maar meer we nemen in opdracht van anderen, maar wij mogen zelf bepalen wat we belangrijk vinden en de schaarse tijd die we hebben kunnen we zelf kiezen hoe we die inzetten. Ik denk dat je daardoor een hele soort van productieve een soort van particuliere beweging kunt krijgen waar mensen bereid zijn om niet alleen hun eigen tuin te schoffelen maar ook die van het parkje in het midden zegmaar. Ik denk ook dat het een bepaalde laag van de samenleving emancipeert, mensen die werkloos zijn of gepensioneerd of ouder die geef je danwel een manier om werkervaring op te doen of hun eigen ontwikkeling te stimuleren danwel een manier om in contact te komen met andere mensen. En in zijn algemeenheid geef je het volgens mij een beter, het doet veel meer recht aan de kwaliteiten van mensen in het algemeen.”</p>	<p>Sociale samenhang Productieve particuliere beweging Bereidheid Emancipatie (van werklozen/ouderen) - Werkervaring opdoen - Ontwikkeling stimuleren - Contact met anderen Recht aan kwaliteiten van mensen</p>
<p>Vraag: Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?</p>	
<p>Antwoord:</p>	
Tekstfragment	Labels
<p>“Wat je wel kunt doen is natuurlijk meer in de lijn van informatieverzorging dus laat mensen bijvoorbeeld door zoals we met die buurtcoaches doen dat daar iemand gewoon zegmaar normaal persoon.. laat iemand daar door de wijk heen lopen en met mensen praten, niet zozeer van ‘goh willen jullie een speeltuintje, willen jullie dit’ maar gewoon proberen te inventariseren wat er aan de hand is met een heel open vizier.”</p> <p>“Ik denk inderdaad ie methode om een soort van kwartiermaker of echt een persoon te hebben die je toegewezen wordt aan een wijk. Dat kan eventueel zelf zijn dat een bewonersorganisatie of een club in zo’n wijk zelf iemand vraagt om dat te gaan doen. Die heel laagdrempelig mensen gaat praten wat er speelt, wat ze belangrijk vinden. En ook in staat is om een soort van makelaar te fungeren. Iemand die aan de ene kant heel goed weet wat er op de straat leeft en er op een gemakkelijke manier met mensen over kan praten. En anderzijds ook heel goed snap hoe de lijntjes bij de gemeente lopen en de woningcorporaties. (...) Die snelheid en flexibiliteit is wel een belangrijk onderdeel.”</p> <p>“over het algemeen motiveer je mensen wel het meest door dingen die bij de eigen belevingswereld”</p>	<p>Informatieverzorging Gericht benaderen Open vizier Zichtbaarheid in de wijk</p> <p>Kwartiermaken Gesprek aangaan Tweeledige kennis: Contact maken Systeemwereld kennen</p> <p>Aansluiten bij belevingswereld</p>
<p>Vraag: Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</p>	
<p>Antwoord:</p>	

Tekstfragment	Labels
<p>“gemeente heeft ook gewoon doelstellingen als het gaat om bijvoorbeeld gezondheid en dergelijke. Maar als je echt wil dat mensen iets in eigendom nemen, moeten bewoners eigenlijk zelf met een idee komen. Dan op een gegeven moment creëren die mensen ook een groep om zich heen want die willen graag dat het gerealiseerd wordt. En dat is natuurlijk het andere waar bewoners vaak tegen aanlopen, dat ze een goed idee hebben en dan past het eigenlijk net niet in de subsidiepot van dat jaar of dan is er net dat jaar een ander thema of dan is er net een ambtenaar die eigenlijk net iets anders had bedacht op dat plekje of zoiets. En dat is natuurlijk wel een beetje dodend voor enthousiasme in zo’n wijk.”</p> <p>“Maar als je het hebt over nadelen, het brengt ook wel risico met zich mee. En het is ook, het vergt een soort van flexibiliteit van de gemeentes met name die eigenlijk niet ingebouwd is in het systeem. Dus je moet natuurlijk elk jaar moet je je financieel kunnen verantwoorden, maar jij bent eigenlijk niet degene die heeft bepaald waar het geld naar uit gaat. Dus dat vergt, dat is wel een heel lastig dilemma want hoe ga je dat nou inpassen in ons bestuurlijk systeem.”</p> <p>“Maar als het echt een soort van langdurig project loopt, dat het project echt een gegeven zal zijn, dan kan het zijn dat ze ondersteuning nodig hebben.”</p> <p>“als je iets gedaan hebt wordt je gevraagd weer het volgende te doen. En dat zie je in heel veel van dat soort structuren. Gewoon omdat je beschikbaar bent en omdat de mensen je kennen. En dat is dan veilig maar niet altijd de beste keuze.”</p> <p>“Maar mensen moeten ook bij zichzelf blijven. Dus niet alleen: ‘omdat het kan’ maar je moet het ook willen. En dat is misschien soms ook het gevaar dat het naar je hoofd kan gaan stijgen. En om zulke dingen binnen de perken te houden, kleinschalig te houden, zorgen dat je mensen nog echt kunt betrekken.”</p> <p>“Als je het in eigendom wil hebben dat moet je zulk soort regels ook flexibiliseren. Jullie mogen dit doen, het is van jullie maar binnen deze kaders.”</p> <p>“Kijk bewoners hebben niet, die weten heel vaak wat ze willen, je moet ook accepteren dat de gemeente een andere systeemwereld is. Ik zou dat heel graag veranderen maar, dat is niet zo. Dus voordat een burger en een ambtenaar elkaar begrijpen, daar zit soms nog wel eens wat ruis tussen en dat gaat beide kanten op. Een ambtenaar begrijpt vaak een burger niet en andersom. Dus ook daar zou zo’n makelaar of buurtcoach handig zijn.”</p>	<p><u>Labels</u></p> <p>Denken voor bewoners i.p.v. met bewoners</p> <p>Bureaucratische muur</p> <p>Flexibiliteit van gemeente</p> <p>Verantwoordingsplicht</p> <p>Zelfde mensen benaderen</p> <p>Meer doen dan men aankan / eigen grenzen ontkennen of niet zien</p> <p>Vaste kaders</p> <p>Systeemwereld gemeente</p> <p>Communicatie tussen overheid en burger</p>
<p>Vraag: Heeft u verder nog aanvullingen of opmerkingen?</p>	
<p>Antwoord:</p>	

Tekstfragment	Labels
<p>“Het probleem is, dat als je het hebt over: burgers moeten het zelf doen dan kun je op twee manieren bekijken. Enerzijds geef je heel veel ruimte aan burgers om te doen wat ze zelf belangrijk vinden. Anderzijds speelt natuurlijk in elk beleidsmaker dat het betekent dat hij er geen geld aan hoeft uit te geven.”</p>	<p>Zelf doen: Ruimte bieden Bezuinigingsmaatregel</p>

Respondent 6 Opbouwwerker Travers Welzijn

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	Labels
<p>“(…)wij werken vanuit Travers natuurlijk al heel erg met eigen kracht, eigen initiatieven van bewoners. Waar voorheen natuurlijk het welzijnswerk heel erg was dat: we organiseren iets en daar zochten we de mensen bij, gewoon helemaal andersom natuurlijk. Wij vangen geluiden op, we kijken wat is de agenda van bewoners en daar gaan we mee aan de slag.”</p> <p>“We werken ook heel veel samen met andere professionals, dus dan krijg je vaak wel een compleet beeld van wat leeft er in zo’n wijk.”</p> <p>“Dus ja participatie is noodzakelijk van burgers, we hebben dat in het project ook gezien de ouders die mee hebben gedacht en natuurlijk ook de kinderen, dat zijn ook burgers. En dat is gewoon van groot belang, kijk op het moment dat je mensen mee laat denken dat je mensen vraagt naar hun mening, of het ze zelf laat neerzetten wat ze in dit geval voor het grootste gedeelte hebben gedaan ja dat geeft ook het gevoel ‘het is een beetje van ons, daar willen wij iets mee’. Dus dat is gewoon heel belangrijk.”</p>	<p>Aansluiten bij bewoners Eigen initiatieven</p> <p>Samenwerken met professionals</p> <p>Participatie</p>
Vraag: Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?	
Antwoord:	
Tekstfragment	Labels
<p>“dat veel mensen ontevreden zijn maar we gaan ook kijken naar de positieve dingen, proberen ook de identiteit van de wijk vast te stellen, wat hebben ze nou wel gemeen? En daar willen we op gaan inzetten. Nou je ziet, doordat je met zoveel dingen bezig bent dat mensen ook eerder geneigd zijn om iets te gaan doen. Dat zie je bij die buurtvereniging ook, kijk als die buurtvereniging maar het gevoel heeft van hee we staan er niet alleen voor maar krijgen een stukje ondersteuning van Travers van de politie, dan krijg je ze mee. Want kijk hun hebben natuurlijk ook een heel groot belang dat die wijk gewoon gezellig, leuk, veilig, dat kinderen lekker kunnen spelen, dat het groen blijft.. dus dat is nu eigenlijk het traject wat we altijd – of wat ik met name altijd – een beetje parallel heb laten lopen aan zegmaar de ontwerpfase.”</p> <p>“Iedereen vindt het leuk om iets te doen waar ‘ie goed in is en zich nuttig te maken.”</p>	<p>Mensen open om mee te doen – gewillig (bewoners)</p> <p>Bewoners voelen zich nuttig</p>
Vraag: Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?	

Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Daarnaast heeft iedereen een flyer door de deur gehad waarin werd verteld wat er aan zat te komen en als mensen mee wilde doen dat ze mee konden doen. Je ziet dat op het moment dat wij aan de deur staan bij mensen en je gaat het verhaal vertellen, probeer je als welzijnswerker ook echt in te schatten wat moet ik iemand vertellen? Natuurlijk vertel je waar het over gaat, maar kijk sommige mensen die ik benaderd heb die heb ik gewoon echt verteld over de JOGG aanpak, over dat zo'n speeltuin gecreëerd wordt dat kinderen meer naar buiten komen, minder beeldbuis tijd, meer bewegen, overgewicht.”</p> <p>“(…)de methode om echt naar ze toe te stappen, werkt goed?” [Sandra] “Ja, heb ik bewust gedaan omdat.. nja als ik, kijk binnen ons team en ook hoe ik zelf werk, ik ben echt van persoonlijk contact. Flyeren ja weet je vaak komt het tussen andere rommel, folders terecht, mensen lezen het niet.”</p> <p>“Maar dat is een bestuur dat is echt de harde kern, dat zijn de mensen van het eerste uur die daar dan wonen. En die hebben we ook betrokken bij de ontwerpfase maar daar waren hun iets minder in geïnteresseerd omdat hun zoiets hadden van ja wij hebben geen kinderen, maar we vinden het wel uitermate belangrijk voor de buurt. Dus die hebben wel een beetje meegedacht, maar wij zijn natuurlijk onderwijl altijd bij hun een beetje constant aangeven van goh hoe moeten we dat onderhoud gaan doen, weten jullie iemand, hebben jullie daar ideeën over...”</p> <p>“Dus het is eigenlijk een soort spel dat je moet ze eerst een soort verleiden om er feeling mee te krijgen en om vervolgens stapje voor stapje te denken ‘hee dit vind ik leuk’. Wat bij dit soort dingen ook heel erg belangrijk is, is dat je heel goed kijkt van wie vind wat leuk?”</p> <p>“Kijk zolang ouders maar het belang blijven zien van deze speeltuin, komt dat altijd wel goed. Je moet het alleen gewoon even praktisch met elkaar regelen. Voorwaarde daarvoor is dat bewoners elkaar kennen, dat ze elkaar durven aanspreken.”</p> <p>“En vervolgens dat je het constant zo aantrekkelijk mogelijk blijven maken. En je kan ook denken, als er eens een buurtfeest wordt gegeven, doe het lekker in de speeltuin. Hoe meer mensen in contact komen met die speeltuin, hoe groter de kans is dat mensen zich ook willen inzetten.”</p>	<p>Betrekken vanaf de start Uitleg van het project geven Openheid (vanuit de gemeente)</p> <p>‘Erop af’ benadering Persoonlijk</p> <p>Bewoners betrekken in het proces</p> <p>Enthousiasme bewoners gebruiken</p> <p>Belang blijven zien</p> <p>Aantrekkelijk maken Plek maken om trots op te zijn</p>
Vraag: Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>

<p>“Mensen zijn door de jaren heen in Nederland, en ook hier in Zwolle, verwend geraakt. De overheid heeft heel veel gedaan en in Zwolle(...) En je ziet dat mensen nog heel erg moeten wennen aan het feit dat ze zelf dingen moeten doen. Ergens moet je dat ook gaan leren. En daar leer natuurlijk een rol voor ons, welzijnswerk. Maar dat kan je ze alleen laten bereiken door dingen te laten doen die ze leuk vinden. Door ze aan te spreken op hun verantwoording, maar ook: waar ben je goed in?”</p>	<p>Bewoners moeten wennen aan verantwoordelijkheid</p>
<p>“We zullen zeker denk ik nog tot het eind van het jaar blijven investeren en blijven ondersteunen. Nou ja tot die basis zo stevig genoeg is dat je denk...(..) en inderdaad de goede voorwaarden neerleggen voor het eigenaarschap. Als je dat niet doet dan wordt het niks.</p>	<p>Duidelijke voorwaarden neerleggen</p>

Respondent 7 Programmamanager Zwolle Gezonde Stad

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Wat voor affiniteit heb ik met eigenaarschap van burgers... in het kader van deze speelnatuurplek merk ik dat het eigenaarschap van burgers de enige echte manier is om het te laten slagen zo’n project.”</p> <p>“Dus de affiniteit die ik ermee heb is dat burgerparticipatie is heel erg belangrijk om daar bij te komen, dus ook hoe doe je dat, hoe zorg je ervoor dat zij ook mentaal eigenaar worden van deze plek. En als dat niet voldoende gebeurt, niet voldoende hun plek wordt waar zij zelf trots op zijn, waar zij zelf van genieten, dan denk ik dat het niet gaat slagen dit project.”</p>	Eigenaarschap is nodig om het project te laten slagen
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Maar nu draait het echt bijna volledig om wat zij willen en hebben de experts en wij zegmaar als projectleiders, eigenlijk nauwelijks iets te willen. In de eerste fase hebben we een beetje sturing gegeven om hen op weg te helpen, maar uiteindelijk is het de bedoeling dat we het helemaal los laten.”</p> <p>“Ja ik gebruik ook zelf de term mentaal eigenaarschap, want feitelijk zijn ze natuurlijk geen eigenaar. Feitelijk is de gemeente nog steeds eigenaar van die grond en feitelijk is nog steeds Deltawonen eigenaar van die grond. Maar, als we het hebben over mentaal eigenaarschap dat de bewoners zich zo verbonden voelen met dat stuk dat ze er trots op zijn, dat ze het ook zien als dit stukje van en door en voor ons ontwikkelt en daar willen we ook gewoon zelf het beste uit blijven halen. Dus eigenaarschap, volledig eigenaarschap zou zijn dat je het stuk grond ook aan hen geeft, dat is hier niet het geval, maar ze zijn wel volledig verantwoordelijk voor alles.”</p> <p>“(…)dat merk je dus vooral aan of ze inderdaad met z’n allen bereid zijn om verantwoordelijkheid te nemen onder andere voor het onderhouden van zo’n plek, dus het schoonhouden en het bijhouden van het groen en schoonhouden van de toestellen. En ook zich verantwoordelijk voelen van als er dingen gebeuren die er niet moeten gebeuren, bijvoorbeeld dat er jongeren de boel aan het vernielen zijn, dan toch ook de telefoon pakken en de juiste persoon daarvoor gaan inschakelen.</p>	<p>De bewoners zijn de experts</p> <p>Mentaal eigenaarschap Verbonden voelen</p> <p>Volledige verantwoordelijkheid</p>

<p>Dus dat zie ik ook als eigenaarschap wel, een deel daarvan, dat stukje toezicht houden.(...) dat ze inderdaad gewoon denken van oké dit is normaal, dit zijn de normen en de waarden en hier sta ik voor en hier ben ik trots op en dit is mijn ding en hier voel ik me verantwoordelijk voor inderdaad. En dat wij niet hoeven te zeggen van goh zou je dat willen opruimen, want...”</p> <p>“Ja je kunt het wel navragen van voelt u zich betrokken bij het.. betrokken ja dan gebruik ik die term betrokken in plaats van eigenaar, voelt u zich ook eigenaar..”</p> <p>Rol gemeente: “Ze zullen altijd toezicht moeten blijven houden.Van gaat het goed, dat zullen ze ook altijd blijven doen.Wat we afgesproken hebben is dat ze ook niet te snel ingrijpen, dus mocht de buurt het laten verslonzen, dus mocht het onderhoud niet goed gaan dan laten ze het ook een tijdje zo gaan, willen ze eerst kijken van wat gebeurt er dan? Hè want er zullen dan altijd, tenminste dat hopen we dan natuurlijk, dat als het een tijdje niet goed gaat dat er dan op een gegeven moment wel mensen opstaan van ‘ja ho ho zo kan het gewoon niet langer, hier moeten we wat aan doen’. En dan is het de eerste persoon die dan opstaat, dat is dan de nieuwe buurtburgemeester om het zo maar even te zeggen.”</p>	<p>verantwoordelijkheid nemen</p> <p>Betrokkenheid</p>
<p>Vraag: <i>Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?</i></p>	
<p>Antwoord:</p>	
<p>Tekstfragment</p>	<p><u>Labels</u></p>
<p>“We proberen mensen echt in hun kracht te zetten. Dus dat waar ze goed in zijn, daar hoop je ze op in te zetten en verantwoordelijkheid voor te geven.Want, daar voelen ze zich fijn in, dat kunnen ze goed, dat vinden ze leuk daar kunnen ze ook waardering voor ontvangen, dat hoop je dan natuurlijk. Dat mensen onderling ook schouderklopjes gaan geven.</p> <p>“Maar wat we ook gaan doen is een soort sneeuwbal effect.We kennen een aantal mensen in de buurt en dan gaan we kijken wat kunnen die dan specifiek doen op deze plek. En die kennen weer andere mensen in de buurt die ze erbij willen betrekken.”</p> <p>“(...)want mensen kunnen zich wel ergens in bekwamen toch? Dat is in principe ook wel het idee achter, een mooie bijkomend feit, dat iemand nog nooit gesnoeid heeft. Ja, laat hem maar lekker afkijken en in de smiezen krijgen hoe je dat werkt. Dus dat is alleen maar een winst als diegene straks denkt: ‘hé, ik kan ook snoeien!’”</p>	<p>Mensen in hun kracht komen (empowerment)</p> <p>Onderlinge waardering (bewoners naar elkaar)</p> <p>Sneeuwbaaleffect (bewoners motiveren bewoners)</p> <p>Bewoners ontwikkelen zichzelf</p>
<p>Vraag: <i>Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?</i></p>	

Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Dus je moet echt zorgen dat je mensen alleen maar dingen vraagt wat ze zelf ook leuk vinden om te doen en wat ze ook goed kunnen. En dat vinden ze ook leuk om te doen.”</p> <p>““Maar wat we ook gaan doen is een soort sneeuwbal effect. We kennen een aantal mensen in de buurt en dan gaan we kijken wat kunnen die dan specifiek doen op deze plek. En die kennen weer andere mensen in de buurt die ze erbij willen betrekken.”</p> <p>“(…)want mensen kunnen zich wel ergens in bekwamen toch? Dat is in principe ook wel het idee achter, een mooie bijkomend feit, dat iemand nog nooit gesnoeid heeft. Ja, laat hem maar lekker afkijken en in de smiezen krijgen hoe je dat werkt. Dus dat is alleen maar een winst als diegene straks denkt: ‘hé, ik kan ook snoeien!’”</p>	<p>Kwaliteiten bewoners benutten</p> <p>Bewoners elkaar motvieren</p> <p>Nieuwe dingen leren</p>
Vraag: <i>Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</i>	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“maar dat is wel weer wat de gemeente en ook DeltaWonen toch wel weer vragen om een stukje zekerheid vanuit hun kant van ja we willen wel zorgen dat het goed ingebed is, goed een plekje krijgt daar en dat er ook daadwerkelijk iemand aangewezen wordt van oké dat degene ook aangeeft dat hij/zij dat ook wil. En in de toekomst als hij/zij gaat verhuizen of om wat voor reden dan ook het niet meer wil doen, dat die degene er dan ook voor gaat zorgen dat er een opvolger komt.”</p> <p>“Dus daar moet je niet inderdaad alles al voor haar gaan bepalen. Dat moet je ook echt bij haar laten. Ik moet zeggen daar is Travers beter in om dat elke keer te beseffen dan ik. Het is ook voor mij elke keer, wat ik jou ook al aan het begin aangaf, het is het eerste project waar we zo extreem die kanteling maken van: de project-groep naar eigenaarschap bij de bewoners neerleggen. Dat ik wel eens teveel gewend ben mij in te mengen. En dat het ook wennen is aan deze mindset. En daar is Travers beter in.”</p>	<p>Zekerheid nodig vanuit de gemeente</p> <p>Mindset gemeente (project-groep)</p> <p>Verantwoordelijkheid overdragen</p>

Respondent 8 Ontwerpster avonturentuin Stellenbos (Rotterdam)

Vraag: Welke affiniteit heeft u met eigenaarschap van burgers / burgerparticipatie?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“Nouja ik heb dus maar dat is ondertussen alweer, 2008, misschien nog wel eerder, 2006, in ieder geval, ben ik afgestudeerd met project in Pendrecht in Rotterdam. En dat begon eigenlijk met een opdracht vanuit school naar die wijk, van wat is nou eigenlijk mis met die wijk, er was daar enorm veel rotzooi en mensen die voelen zich niet betrokken en ja de opdracht was ‘zoek uit wat er aan de hand is met die wijk en kijk of je er iets aan kan doen’ en dan specifiek voor de kinderen. (...)Dus ik dacht als ik nou die bewoners een beetje kan mobiliseren en die kinderen om daar met z’n allen iets op te bouwen, dan raken die mensen en kinderen meer betrokken bij hun wijk en dan gaan ze er misschien niet meer zo’n troep van maken en ja er gebeurt iets op zo’n lege plek, dat is natuurlijk een doorn in het oog van de hele wijk en de kinderen hebben iets leuks te doen. Dus dat heb ik uiteindelijk als afstudeerproject, want het was een tussenopdracht die ik kreeg, maar uiteindelijk als afstudeeropdracht ben ik dat helemaal gaan uitwerken en uitvoeren.”</p> <p>“ik heb zelf de hele bewonersparticipatie geleid, dus ik heb samen met de mensen van TOS, ben ik gewoon echt deur aan deur geweest van ‘goh we gaan daar iets maken, hebben jullie plannen, hebben jullie interesse, kom mee en denk mee’ en ik heb een aantal weken achter elkaar activiteiten georganiseerd. Ik heb de kinderen laten kleien en laten tekenen, ik ben op scholen geweest en daar in klassen voorlichting gegeven en gevraagd aan de kinderen of ze mee wilden denken.”</p>	<p>Ontwikkeling avontuurlijke speeltuin ☐ afstudeerproject 2008</p> <p>Actieve benadering van bewoners</p>
Vraag: Wat verstaat u onder ‘eigenaarschap van bewoners’?	
Antwoord:	
Tekstfragment	<u>Labels</u>
<p>“dan vind ik betrokken voelen.”</p> <p>“Ja en dat ze zich gewaardeerd voelen en gehoord voelen denk ik. En daardoor hebben ze er ook zin in om er iets mee te gaan doen.”</p> <p>“En ook door TOS, die hadden al een aantal actieve ouders in de wijk en die hebben we ook echt mee laten denken van hoe moet die plek eruit zien, wat denken jullie ervan? Inderdaad ook over het onderhoud en in het begin wat willen jullie daar graag en waarom en denken jullie dat jullie zelf iets kunnen doen? Ja dus vooral – wat blijktbaar bij jullie ook al het geval was – je moet echt vanaf het begin af aan erbij betrekken, dat lijkt me gewoon één van de belangrijkste dingen. Want als zij niet het gevoel hebben dat zij zelf die speelplek hebben gecreëerd, dan hebben ze veel minder zin erin om er ook echt iets van te maken.”</p>	<p>Betrokkenheid</p> <p>Waardering</p> <p>Meepraten</p> <p>Samenwerken</p>

Vraag: <i>Wat zijn de voordelen van het eigenaarschap door de bewoners?</i>	
Antwoord:	
<u>Tekstfragment</u>	<u>Labels</u>
rolverdeling <p>“Ja dat was wel ideaal dat TOS daar zat, want dat was al een organisatie die in wijk heel veel contacten had en het is denk ik als gemeente, als je zoiets gaat bedenken als gemeente, dan is het heel moeilijk om echt bij die mensen binnen te komen. En ja dat was met het TOS heel ideaal want die kenden mensen al (...)En ik denk dus dat het belangrijk is dat er iemand van binnen de wijk, die daar al lang werkzaam is, erbij betrokken is en bij betrokken blijft ook.”</p>	<p>Organisatie in de wijk</p> <p>Bekende gezichten</p> <p>contactpersoon</p>
Vraag: <i>Hoe kunnen bewoners geactiveerd worden om eigenaar te worden en te blijven?</i>	
Antwoord:	
<u>Tekstfragment</u>	<u>Labels</u>
<p>“En volgens mij is het belangrijkste wel de communicatie met mensen, dat ze weten dat ze gehoord zijn en dat ze op de hoogte gehouden worden van wat gaat er gebeuren, wat zijn de volgende stappen en wat wordt er verwacht en vooral heel serieus om gaan met wat de mensen zeggen.”</p> <p>“Er zijn echt activiteiten georganiseerd inderdaad bij de opbouw en aanplant om de mensen mee te laten helpen met het opbouwen van die hele tuin. Dus die mensen hebben al wel een beetje het gevoel van dit is onze tuin. En ik weet dat er een soort werkgroep is gemaakt, van een aantal ouders die graag mee wilden werken en die daar eens in de zoveel tijd activiteiten organiseren en er is ook iemand die heeft een Hyves opgericht, die elke keer foto's ging plaatsen en mensen na een activiteit helpen opruimen. Maar verder met het onderhoud van de tuin, volgens mij heeft de gemeente dat toch ook voor een deel op zich genomen. Maar het toezicht en de activiteiten ging meer naar de bewoners.”</p> <p>“Dus dat betekent dat scholen, daar komt ook alles samen hè, de ouders en de kinderen. Dus dat zou ook wel een goeie kunnen zijn om vanuit daar nog iets te organiseren.”</p>	<p>Gehoord voelen</p> <p>Verwachtingen duidelijk</p> <p>Bewoners serieus nemen</p> <p>Mensen betrekken / mee laten doen</p> <p>Werkgroep</p> <p>(Sociale) media</p> <p>Activiteiten op langere termijn</p>
Vraag: <i>Wat zijn de gevaren/nadelen van het eigenaarschap van burgers?</i>	
Antwoord:	
<u>Tekstfragment</u>	<u>Labels</u>
<p>“En wat wel een beetje het probleem was, dat is overal natuurlijk, het hele proces dat duurt zo lang. Voordat je ja, het moment I komt je bij die mensen aan de deur en zeg je goh we gaan daar iets maken en voordat het er dan is, daar gaan jaren overheen.</p>	<p>Langdurig proces</p>

En vooral voor de mensen die gewoon een speelplek in hun buurt willen, duurt dat enorm lang en vooral voor de kinderen. Dus dat ervaarde ik wel als een moeilijk punt, van hoe blijf je die mensen de hele tijd betrokken houden en actief houden en enthousiast houden, dat vond ik wel lastig. Ik heb ze nog wel een paar keer gesproken en ja sommige mensen zeggen wel, goh sommige mensen waren in het begin heel enthousiast en die haken nu af, of mensen gaan verhuizen, dus het is wel ingewikkeld om een soort clubje bij elkaar te hebben die dat gewoon altijd wil blijven doen ofzo.”

Verantwoordelijkheden

“Ja ik denk dat het zo verschillend is wat voor mensen er wonen in zo’n wijk. Nee ik geloof niet dat je dat standaard kan zeggen van tevoren. (...)Dus ja volgens mij is dat zo erg maatwerk, ik denk dat bewoners heel veel kunnen bereiken als ze echt enthousiast zijn en iets heel graag willen, dan kunnen ze volgens mij bijna alles doen.”

mensen vasthouden / blijven enthousiasmeren en activeren

Bijlage 2 Labels respondententen samengevoegd

Labels	Belangrijkste labels
<p><u>Respondent 1 - Adviseur sociale innovatie, welzijn nieuwe stijl & anders organiseren</u> Boek schrijven Werken vanuit WNS Participatieladder (Projecten met) Co-creatie en Betrokkenheid</p> <p>Gedeelde verantwoordelijkheid (burger en gemeente) Betrekken / samenwerken</p> <p>Zelfregie Minder afhankelijkheid Directe zeggenschap Zelfredzame burger Kostenvermindering Vraaggericht werken</p> <p>Vanaf het idee betrekken Eigen invulling geven Meedenken Best persons inzetten Gehele wijk betrekken (wijkbreed)</p> <p>Niet meer eigenaar voelen Niet meer gezien voelen Ontbreken van waardering Bureaucratische muur Contact verliezen tussen gemeente en burger Alleen faciliteren</p>	<p>Boek geschreven Projecten met co-creatie</p> <p>Samenwerken Verantwoordelijkheid delen</p> <p>Zelfregie</p> <p>Vanaf het idee betrekken Best persons</p> <p>Niet meer gezien voelen Bureaucratische muur</p>
<p><u>Respondent 2 - Medewerker Beleid en Advies gemeente Utrecht</u> Zelfbeheer Persoonlijk contact (afdeling W&S en bewoners)</p> <p>Zelf onderhouden Gedeelde verantwoordelijkheid (gemeente – bewoners) Individueel en groepsverband</p> <p>Betrokkenheid Verantwoordelijkheid Neven-effect (elkaar aanspreken) creativiteit door bewoners</p> <p>Werven (campagne) Niet pushen</p> <p>Overeenstemming tussen bewoners Continuïteit</p>	<p>Zelfbeheer</p> <p>Gedeelde verantwoordelijkheid</p> <p>Betrokkenheid Elkaar aanspreken</p> <p>Niet pushen</p> <p>Continuïteit</p>

<p><u>Respondent 3 - Sociaal maatschappelijk en cultureel ondernemer</u></p> <p>Community vorming Eigenbeheer Uitvoering Methodiek ontwikkeling</p> <p>Eigenaar voelen Mede-eigenaarschap / gezamenlijk eigenaar voelen Beheren van ruimte</p> <p>Macht over eigen leefomgeving Eigen kracht voelen Gelijkwaardige partner met ambtenaren (gelijkwaardigheid) Mondigheid Sociale cohesie Elkaar aanspreken 'dorpsgevoel' Leefbaarheid Belangenbehartiging van overheid Kans voor welzijn: ondersteunen</p> <p>Via vastgelegde stappen Onvrede bepalen Onvrede vertalen naar eigenbelang Eigenbelang -> gezamenlijk belang Gezamenlijk belang -> gezamenlijk doel Gezamenlijk doel -> gezamenlijke droom = basis Proces Paradigma / mindset verandering Ondersteuning door gemeente, welzijnorganisatie Basis leggen Verdere stappen: Werkterreinen benoemen Functies benoemen Taken indelen Aan de slag Ondersteunen Terugtrekken</p> <p>Andere manier van denken voor burgers, ambtenaren en politici Angst voor verandering</p>	<p>Community vorming Methodiek ontwikkeling</p> <p>Gezamenlijk eigenaar voelen Beheer</p> <p>Macht Gelijkwaardigheid Sociale cohesie</p> <p>Via stappen (ontwikkelings-)proces Ondersteunen</p> <p>Angst voor verandering</p>
<p><u>Respondent 4 - Beheer Vathorst (gemeente Amersfoort)</u></p> <p>Zelfbeheer</p> <p>Zelfbeheer Onderhouden van groen</p> <p>Betrokkenheid Verantwoordelijkheid Gevoel van eigenaarschap Positieve boodschap naar medebewoners Cohesie</p> <p>Promotie door gemeente Samenwerking zoeken bewoners onderling</p> <p>Specifieke vakkennis Technisch beheer Veiligheid waarborgen Overeenstemming tussen bewoners</p>	<p>Zelfbeheer</p> <p>Zelf onderhouden</p> <p>Betrokkenheid Cohesie</p> <p>Samenwerking</p> <p>Veiligheid</p>

<p><u>Respondent 5 – Medewerker Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken</u></p> <p>Bewonersvereniging Platform bewonersvertegenwoordiging Samenwerking ministerie Verbinden van buurt – stad – provincie – overheid</p> <p>Verschillend / ambivalent Wijkgericht: bewonersideeën Bewonersbedrijven</p> <p>Sociale samenhang Productieve particuliere beweging Bereidheid Emancipatie (van werklozen/ouderen) Werkervaring opdoen Ontwikkeling stimuleren Contact met anderen Recht aan kwaliteiten van mensen</p> <p>Informatieverschaffing Gericht benaderen Open vizier Zichtbaarheid in de wijk Kwartiermaken Gesprek aangaan Tweeledige kennis: Contact maken Systeemwereld kennen Aansluiten bij belevingswereld</p> <p>Denken voor bewoners i.p.v. met bewoners Bureaucratische muur Flexibiliteit van gemeente Verantwoordingsplicht Zelfde mensen benaderen Meer doen dan men aankan / eigen grenzen ontkennen of niet zien Vaste kaders Systeemwereld gemeente Communicatie tussen overheid en burger</p> <p>Zelf doen: Ruimte bieden Bezuinigingsmaatregel</p>	<p>Bewonersvereniging Verbinden</p> <p>Ambivalent / situatieafhankelijk</p> <p>Sociale samenhang Emancipatie</p> <p>Gericht benaderen Open vizier Aansluiten</p> <p>Bureaucratische muur Verantwoordingsplicht Systeemwereld vs. Belevingswereld</p>
---	--

<p><u>Respondent 6 – Opbouwwerker Travers Welzijn</u></p> <p>Aansluiten bij bewoners Eigen initiatieven Samenwerken met professionals Participatie</p> <p>Mensen open om mee te doen – gewillig (bewoners) Bewoners voelen zich nuttig</p> <p>Betrekken vanaf de start Uitleg van het project geven Openheid (vanuit de gemeente) ‘Erop af’ benadering Persoonlijk Bewoners betrekken in het proces Enthousiasme bewoners gebruiken Belang blijven zien Aantrekkelijk maken Plek maken om trots op te zijn</p> <p>Bewoners moeten wennen aan verantwoordelijkheid Duidelijke voorwaarden neerleggen</p>	<p>Aansluiten Samenwerken met professionals Participatie</p> <p>Nuttig voelen</p> <p>Betrekken Openheid Persoonlijke benadering Aantrekkelijk maken Belang voor bewoners</p> <p>Wennen aan verantwoordelijkheid Duidelijke voorwaarden</p>
<p><u>Respondent 7 – Programmamanager Zwolle Gezonde Stad</u></p> <p>Eigenaarschap is nodig om het project te laten slagen De bewoners zijn de experts Mentaal eigenaarschap Verbonden voelen Volledige verantwoordelijkheid Verantwoordelijkheid nemen Betrokkenheid</p> <p>Mensen in hun kracht komen (empowerment) Onderlinge waardering (bewoners naar elkaar) Sneeuwbaaleffect (bewoners motiveren bewoners) Bewoners ontwikkelen zichzelf</p> <p>Kwaliteiten bewoners benutten Bewoners elkaar motiveren Nieuwe dingen (vaardigheden) leren</p> <p>Zekerheid nodig vanuit de gemeente Mindset gemeente (projectgroep) Verantwoordelijkheid overdragen</p>	<p>Essentiële voorwaarde</p> <p>Bewoners zijn experts Verbondenheid Verantwoordelijkheid nemen</p> <p>Eigen kracht Sneeuwbaaleffect (bewoners motiveren elkaar) Zelfontwikkeling</p> <p>Kwaliteiten benutten Nieuwe vaardigheden leren</p> <p>Zekerheid gemeente (garantie?) Mindset Kunnen overdragen / loslaten</p>

<p><u>Respondent 8 – ontwerpster avonturentuin Stel-lenbos (Rotterdam)</u></p> <p>Ontwikkeling avontuurlijke speeltuin à afstudeer-project 2008 Actieve benadering van bewoners</p> <p>Betrokkenheid Waardering Meepraten Sa-menwerken</p> <p>...</p> <p>Organisatie in de wijk Bekende gezichten contactpersoon</p> <p>Gehoord voelen Verwachtingen duidelijk Bewoners serieus nemen Mensen betrekken / mee laten doen Werkgroep (Sociale) media Activiteiten op langere termijn</p> <p>Langdurig proces Mensen vasthouden / blijven enthousiasmeren en activeren</p>	<p>Ontwikkeling avonturenspeeltuin</p> <p>Betrokkenheid Meepraten Samenwerken</p> <p>...</p> <p>Contactpersoon in de wijk</p> <p>Gehoord voelen Serieus nemen Betrekken</p> <p>Langdurig proces</p>
--	---

Bijlage 3 Stappenplan

Stappenplan SpeelGroen: samen doen!

SpeelGroen is een natuurlijk ingericht stuk groen, met water, waar kinderen zelfstandig kunnen spelen. SpeelGroen kan ervoor zorgen dat kinderen meer gaan bewegen en met elkaar in een groene omgeving kunnen spelen. SpeelGroen in de wijk kan bijdragen aan sociale cohesie. Bewoners leren elkaar beter kennen en komen elkaar tegen rondom het SpeelGroen. Dit stappenplan heeft als doel de bewoners mentaal eigenaar te laten voelen zodat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor het SpeelGroen en het met elkaar gaan onderhouden. Het stappenplan is te verdelen in drie fasen. Fase een is het ontwerp (stap 1 tot 5), fase twee de aanleg (stap 6) en fase drie het onderhoud (stap 7 en 8) van het SpeelGroen.

Stap 1 Een locatie

Het is belangrijk dat SpeelGroen toegankelijk is voor kinderen uit de buurt. Kinderen moeten de mogelijkheid krijgen om in het SpeelGroen vrijwel zelfstandig te kunnen spelen. Het is goed als er een vorm van toezicht aanwezig is. Dit kan gedaan worden door buurtbewoners die zicht hebben op het SpeelGroen. Het SpeelGroen kan op een locatie middenin de wijk geplaatst worden. Dit kan het gevoel van eigenaarschap voor bewoners bevorderen omdat het dicht in de buurt is. Ga opzoek naar een locatie waar er behoefte is aan een SpeelGroen (wijken met kinderen).

Door middel van een natuurscan en een SWOT analyse kan bepaald worden welke locatie het meest geschikt is voor een SpeelGroen.

Stap 2 Buurtbewoners in de directe omgeving benaderen

Door een 'eropaf' benadering, bewoners persoonlijk benaderen (de deuren bij langs gaan), kunnen bewoners worden geïnformeerd. Belangrijk is dat je als professional open bent over het idee en de plannen die er zijn. Vertel wat het idee is en dat je in samenwerking met de buurtbewoners het plan wil realiseren. Zoek de samenwerking en neem hun inbreng en ideeën serieus. Door een 'eropaf' benadering weten bewoners wie de professionals zijn die het project aansturen en worden zij een bekend gezicht voor buurtbewoners.

Buurtbewoners in de directe omgeving benaderen

Voordat er concrete plannen gemaakt worden, is het belangrijk dat buurtbewoners die vlak bij de locatie van het SpeelGroen wonen, betrokken worden in de plannen. Door persoonlijk met hen te spreken laat je zien dat er waarde wordt gehecht aan hun mening en kan er over eventuele bezwaren gesproken worden. Neem hun bezwaren serieus en ga samen opzoek naar eventuele oplossingen of een middenweg. Laat deze mensen ook inspraak hebben op het ontwerp van het SpeelGroen.

Buurtburgemeester

Om veel mensen in een wijk te benaderen kan je een 'buurtburgemeester' activeren. Dit is een persoon in de wijk die veel contacten heeft met andere buurtbewoners. Het nieuws over het project, het komende SpeelGroen, gaat snel de wijk door via hun eigen achterban.

Een voorbeeld van een buurtburgemeester is: de voorzitter van de buurtvereniging

Samen dromen

Bewoners van een wijk hebben vaak wel een verbeterpunt of aandachtspunt voor de wijk. Ga met deze mensen de klacht die ze hebben omzetten naar een doel en een droom. Ga met elkaar nadenken welke invloed een SpeelGroen kan hebben op de wijk en hoe dit kan bijdragen aan het verhelpen

van de onvrede die er speelt in de wijk. Zorg dat het SpeelGroen ‘dichtbij’ de bewoners komt en benoem de voordelen die zij hebben bij het SpeelGroen. Mensen zijn beter te motiveren als ze met elkaar een droom gaan verwezenlijken.

Voorbeeld:

Een droom kan zijn: ‘buurtbewoners spreken elkaar vaker en komen meer met elkaar in contact’ of ‘alle kinderen uit de buurt hebben een eigen plek om te kunnen spelen’.

Stap 3 Uitzetten van kaders

Als professionals en gemeente heb je te maken met beperkte mogelijkheden. Het is belangrijk om vooraf de volgende punten vast te stellen:

- De beschikbare tijd
- De beschikbare middelen
- Het beschikbare geld (subsidie?)
- De beschikbare oppervlakte voor het SpeelGroen

Laat deze kaders de bewoners niet in de weg zitten. Laat bewoners dromen en hun ideeën uitspreken voor de wijk en het SpeelGroen. De kaders zijn een houvast voor de professionals en in een later stadium kan gekeken worden welke ideeën, en hoe de ideeën in de kaders gepast kunnen worden.

Rolverdeling

Maak als professionals een rolverdeling in het project. Wat gaan de professionals doen en welke taken gaan de bewoners uitvoeren.

Stap 4 Buurtbewoners laten kennismaken met het project

SpeelGroen is niet voor iedereen een bekende term. Het is daarom belangrijk om buurtbewoners kennis te laten maken SpeelGroen. Dit kan op diverse manieren:

Buurtbewoners middag

Nodig alle buurtbewoners (van jong tot oud) uit voor een kennismaking van SpeelGroen. Dit kan op een neutrale plek in de wijk zijn. Denk hierbij aan een school of een wijkgebouw. Laat buurtbewoners op een speelse manier kennismaken met SpeelGroen. Deze middag kan aanhaken bij een andere activiteit die er in de wijk is.

Bijvoorbeeld: een family fair
opendag van de school

Om het project extra onder de aandacht te brengen kan er aan het eind van de middag iets worden meegegeven waardoor buurtbewoners het project onthouden.

Voorbeeld:

Een flyer, een poster, potjes met aarde en zaadjes

Website

Een ander medium om buurtbewoners te laten kennismaken met SpeelGroen is een website van de buurt of de gemeente. Schrijf korte stukjes over het project, leg de term ‘SpeelGroen’ uit en geef hier voorbeelden bij. De website kan hierna worden bijgehouden. Nieuwe ontwikkelingen kunnen op de website geplaatst worden. Eventueel met foto’s om het levendig te maken.

Luister goed welke reacties mensen hebben. Als ze aanbieden om te helpen, pak dit aan en laat hen zelf taken bedenken die ze zouden kunnen uitvoeren in het onderhoud van het SpeelGroen. Als professional is het goed regelmatig in de wijk te zijn zodat mensen je kunnen aanspreken. Als

professional kan je ook mensen benaderen waarvan je weet dat ze vaardigheden hebben die ingezet kunnen worden.

Stap 5 Samen ontwerpen

De ontwerpfase, in deze fase wordt er een ontwerp gemaakt van het SpeelGroen. Buurtbewoners hierbij betrekken en inspraak laten hebben in het ontwerp van het SpeelGroen is van groot belang. Het wordt ervaren als iets van henzelf, bewoners kunnen met elkaar brainstormen over het ideale SpeelGroen en dit brengt bewoners bij elkaar.

Uitnodigen

Nodig buurtbewoners uit om mee te denken over het ontwerp voor het SpeelGroen. Met name de ouders met kinderen (in de leeftijd van 4 tot 12 jaar) zijn belangrijk om mee te denken over het ontwerp. Ouders omdat zij denken aan veiligheid, kinderen omdat zij gaan spelen in het SpeelGroen en het beste weten wat zij leuk vinden. Een uitnodiging voor een ontwerpbijeenkomst kan door middel van een flyer, een bericht op de website. Het beste is om de bewoners persoonlijk uit te nodigen.

Ontwerpbijeenkomst

Deze bijeenkomst gaan kinderen en ouders een ontwerp maken van hun ideale SpeelGroen. Er zijn verschillende methodieken om buurtbewoners, van jong tot oud, hierin te betrekken. In het rapport 'Innovatie in (kinder)participatie' worden participatiemethodieken aangereikt. Hieronder wordt een voorbeeld gegeven hoe bewoners betrokken kunnen worden in de fase van het ontwerp. Leg als professional goed uit wat er gedaan wordt met dit ontwerp.

Voorbeeld:

Kinderen gaan in verschillende leeftijdscategorieën uiteen. Kinderen van 4 tot 8 jaar en kinderen van 9 tot 12 jaar gaan in een aparte groep aan de slag met het tekenen van hun SpeelGroen. Met elke groep gaan er twee of meer begeleiders mee die de kinderen helpen. Als de kinderen hun SpeelGroen hebben getekend gaan ze in hun eigen groep hun ideale SpeelGroen bouwen aan de hand van hun tekeningen. Het eindresultaat is een maquette. Ook de ouders gaan in een eigen groep bezig met het ontwerpen van hun ideale SpeelGroen. Zij starten direct met het maken van een maquette.

Selectie maken

De professionals weten de oppervlakte van de locatie van het SpeelGroen en weten het beschikbare budget. Maak als professionals met elkaar een keuze voor een aantal activiteiten die kinderen kunnen doen aan de hand van de ideeën die ze in de ontwerpessie hebben ingebracht.

Voorbeeld:

Geven tien kinderen aan dat ze het leuk vinden om te klimmen, dan wordt klimmen een activiteit. Geven een aantal ouders en kinderen aan dat ze het leuk vinden als er gelegenheid is om te schommelen, kies als activiteit schommelen. Als experts ga je een keuze aanbieden van drie toestellen die passen bij de activiteit.

Tweede ontwerpbijeenkomst

De tweede ontwerpbijeenkomst worden er met elkaar, door jong en oud, regels opgesteld die gaan gelden in het SpeelGroen. Deze regels kunnen op een bord geschreven worden. Dit kan goed gedaan worden door iemand uit de buurt die creatief is.

De activiteiten met de drie toestellen worden door de professionals gepresenteerd. De aanwezige buurtbewoners kunnen door middel van een stemming bepalen welke toestellen zij in het SpeelGroen willen hebben. Laat bewoners ook meedenken over een naam van het SpeelGroen.

Derde ontwerpbijeenkomst

Het ontwerp is nu afgemaakt door de professionals. Aan de hand van de stemmen die de vorige bijeenkomst zijn uitgebracht is er een keuze gemaakt. Nodig alle buurtbewoners uit voor deze bijeenkomst. Laat een aantal buurtbewoners de bijeenkomst voorbereiden. Stel een budget ter beschikking waarmee ze eten en drinken kunnen verzorgen.

Het definitieve ontwerp, dat is gemaakt op basis van ideeën van kinderen en ouders wordt gepresenteerd. Dit kan op een feestelijke manier gedaan worden.

Stap 6 Aanleggen van het SpeelGroen

Het ontwerp is klaar en het aanleggen van het SpeelGroen kan beginnen. Nodig alle buurtbewoners uit om mee te helpen om het SpeelGroen aan te leggen. Doe dit op een vrije dag (zaterdag) zodat veel mensen kunnen komen. Wees als professionals ook aanwezig. Laat betrokkenheid zien en praat met de mensen.

Stimuleer als professional de bewoners om hun eigen vaardigheden in te zetten.

Voorbeeld:

Als het voor bewoners lichamelijk te zwaar is om te helpen met het aanleggen van het SpeelGroen kunnen ze misschien andere taken op zich nemen. Denk hierbij aan koffie schenken, broodjes smeren en drinken uitdelen aan de kinderen.

Stap 7 Taakverdeling met betrekking tot het onderhoud

Ga als professionals met bewoners opzoek naar een constructie om het SpeelGroen als buurt met elkaar te kunnen onderhouden. Vraag naar hun eigen mening en ideeën hierover.

Andere partijen

Andere organisaties en partijen kunnen ook een rol spelen in het onderhouden van het SpeelGroen.

Voorbeeld:

In de buurt van het SpeelGroen is een naschoolse opvang. Nodig hen uit om in het SpeelGroen te komen spelen. Vraag of zij eens per maand met de kinderen het SpeelGroen willen schoonmaken.

Probeer als professional een breed draagvlak te creëren voor het onderhoud.

Buurtbudget

Bewoners krijgen een budget waarmee ze zelf het onderhoud van het SpeelGroen kunnen inkopen. Ze kunnen er ook voor kiezen om het zelf te doen en het geld dat over is in wijkgerichte activiteiten te stoppen.

Aandachtspunten

Continuïteit: deze kan gewaarborgd worden als mensen een contract ondertekenen. Zij zijn dan verantwoordelijk voor het onderhouden van het SpeelGroen. Ze hoeven dit niet zelf te doen, kunnen dit delegeren naar andere buurtbewoners maar blijven voor de gemeente wel een aanspreekpunt.

Veiligheid: de speeltoestellen blijven onder beheer van de gemeente. Als er iets stuk is, laat dan duidelijk zijn voor de bewoners waar ze dit moeten melden.

Materiaal: stel materiaal beschikbaar dat bewoners kunnen gebruiken om het SpeelGroen te onderhouden.

Stap 8 Continuïteit

Continuïteit is belangrijk. Om het onderhoud van het SpeelGroen op langere termijn te willen waarborgen zijn er een aantal dingen belangrijk.

Blijf als professional betrokken

Laat je gezicht zien in de wijk. Vraag mensen hoe het gaat en hoe het verloopt. Spreek waardering uit over het werk dat mensen doen.

SpeelGroen is openbaar groen

Gebruik het SpeelGroen voor activiteiten. Hoe meer mensen er mee in aanraking komen, hoe meer

Voorbeeld:

Bewoners organiseren een wijkfeest in het SpeelGroen. Andere organisaties kunnen gebruik maken van het SpeelGroen.

bekendheid en hoe meer bewoners zich trots kunnen voelen op 'hun' SpeelGroen.

Contactpersonen

Stel een sociale kaart op die buurtbewoners krijgen. Daarop staat wie ze kunnen benaderen voor vragen. Dit kan de bewoner zijn die het aanspreekpunt voor het SpeelGroen is.

